

TYDAL KOMMUNE

Årsbudsjett 2025 og økonomiplanen 2025 - 2028

Kommunedirektørens forslag

4. november 2024

Innhold

1	Kommunedirektøren har ordet	4
2	Plan- og styringssystem for Tydal kommune	4
3	Tydal kommunes overordnede mål og rammer for ønsket økonomisk politikk	6
4	Gjeldende økonomiplan 2024 – 2027	7
5.	Befolkningsutvikling – historikk og framskriving	9
5.1	<i>Befolkningsutviklingen</i>	10
5.2	<i>Prognose for folketall</i>	12
5.3	<i>Demografikostnader</i>	14
6	Kommunens rammebetingelser	15
6.1	<i>Statsbudsjettet 2025</i>	15
7	Hovedtallene i budsjettforslaget	16
7.1	<i>Driftsinntektene</i>	17
7.2	<i>Skatteinntekter og rammetilskudd</i>	17
7.3	<i>Eiendomsskatt</i>	18
7.4	<i>Konsesjonskraftinntekter</i>	19
7.5	<i>Driftsutgiftene</i>	20
8	Investeringer og gjeld	21
8.1	<i>Investeringstabell for hele kommunen</i>	22
8.2	<i>Oversikt over investeringer og finansiering samlet</i>	23
8.3	<i>Langsiktig lånegjeld</i>	23
8.4	<i>Totale netto kapitalutgifter</i>	25
8.5	<i>Avdrag og renter</i>	25
8.6	<i>Netto driftsresultat</i>	27
8.7	<i>Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner herunder saldering</i>	28
8.8	<i>Finansielle måltall – handlingsregler oversikt</i>	29
8.9	<i>Oppsummering av den økonomiske utviklingen</i>	30
9	Sektorenes budsjetter	31
9.1	<i>Sentrale styringsorganer, næring, kultur og fellesfunksjoner</i>	31
9.2	<i>Sektor oppvekst</i>	40
9.3	<i>Sektor helse, pleie og omsorg</i>	46
9.4	<i>Sektor teknikk, miljø og landbruk</i>	52
9.5	<i>Tydal sokn</i>	66
10	Obligatoriske budsjettoversikter	68

1 Kommunedirektøren har ordet

Tydal kommunes budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 legges fram med et netto driftsresultat på kr. 5 600 000 for året 2025 som i prosent utgjør 2,8 %. Dette dokumentet er et resultat av grundig planlegging og samarbeid på tvers av alle kommunens sektorer, og det reflekterer vår felles innsats for å sikre en bærekraftig og fremtidsrettet utvikling for vår kommune.

Tydal kommune har de siste årene opplevd en positiv utvikling på flere områder. Vi har det siste året sett en økning i antall innbyggere, noe som bidrar til et mer levende lokalsamfunn. Våre kommunale tjenester er på et høyt nivå og satsing på digitalisering og modernisering av kommunale tjenester har gjort det enklere for innbyggerne å få tilgang til nødvendige tjenester. Digitale løsninger og KI er og vil bli et verktøy til stor hjelp også for våre ansatte.

Prosjekt helse- og administrasjonsbygg er en stor del av vårt budsjett og økonomiplan. Prosjektet har gått over noen år, men er nå inn i en samspillsfase med endelig vedtak i februar 2025. I prosjektet jobber vi for at vi skal få til en langt bedre effekt på synergier og samhandling. Med prosjektet vil vi også få en ytterligere satsing på digitalisering og modernisering. Noe som gjør at vi tilpasser drifta til framtidens krav. Et prosjekt med en økonomisk ramme på 300 millioner kroner er et stort løft for en liten kommune med et totalt driftsbudsjett på kr. 210 millioner.

Samtidig står vi overfor flere utfordringer som må adresseres for å sikre en bærekraftig fremtid. En av de største utfordringene er vekst i folketallet. Statistikk viser at vi blir flere eldre enn folk i yrkesaktiv alder. Vi må håndtere de demografiske utfordringer som påvirker behovet for kommunale tjenester, spesielt innen helse og omsorg. Rekruttering er et tilbakevendende tema og tross målrettet satsing innenfor omsorg ser vi at vi fortsatt sliter med riktig og nok kompetanse til tjenesten. Rekruttering og boliger må sees i sammenheng. Med svært få private aktører på markedet i Tydal er kommunen nødt til å ta et ansvar for å bygge boliger for utleie. Vi satte i gang en utbygging i 2023 og foreslår i budsjett for 2025 en ny satsing på små boenheter. Dette vil være med på å legge forholdene til rette for at vi kan ta imot personer som ønsker å komme til Tydal for å jobbe.

Våre kraftinntekter er en vesentlig del av inntektssiden på budsjettet. Disse inntekten er vi avhengig av for å kunne opprettholde tjenestetilbudet og samtidig ha muligheter for utvikling. Strømprisene har nå i flere år vært gunstig, men vi ser tendenser til en endring og da spesielt på priser knyttet til konsesjonskrafta. Bl.a. inntekter fra konsesjonskrafta er med på å gi oss det ekstra handlingsrommet til å eksempelvis satse på boligbygging. Som antydning mange ganger før må vi kjempe for disse inntekten i årene framover og det bør være en selvfølge at vi som har bistått med store områder inn i fellesskapet skal sitte igjen med betydelig andel.

For å møte framtidens utfordringer vil vi måtte jobbe tett med innbyggere, næringsliv og andre samarbeidspartnere. Vi vil fokusere på innovasjon og effektivisering av våre tjenester, samtidig som vi opprettholder en høy kvalitet på tjenestene vi tilbyr. Vi er overbevist om at vi, gjennom samarbeid og felles innsats, kan skape en enda bedre fremtid for Tydal kommune.

Tydal, 04.11.24

Heidi Horndalen
Kommunedirektør

2 Plan- og styringssystem for Tydal kommune

Innledning

I plan- og bygningsloven av 2008 og kommuneloven av 2018 stilles det krav til hvilke styringsdokumenter kommunene skal ha, til innholdet i dem og til forholdet mellom dem. Styringsdokumentene er planstrategien, kommuneplanen med samfunnsdel, arealdel og kommunedelplaner, økonomiplan, budsjett og regnskap og årsberetning.

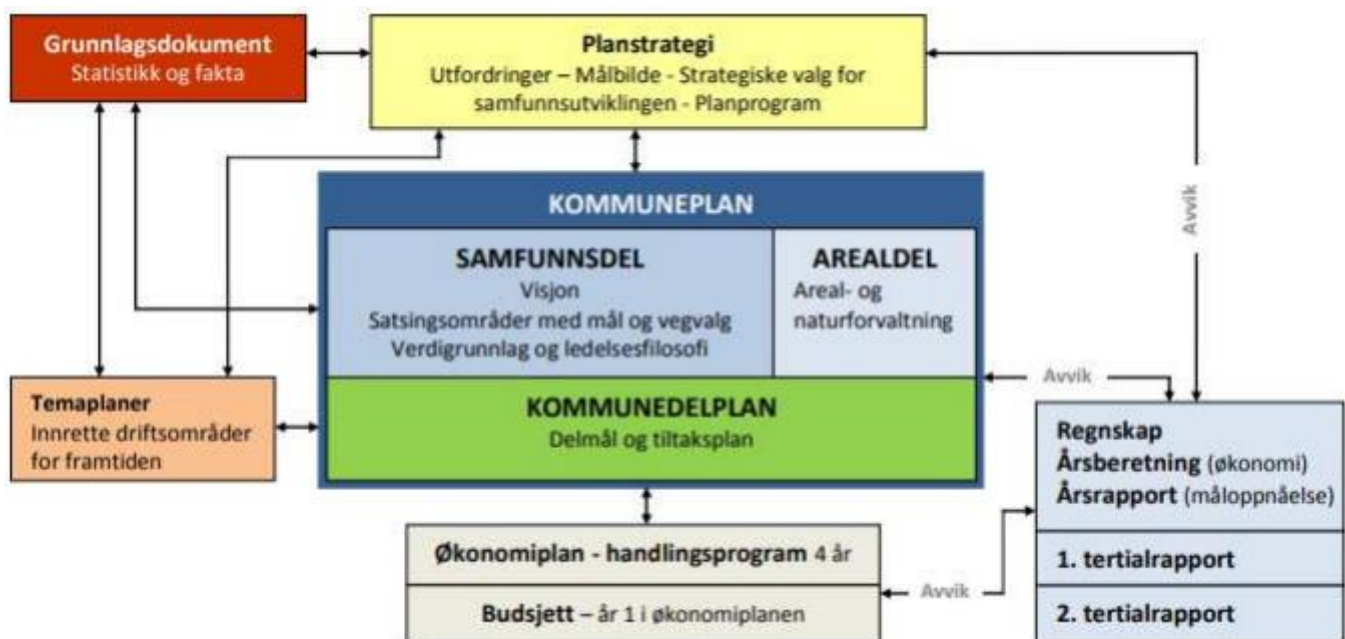
Kommunenes oppdrag kan deles inn i tre hovedområder: tjenesteyting, forvaltning og samfunnsutvikling. Styringsdokumentene skal gi politisk og administrativ ledelse et godt beslutningsgrunnlag for å kunne sikre langsiktig og helhetlig utvikling innenfor hovedområdene, slik at innbyggernes framtidige behov kan ivaretas innenfor disponible rammer.

Hensikten med planlegging er å sette retning for utvikling av kommunen.

Plan- og styringssystemet skal ivareta de folkevalgtes ansvar for strategisk styring og prioriteringer, og kommunedirektørens ansvar for å iverksette politiske vedtak og styringssignaler.

Kommunens plan- og styringssystem er i prinsippet todelt med en del som omfatter kommunal planlegging med strukturering i faser og nivå samt en del to med kommunal rapportering. Statistikk og annen faktisk informasjon om situasjonen i kommunen danner grunnlaget for de valg som tas i planverket.

Plan- og styringssystemet består av de plan- og styringsdokumenter som er nevnt innledningsvis. I figuren nedenfor vises forholdet mellom dem.

Kommunal planstrategi

Planstrategien er en politisk prioritering av planbehovet i denne kommunestyreperioden. Planstrategien er et retningsgivende verktøy for kommunens prioritering av planoppgaver. Planene som prioriteres, skal inneholde konkrete tiltak som innarbeides ved årlig rullering av Tydal kommunes budsjett- økonomiplan med handlingsdel.

Kommunens planstrategi (PBL §§ 3-3 og 10-1) viser det som er vurdert å være kommunens viktigste utfordringer framover. Med grunnlag i vurderingene av hvordan de fokuserte utfordringene skal behandles, gir planstrategien de politiske styringssignalene til organisasjonen i form av vedtatte mål og strategier for samfunnsutviklingen samt et konkluderende planprogram.

Kommunal planstrategi skal utarbeides hvert fjerde år og innen utgangen av det første året etter konstituering av nytt kommunestyre. For Tydal kommune sin del vil den bli behandlet av kommunestyret i sak 56/24 den 31.10.24.

Kommuneplan

I henhold til plan- og bygningsloven skal kommunen ha en samlet kommuneplan med en samfunnsdel og en arealdel (§ 11-1). Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn. Kommuneplanen er det overordnede styringsdokumentet for Tydal kommune. Den peker ut den langsiktige utviklingen i Tydal og angår derfor alle som bor, jobber og lever her.

Samfunnsdel

Samfunnsdelen skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Samfunnsdelen skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private. Samfunnsdelen (PBL §§ 3-3, 11-1, 2, 3 og 4) presiserer de politiske styringssignalene i form av visjon, langsiktige og overordnede satsingsområder og mål. Kommuneplanens samfunnsdel for Tydal kommune ble enstemmig vedtatt i kommunestyremøtet den 5. april 2018 i sak 23/18 med følgende hovedmål og 4 delmål:

Hovedmål <i>«Lokalsamfunnet Tydal skal bestå og utvikles på en bærekraftig måte til det beste for bygdas innbyggere, hyttefolk og tilreisende.»</i>
Delmål 1 – Tydal som lokalsamfunn <i>Uavhengig av framtidig kommunestruktur skal Tydal ha:</i> <ul style="list-style-type: none">• Lokalt tilpassede kommunale tjenester til innbyggerne.• Samfunnsutvikling på lokalt nivå.• Et levende lokaldemokrati med lokal beslutningsmyndighet.
Delmål 2 – Ei god bygd å bo i <i>«Trivsel og bolyst skal prege lokalsamfunnet og bidra til en positiv befolkningsutvikling i Tydal.»</i>
Delmål 3 – Aktiv samfunnsutvikling <i>«Tydals fortrinn skal utnyttes til å utvikle et moderne og nyskapende lokalsamfunn med arbeid til alle.»</i>
Delmål 4 – Ansvarlig naturforvaltning <i>«Lokale naturressurser skal forvaltes på en bærekraftig måte, med hensyn til areal, miljø og klima.»</i>

Arealdel

I henhold til plan- og bygningslovens § 11-5 skal alle kommuner ha arealplan for hele kommunen (kommuneplanens arealdel). Arealdelen skal vise sammenhengen mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk og angi hovedtrekkene i arealdisponeringen. Arealdelens juridisk bindende dokumenter er plankart og planbestemmelser.

Kommuneplanen skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge til grunn retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter.

Gjeldende arealplan ble vedtatt 21.06.12. Den ble utarbeidet med delplaner for tettstedene Græsli, Aune, Ås og Stugudalen. Det er påstartet arbeid med rullering av planen. Gjeldende plan har fokus på fritidsbebyggelse, mens mange andre viktige hensyn som for eksempel sentrumsutvikling, næringsareal og boliger er viet lite eller ingen fokus. Folkehelse, klimaomstilling, klimatilpasning og samfunnsikkerhet er tema som vies større oppmerksomhet i dag enn det gjorde tilbake i 2012. Arbeidet med ny arealplan har pågått siden 2019. I kommunestyrets sak 7/22 den 10.02.22 ble planprogram for kommuneplanens arealdel 2024 – 2036 vedtatt. Planprogrammet er et forarbeid til en arealdel og skal beskrive hvordan prosessen er tenkt gjennomført frem til en vedtatt kommuneplanens arealdel. Når

ny kommuneplanens arealdel blir vedtatt er denne en juridisk bindende plan for den arealmessige utviklingen i Tydal kommune.

Kommunedelplan

Kommunedelplanenes formål (PBL §§ 11-2 og 11-4) er å konkretisere de ulike sektorenes ansvar under de politiske føringene gitt i planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel herunder beskrivelse av delmål, tiltaksplaner med 4 års horisonter.

Kommunale temaplaner

Kommunale temaplaner utarbeides når det er behov for planmessig utvikling i lengre tidsperspektiv innen drift- og ansvarsområder i kommunen herunder også plankrav fra eksterne myndigheter.

Handlingsdel

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende årene eller mer, og revideres årlig. Budsjett og økonomiplan utgjør handlingsdelen for Tydals kommuneplan.

Økonomiplan

Økonomiplan (KI §§ 14-3, 14-4 og 14-10) og budsjett (KI §§ 14-3, 14-4, 14-5 og 14-10) bygger på bl.a. tiltak og mål i kommunens vedtatte planer. Den avgjørende behandlingen av tiltak i planene (handlingsplanene) skjer her gjennom årlig vedtak om ressurstildeling og prioritering av tiltakene. Et oppdatert planverk/planstrategi er viktig for å frem-skatte aktuelle tiltak tilpasset situasjonen og forutsetningene for videre utvikling.

Økonomiplanen ivaretar både kommunelovens krav til handlingsdel som skal angi hvordan kommuneplanen skal følges opp de fire påfølgende år, og plan- og bygningslovens krav om handlingsdel som skal angi tiltak i 4 års perspektiv. Økonomiplanen ivaretar også de krav som nå stilles til ny kommunelov knyttet til sammenhengen mellom kommuneplanens samfunnsdel og handlingsplan med økonomiplan.

Rapportering

Kommunedirektøren rapporterer gjennom årsregnskap, årsberetning og årsrapport om økonomi og annen måloppnåelse. Det rapporteres også etter hvert tertial som belyser kommunens driftsinntekter og –utgifter i forhold til vedtatt budsjett.

I årsberetningen er det i hovedsak et økonomisk fokus, i tillegg til at det rapporteres på enkelte andre forhold som kreves etter kommuneloven. Årsrapportens fokus er utviklingen av kommunen. Det skal her vurderes om utviklingen går i retning måloppnåelse ut fra gitte politiske styringssignaler i planstrategien, føringer i kommuneplanens samfunnsdel, delmål og mål indikatorer i kommunedelplanene og økonomiske forutsetninger i økonomiplanen. Det skal også vurderes om det er tilstrekkelig kvalitet på kommunale tjenester ut fra gjeldende forutsetninger. Ved avvik fra planlagt utvikling og vedtatte mål, skal det vurderes om innsatsen skal endres eller om målene skal justeres gjennom endring eller rullering av kommunes planer.

Årsberetningen er hovedrapporteringen fra kommunedirektøren til kommunestyret. Årsberetningen bør danne grunnlag for å foreslå eventuelle forbedringer i kommunens virksomheter, og er sammen med kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjettet og andre vedtatte planer og program grunnlaget for økonomiplanen.

3 Tydal kommunes overordnede mål og rammer for ønsket økonomisk politikk

I forbindelse med behandlingen av økonomiplanen for perioden 2019 – 2022 og budsjettet for 2019 ble det bl.a. vedtatt følgende handlingsregler og mål for budsjettet 2019 og økonomiplanen for perioden 2019 – 2022 for Tydal kommune:

- For å skape en robust økonomi og tilstrekkelig handlingsrom skal netto driftsresultat være minimum 1,7 % i løpet av planperioden.
- Disposisjonsfondet skal være minimum 9 % av brutto driftsinntekter.
- Sykefraværsprosenten skal maksimalt være 7 % i økonomiplanperioden.

Den nye kommuneloven legger sterkere vekt på langsiktig økonomisk handlefrihet, der finansielle måltall er et av verktøyene. Den nye kommuneloven lovfester en generalbestemmelse som slår fast at kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Finansielle måltall vil være en del av en strategi for en sunn og bærekraftig kommuneøkonomi og økonomistyring i årene framover.

Nye og endrede handlingsregler

Kommunen står foran store planlagte investeringer de nærmeste årene som vil gi stor økning i lånegjeld og derav økte kapitalutgifter. Det vil føre til stor økning i renteutgiftene selv om rentenivået mest sannsynlig vil gå ned i 2025. Kommunen vil i årene framover sannsynligvis også oppleve større svingninger i kraftinntektene med enkeltår med store inntektsreduksjoner. Da vil et betydelig disposisjonsfond være viktig for å unngå kortvarige svingninger i tjenestetilbud- og kvalitet.

Kommunen har så langt ikke vedtatt egne måltall/handlingsregler for langsiktig driftsbelastende lånegjeld og finanskostnader da kommunen gjennom «alle» år har hatt svært lav lånegjeld og finanskostnader. Med store låneopptak framover er det behov for å sette måltall for hvor stor både den driftsbelastende lånegjelda og kapitalkostnadene bør være. Av samme grunn bør måltallene for netto driftsresultat og disposisjonsfond revideres.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser hvor stor del som kan brukes til å finansiere nye investeringer og avsetninger. Netto driftsresultat er den beste indikatoren på økonomisk balanse i kommunesektoren, som igjen er viktig for å sikre et godt og stabilt tjenestetilbud. Tallet må være positivt for at kommunen skal ha økonomisk bæreevne til å finansiere investeringer og avsetninger eller ta på seg nye driftstiltak. Netto driftsresultat korrigert for bundne driftsfond ble på 14,6 % i 2023. Kommunen hadde også gode resultater med 12,6 % i 2022. Disse resultatene har muliggjort betydelige avsetninger til disposisjonsfondet. Netto driftsresultat har imidlertid gjennom mange år vært kunstig høy som en følge av at det er utført betydelig mindre vedlikehold av bygg og anlegg enn det som burde vært gjennomført.

Kommuner som står foran store investeringer slik som Tydal, må før investeringene gjennomføres, hatt et netto driftsresultat som er langt høyere enn kommunens eget mål på 1,7 %. Kommunen har de senere årene hatt resultater som langt overstiger dette målet. Med planlagte store låneopptak og økte kapitalkostnader samt sannsynlig stor reduksjon i kraftinntektene vil netto driftsresultat bli svært mye lavere i årene framover. Teknisk beregningsutvalg (TBU) anbefaler kommune å ha et mål om minimum 1,75 % netto driftsresultat. I Tydal settes målet til 2 % som er litt over TBU sin minimumsanbefaling. Kommunens mål settes over minimumsanbefalingen da kommunen har en god del mer driftsinntekter (kraftinntekter) enn mange andre kommuner samtidig som den har behov for å frigjøre driftsmidler til finansiering av investeringer.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er viktig å ha som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd, svingninger i økonomien og som egenkapital i investeringer. Handlingsregelen har vært 9 % av brutto driftsinntekter som utgjorde 17 mill. kr i 2023. Saldoen ved utgangen av 2023 var langt høyere og utgjorde 90 mill. kr tilsvarende 43 % av driftsinntektene. De store planlagte investeringene i årene fremover skal finansieres med en betydelig andel bruk av disposisjonsfond/driftsmidler, anslagsvis opp mot 70 mill. kr. Det gjør at saldoen på fondet vil bli sterkt redusert. Samtidig vil kommunen med stor sannsynlighet få lavere kraftinntekter fremover og det øker behovet for å ha et betydelig disposisjonsfond. Det er fullt mulig at det framover kan komme en inntektsreduksjon i kraftinntektene på hele 20 – 25 mill. kr.

Måltallet økes fra 9 til 15 % av driftsinntektene. Med driftsinntekter på 210 mill. kr i 2024 vil minimumsbeholdningen utgjøre 31 mill. kr. Estimert saldo på fondet etter bruk som egenkapital i investeringene vil ved utgangen av 2026 være ca. 50 mill. kr som utgjør ca. 25 % av driftsinntektene. Det er fortsatt en høy saldo, men dekker ikke mange år med stor inntektsreduksjon.

Langsiktig driftsbelastende lånegjeld

Kommunen har så langt ikke vedtatt eget måltall for langsiktig gjeld da kommunen gjennom «alle» år har hatt svært lav lånegjeld. Med store låneopptak framover er det behov for å sette måltall for hvor stor den driftsbelastende lånegjelda kan være. Med bakgrunn i kommunens økonomi og store svingninger i kraftinntektene settes måltallet til

70 % av driftsinntektene. Måltallet viser langsiktig driftsbelastende låne gjeld fratrukket innskudd i prosent av driftsinntektene. De foreslåtte investeringene i økonomiplanen fører til at den langsiktige gjelda i prosent av driftsinntektene vil øke fra – 15 % til over 70 % i 2026. Den økte lånegjelda skal bare delvis påvirke kommuneøkonomien da investeringene i ny bygningsmasse skal finansieres ved reduserte utgifter til drift av gammel bygningsmasse (salg/sa-nering) og effektivisering av tjenestene. Likevel bør man være forsiktig med ytterligere låneopptak.

Kapitalutgifter

Måltallet for langsiktig driftsbelastende lånegjeld må følges opp med et måltall for hvor store finanskostnadene kan være. Dette hører sammen. Høy lånegjeld fører til økte finansutgifter som igjen fører til at en større andel av driftsinntektene går til dekning av finansutgiftene. Måltallet settes til 6 % av driftsinntektene. Det er viktig at kapitalutgiftene ikke blir for høye.

Oversikt handlingsregler

Handlingsregler i %	Nye regler	Gamle regler
Korrigert netto driftsresultat (> "større enn")	> 2 %	> 1,7 %
Disposisjonsfond (> "større enn")	> 15 %	> 9 %
Driftsbelastende gjeldsgrad (< "mindre enn")	< 70 %	-
Kapitalutgifter (< "mindre enn")	< 6 %	-

Nye handlingsregler gjelder fra 2025.

4 Gjeldende økonomiplan 2024 – 2027

Gjeldende økonomiplan for perioden 2024 – 2027 ble vedtatt av kommunestyret i sak 86/23 den 14.12.23.

Siden 2022 har kommunes økonomi bedret seg betydelig. Det skyldes først og fremst økt eiendomsskatt og konesjonskraftinntekter.

Kommunen har gjennom år likevel mistet andre store inntekter med bakgrunn i følgende forhold:

- Stor nedgang i antall grunnskolebarn.
- Stor nedgang i antall barnehagebarn.

Siden 1990 har antallet barn sunket drastisk for alle aldersgruppene. Etter en vedvarende lang periode med meget sterk elevtallsnedgang i grunnskolen viser prognosene at elevtallet i planperioden vil være uforandret. Etter planperioden vil elevtallet antagelig synke igjen. Mye av det samme bildet, med sterk nedgang i barnetallet, ser man også i aldersgruppen 1 – 5 år. Prognosene viser at barnetallet vil være noenlunde stabilt i planperioden.

Den store nedgangen i både barnehage- og grunnskolebarn de siste årene gjør at kommunen over tid har fått en meget stor nedgang i inntekter gjennom inntektssystemet for disse aldersgruppene.

Eiendomsskatteinntektene varierer mye fra år til år og vil i 2024 bli historisk høye med 30 mill. kr inkl. 2 mill. kr i etterregning for eldre år. Hovedårsaken til økningen er svært stor økning i solgt mengde som en følge av etableringen av datasenteret og god salgspris. Så sent som i 2020 utgjorde eiendomsskattene kun 9 mill. kr og da med en tredjedel av mengden fra og med 2022.

Eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter kan fritt benyttes til å finansiere alle typer utgiftsformål og er av helt avgjørende betydning for det tjenestetilbudet kommunen kan gi til innbyggerne. Hadde disse inntektene kommet bort ville man hatt flere titalls færre årsverk.

Opprinnelig budsjett for 2024 ble oppsatt med avsetning til disposisjonsfondet med 14,6 mill. kr og et positivt korrigert netto driftsresultat på 7,4 %. Årsaken til den store avsetningen skyldes at konsesjonskraftinntektene øker kraftig i 2024. Sektorene oppvekst, helse og omsorg, teknisk og næringsarbeidet har reelt fått økt sine rammer i 2024.

Det er viktig at prioriteringene i budsjett og økonomiplanen legger grunnlaget for en sunn kommuneøkonomi. Bare slik kan en imøtekomme fremtidens utfordringer gjennom vekst og utvikling. Samtidig gir det muligheter til større grad av vedlikehold av bygg og anlegg samt å realisere nødvendig infrastruktur i det kommunale tjenestetilbudet.

Endringer i forutsetningene for driftsbudsjettet 2024

Siden budsjettet for 2024 og økonomiplanen for 2024 – 2027 ble vedtatt i desember har det skjedd noen endringer som påvirker kommuneøkonomien.

Konsesjonskraftinntektene

Netto inntekter fra salg av konsesjonskraft varierer mye fra år til år. For 2024 tar kommunen for tredje gang ut all tilgjengelig konsesjonskraft som utgjør 110,4 GWH. I 2021 solgte kommunen til sammenligning 39 GWH. Den store økningen i solgt mengde skyldes etableringen av datasenteret. Budsjettet for 2024 er satt opp med 29 mill. kr i nettoinntekter fra salg av konsesjonskraft. Med økt solgt mengde følger også annen og høyere innkjøpspris for kommunen da en større andel må kjøpes til selvkostpris og ikke OED-pris. Innkjøpsprisen er nå fastsatt og konsesjonskraftinntektene øker med ca. 1 mill. kr i forhold til budsjettet til ca. 30 mill. kr i 2024. Innkjøpsprisen er høyere enn antatt.

Eiendomsskattene

Eiendomsskattene for 2024 var kjent da kommunestyret behandlet budsjettet for 2024. Skatteetaten har imidlertid korrigert eiendomsskattegrunnlagene for skatteårene 2018, 2019, 2020 og 2021 for kraftanlegg tilhørende Statkraft Energi AS. Det gir kommunen en merinntekt inneværende år på nesten 2 mill. kr. Totale eiendomsskatteinntekter blir da 30 mill. kr i 2024.

Finansutgifter- og inntekter

Som en følge av utbruddet av koronapandemien satte Norges bank ned styringsrenta ned til 0 % i 2020. Styringsrenta er nå (pr. 04.11.24) satt opp til 4,5 %. Det fører til både økte renteutgifter- og inntekter. Renteinntektene øker mer enn renteutgiftene i forhold til budsjettet, og på nåværende tidspunkt anslås det at netto finansutgifter blir ca. 2 mill. kr lavere enn budsjettet ved årets slutt.

Skatteinntektene og inntektsutjevningen

Veksten i skatteinntekten for kommunene er ved utgangen av august lavere enn anslått vekst for samlede skatteinntekter i revidert nasjonalbudsjett 2024. Det innebærer at vi kan få en svikt i disse inntektene i størrelsesorden 0,5 – 1 mill. kr.

Budsjettbalanse 2024

På nåværende tidspunkt (utgangen av oktober) er det vurderingen at det vil være mulig å styre videre drift og aktivitet innenfor årets vedtatte rammer. Med merinntekter fra salg av konsesjonskraft, eiendomsskatteinntektene og reduserte netto finansutgifter forventes netto driftsresultat å bli ca. 5 mill. kr bedre enn opprinnelig budsjettet. Det vil gi en total avsetning til disposisjonsfondet på ca. 20 mill. kr i 2024.

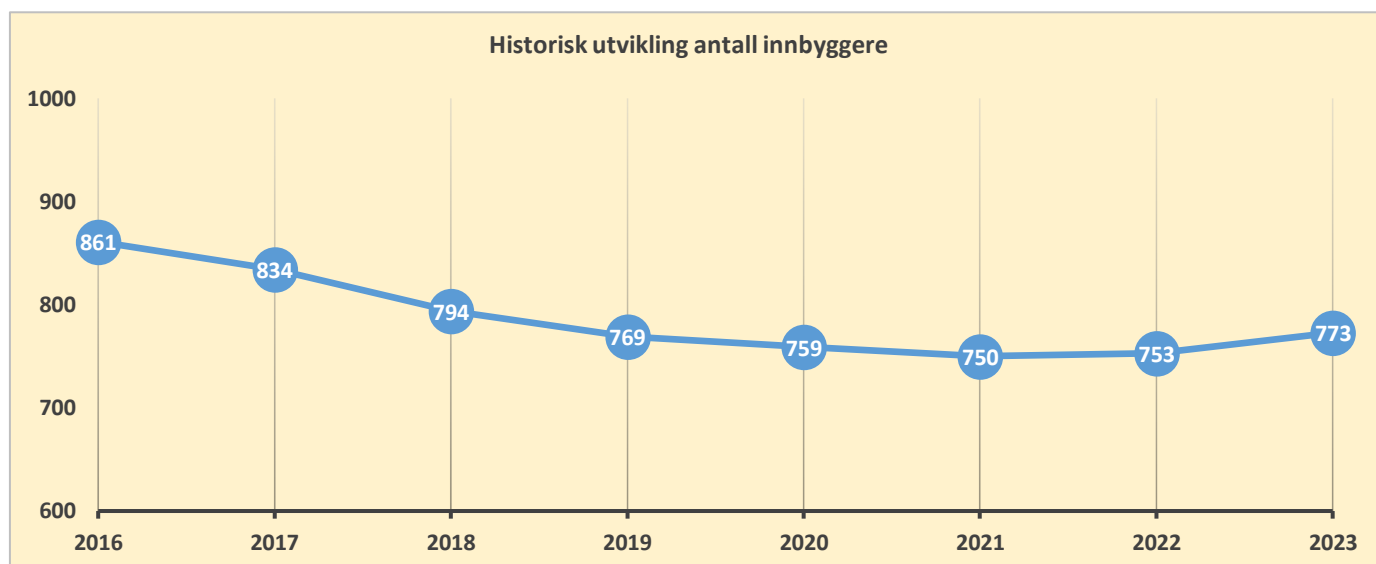
5 Befolkning – historikk og framskriving

Til grunn for kommunens økonomiplan må det ligge en befolkningsprognose. En god prognose for utviklingen i folketallet og de ulike aldersgruppene er helt nødvendig for å kunne gi realistiske anslag for inntektene og utgiftene i årene som kommer. Utgangspunktet for å planlegge omfanget og innretningen av tjenestene i kommunene er avhengig av hva prognosene sier om vekst eller nedgang i befolkningstallet i kommunen, og hvordan befolkningssammensetningen forventes å endre seg. Befolkningsvekst og befolkningsnedgang gir ulike utfordringer i den økonomiske planleggingen og må håndteres på forskjellige måter, både på driftssiden og investeringssiden.

5.1 Befolkningsutviklingen

Tabellen under viser utviklingen av folketallet de siste årene ved inngangen til året. Tallene viser også innflytting og utflytting m.m. og er hentet fra statistikkbanken hos SSB.

Folketallet	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ved inngangen til året	794	769	759	750	753	773
Fødte	7	7	6	4	7	1
Døde	12	8	11	13	6	3
Fødselsoverskudd	-5	-1	-5	-9	1	-2
Innvandring	2	2	2	5	4	1
Utvandring	0	3	1	3	3	0
Innflytting, innenlands	19	17	27	31	50	12
Utflytting, innenlands	41	25	32	21	32	8
Netto innvandring og flytting	-20	-9	-4	12	19	5
Folkevekst	-25	-10	-9	3	20	3
Folketallet ved utgangen av kvartalet	769	759	750	753	773	776

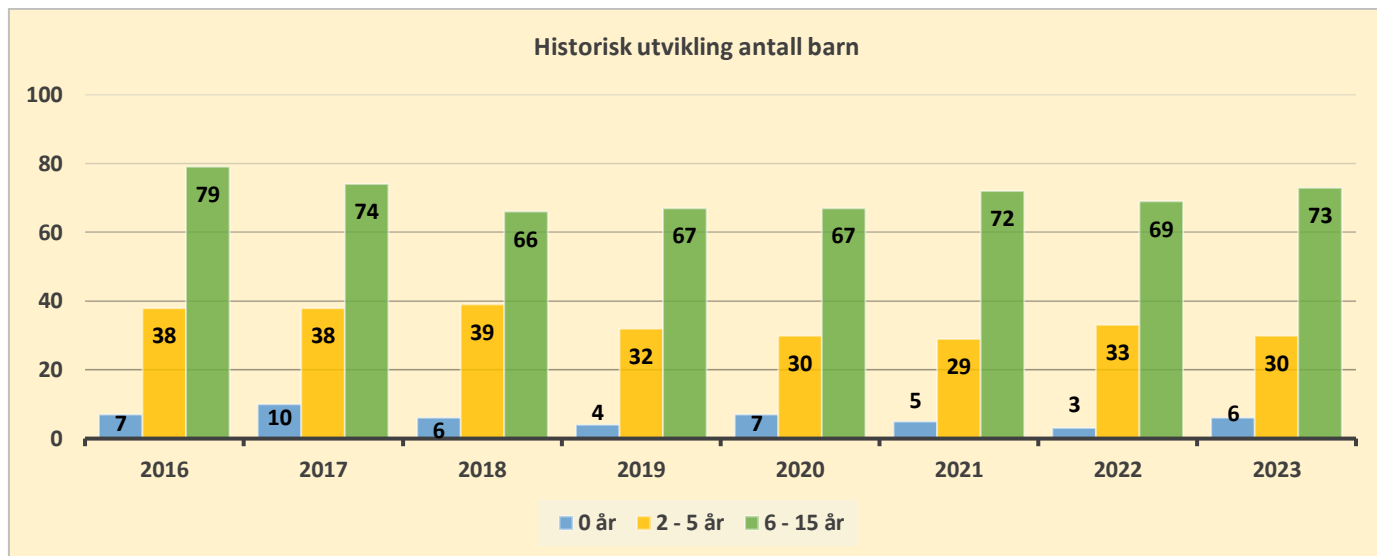

Ved utgangen av 2023 var det 773 innbyggere. Fra 2016 til 2022 var det en svært stor nedgang med 108 til 753 innbyggere. Nedgangen utgjør nesten 13 %. Fra 2022 til 2023 økte folketallet med 20 personer til 773. Det er en økning som utgjør 2,7 %.

Uten bosetting av flyktninger ville vi ikke hatt en befolkningsøkning. Netto innvandring (herunder flyktninger) utgjorde 19 personer i 2023

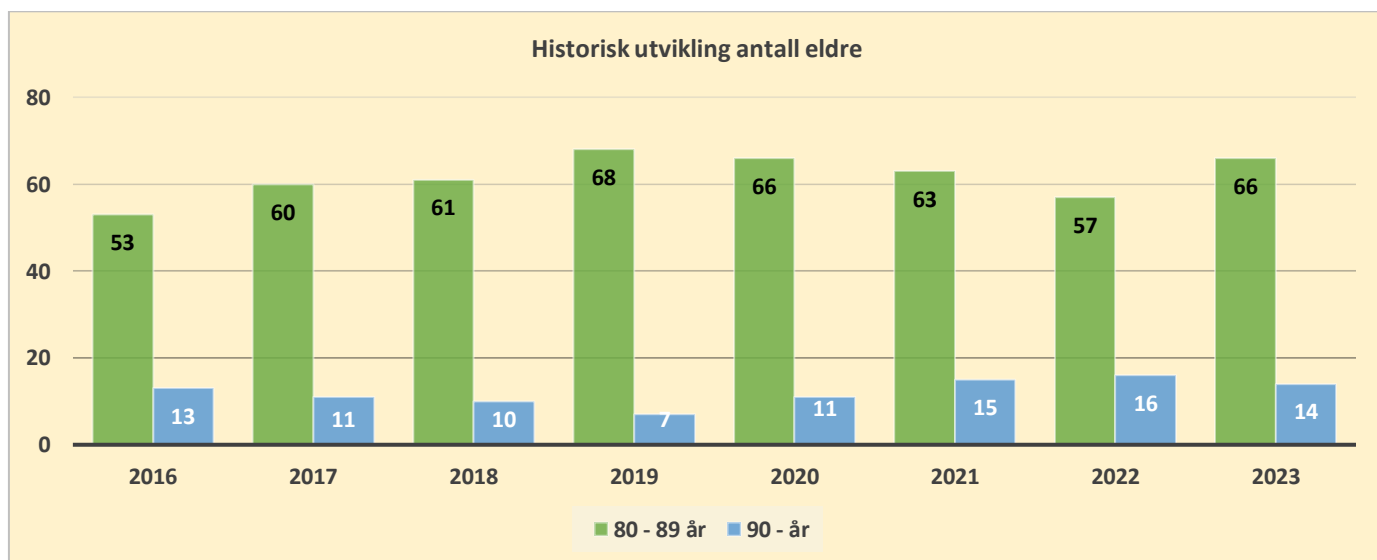
Demografi

Figurene nedenfor viser folketallet etter alder for de aldersgruppene hvor kommunen har mesteparten av sitt tjenestetilbud. Det er barn i barnehage- og skolealder samt eldre over 80 og 90 år. Det er for disse aldersgruppene kommunen mottar mest inntekter gjennom inntektssystemet. Forandring i folketallet for disse gruppene virker mye inn på kommunens inntekter.

De senere årene har antallet barn i aldersgruppen 0 – 5 år sunket mye, fra 45 barn i 2016 til 34 barn (24 %) i 2023. De to siste årene har barnetallet vært på 36 barn. Det er normalt med store svingninger, men trenden viser klart en betydelig nedgang.

Antallet barn i grunnskolealder (6 – 15 år) var 79 i 2016 som sank ned til 66 i 2018. Siden ha det økt noe og er på 73 i 2023.

Antallet eldre i gruppen 80 – 89 år økte mye i perioden 2016 – 2019, fra 53 opp til 68 personer for så å bli kraftig redusert ned til 57 i 2022. I 2023 økte antallet med 9 til 66 personer.

Antallet eldre over 90 år har variert i perioden fra 2016 og fram til i dag hvor antallet er omtrent det samme nå som i 2016. Fra 2022 til 2023 ble antallet redusert med 2 personer til 14.

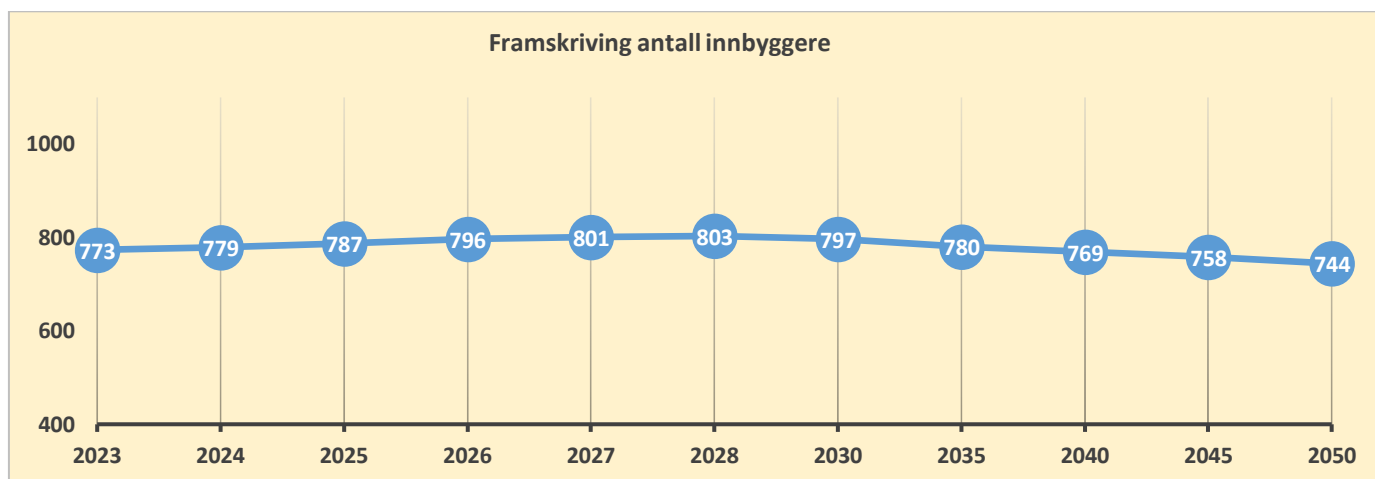
5.2 Prognose for folketall

Som nevnt ovenfor har folketallet over tid sunket svært mye i Tydal kommune, men heldigvis er det en betydelig økning det siste året. Nedgangen siden 2016 er likevel på hele 88 personer (10 %) hvor det siste året er en betydelig økning med 20 personer (2,7 %) sammenlignet med 2022. Nedgang i folketallet fører normalt til redusert rammetilskudd (innbyggertilskudd) og motsatt, men slik behøver det ikke alltid være.

Det er ikke bare folketallet som påvirker disse inntektene, men også befolkningssammensetningen. Kommunene mottar størst inntekt for de gruppene av befolkningen som det er mest utgifter med. Det er barnehagebarn og grunnskolebarn samt de eldste eldre. Det er svært viktig å ha innsikt i, og formening om demografiske data, slik at tjenestetilbudet tilpasses behovet i befolkningen og de økonomiske rammebetingelsene. Et annet viktig element i beregningen av rammeoverføringene er vår utvikling i innbyggertall sett i forhold til utviklingen for landet samlet. En reduksjon i innbyggertall hos oss samtidig som innbyggertallet i landet som helhet øker, vil medføre en større reduksjon i rammeoverføringene enn den lokale nedgangen isolert sett skulle tilsi.

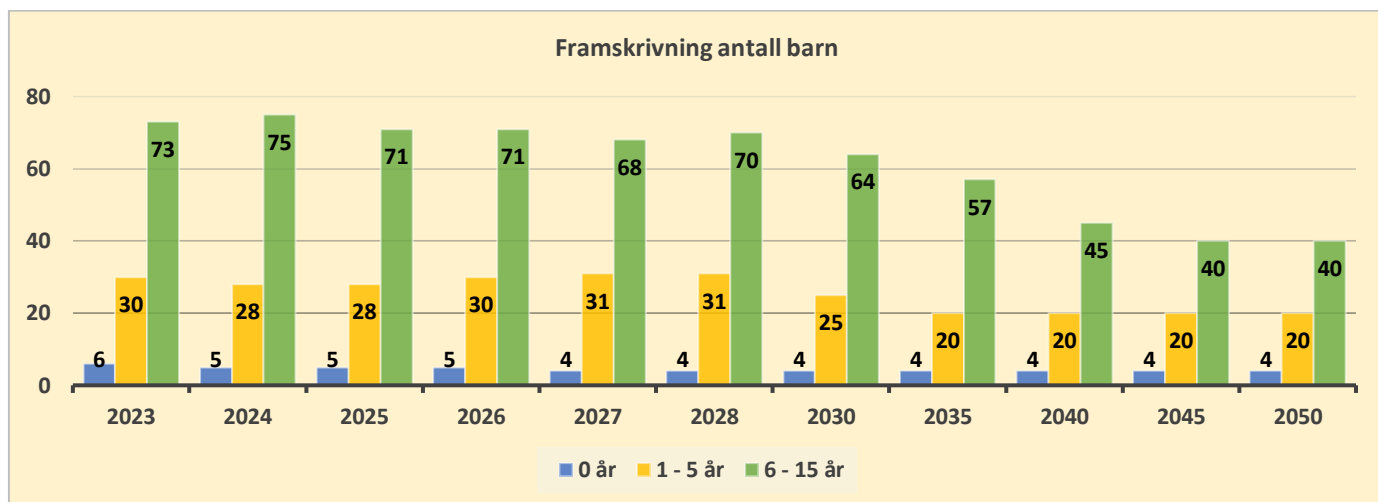
Til hjelp i vurderingen av befolkningsutviklingen har vi hentet tall fra statistikkbanken hos SSB. Det er sett på et framskrivningsscenarie som kan være aktuelt for Tydal som SSB benevner «Sterk aldring». Prognosene baserer seg på metoder utarbeidet av SSB for landet sett under ett. Framskrivningene avhenger av fruktbarhet, dødelighet, inn- og utvandring og flytting. Disse tallene må i tillegg bearbeides med lokal kunnskap. SSBs prognoser treffer rimelig godt med tanke på den eldre delen av befolkningen. Denne gruppen er forholdsvis stedbunden og flytter lite på seg. SSB sine metoder er imidlertid lite treffsikre for den yngre del av befolkningen i små kommuner utenfor vekstområder, og da særlig de under 16 år. Tallene er derfor korrigert med lokale forhold som har innvirkning på folketallsutviklingen.

Figurene og tabellen under viser forventet befolkningsutvikling fremover. Prognosen for befolkningsutvikling er fordelt på aldersgrupper.

Det er innbyggertallet og befolkningssammensetningen pr. 01.07.24 som danner grunnlaget for overføringene gjennom inntektssystemet for 2024.

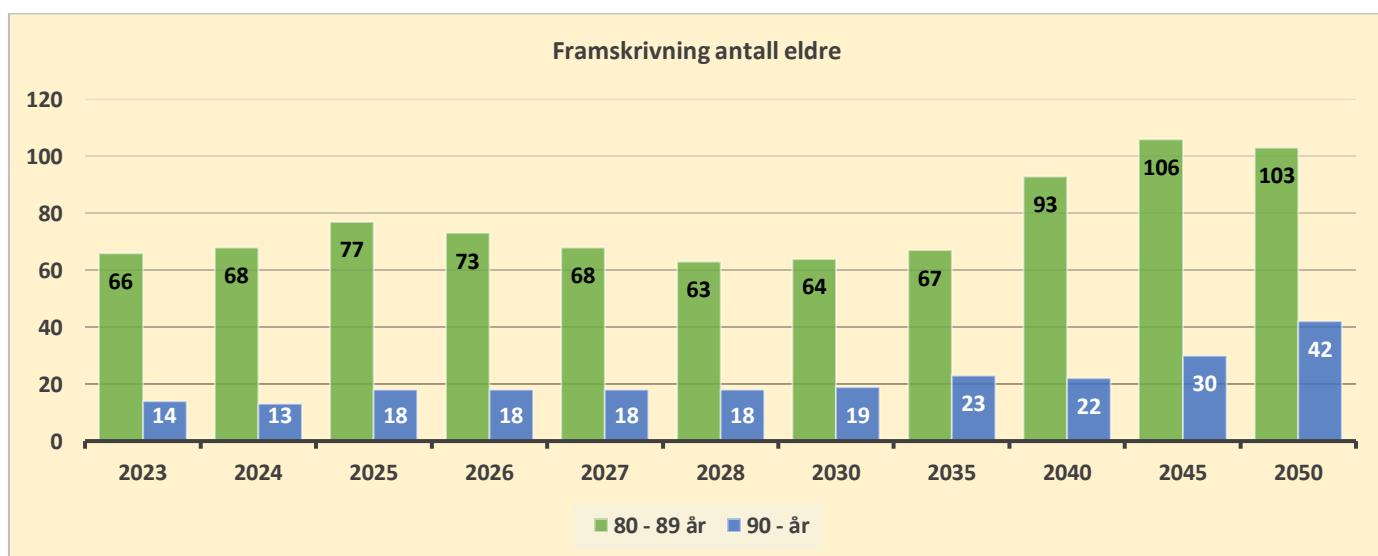
Sammenlignet med befolkningstallet i 2023 viser den totale befolkningsframskrivningen en svak oppadgående tendens utover i planperioden (2025 – 2028) med så vidt over 800 personer i 2027. På lang sikt utover mot 2045 og 2050 framskrives folketallet til omkring 750.

Aldersgruppen 1–5 år som er den gruppen som går i barnehagen vil holde seg uforandret eller øke litt i planperioden. Antallet småbarn (0 – 1 år) er fra 2027 prognosert med et antall på 4 barn pr. år. Disse tallene er det naturlig nok stor usikkerhet omkring. Erfaring har vist at fødselstallet kan variere mye fra det ene til det andre året.

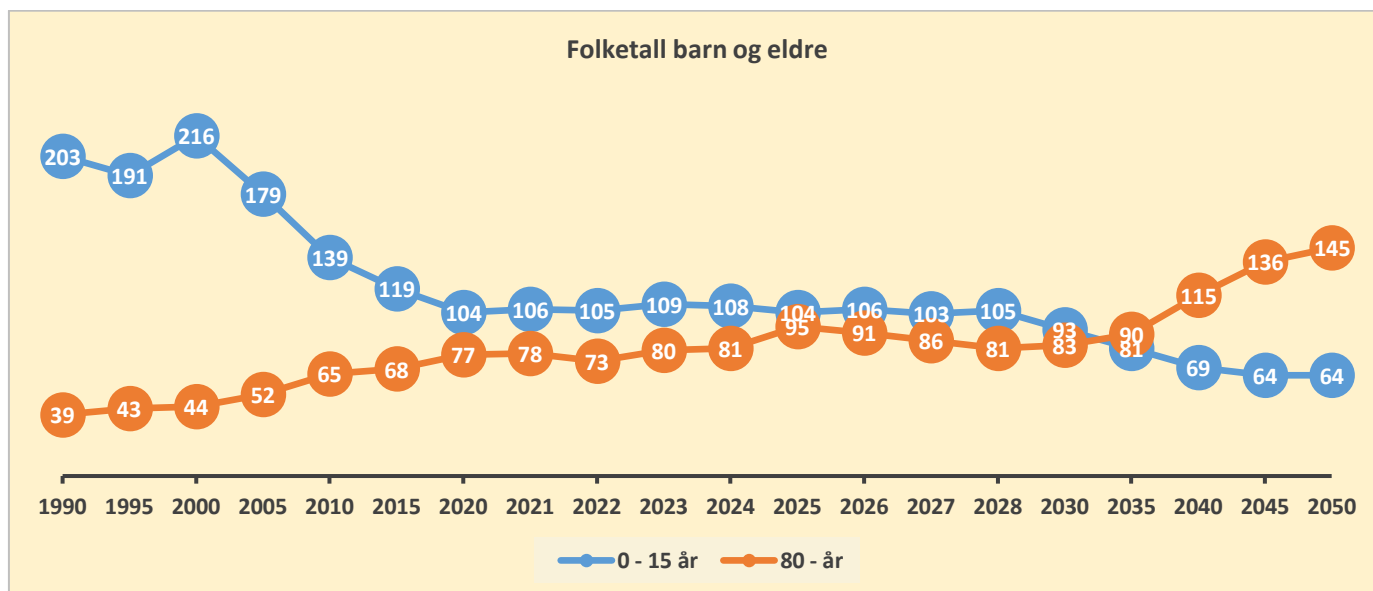
Prognosene viser at elevtallet i grunnskolen vil være omkring ca. 70 elever i planperioden. I 2030 kommer en reduksjon med 6 elever ned til 64. Deretter vil elevtallet synke ytterligere framover.

På lengre sikt er det atskillig mer usikkerhet om både barnetallet i barnehagen og grunnskolen da det i hovedsak er fødselstallet i Tydal som avgjør hvor mange barnehage- og grunnskolebarn det blir. Blir det født i gjennomsnitt 5 barn i året blir det etter hvert bare 50 barn i grunnskolen og 20 barnehagebarn (alderen 2 – 5 år).

I planperioden viser prognosene at antall eldre i aldersgruppen 80 – 89 år vil øke med 9 personer i 2023 til 77 i 2025 (13 %). Deretter kommer det en betydelig reduksjon (14 personer) fram til 2028 før det igjen kommer en svært stor økning fra 2035 og videre utover. I 2040 forventes det 93 personer i aldersgruppen 80 – 89 år.

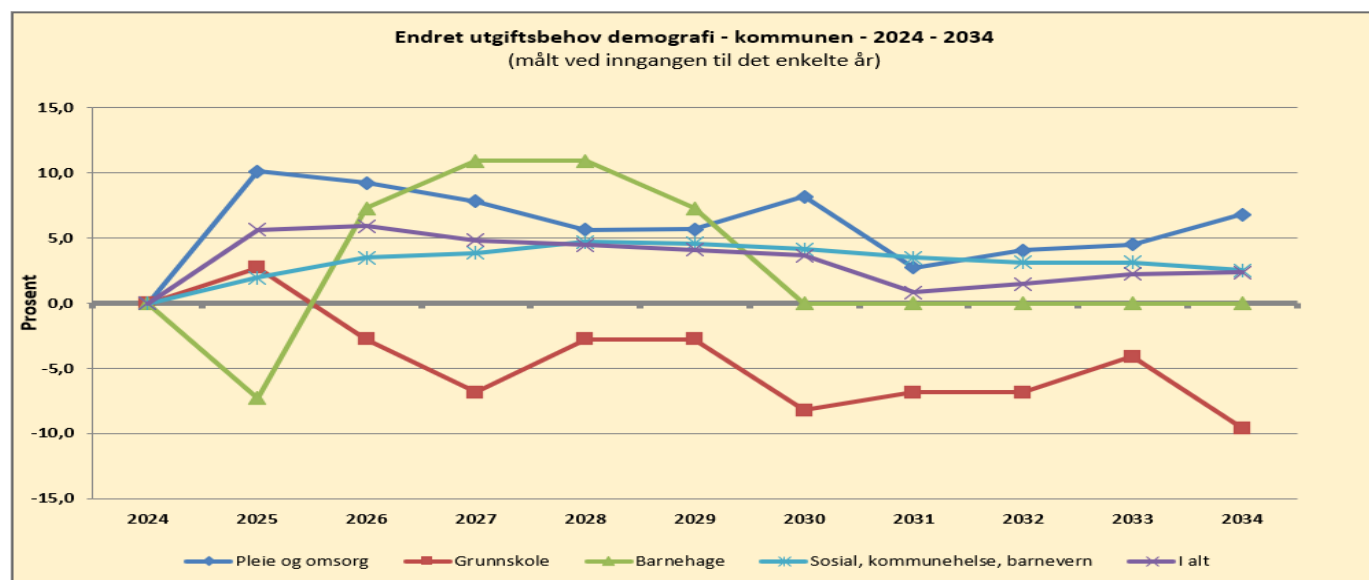
Antallet eldre i gruppen over 90 år viser en økning på 5 personer til 18 (38 %) i 2025 hvor det vil holde seg i planperioden. Deretter vil antallet øke ytterligere, helt opp i 23 i 2035 og 42 i 2050.

I 1990 var det hele 203 barn i aldersgruppen opp til 15 år som er fem ganger flere enn antall eldre over 80 år som utgjorde 39. Denne fordelingen har endret seg dramatisk over tid og i 2024 er det 108 barn og 81 eldre. Prognosene fremover viser at det i 2035 vil være flere eldre enn barn. Denne trenden vil forsterke seg kraftig i årene etterpå. Dette er en svært uheldig utvikling. Det er sannsynlig at det vil bli svært utfordrende å få nok og kompetent arbeidskraft både hos kommunen som arbeidsgiver og øvrige arbeidsgivere.

5.3 Demografikostnader

KS har laget en modell som viser endret utgiftsbehov grunnet fremskrevne endringer i demografien.

Modellen viser i hovedsak noe økt utgiftsbehov innenfor pleie- og omsorg og redusert utgiftsbehov innenfor grunnskole. Utgiftsbehovet innenfor pleie og omsorg øker betydelig mindre enn mange andre kommuner i årene som kommer. På lang sikt etter 2035 vil situasjonen bli motsatt da eldrebølgen kommer senere i Tydal.

Overføringene fra staten vil påvirkes av endringene i demografi, og i praksis må det skje en omfordeling av midlene internt for å styrke pleie- og omsorgstjenestene i årene som kommer. Det vil gi oss utfordringer med å håndtere målsetting og ambisjoner om vekst på andre områder.

6 Kommunens rammebetingelser

Kommunedirektøren legger fram forslag til økonomiplan for perioden 2025 – 2028 og budsjettet for 2025. Forslaget har tatt utgangspunkt i følgende dokumenter:

- Kommuneplanens samfunns- og arealdel.
- Kommunens planstrategi.
- Økonomiplanen for perioden 2025 – 2028 og budsjettet for 2025.
- Regnskap og årsberetning for 2023.
- Økonomistatus pr. 31.08.24.
- Støreregeringens forslag til statsbudsjett for 2025.

6.1 Statsbudsjettet 2025

Regjeringen Støre sier dette i sitt forslag til kommuneopplegget i statsbudsjettet for 2025:

Signal i kommuneproposisjonen

I kommuneproposisjonen for 2025 la regjeringen opp til en realvekst i kommunesektoren sine frie inntekter på 6,4 mrd. kroner. Det ble lagt opp til at kommunene skulle få 5,0 mrd. kroner av den samlede veksten i frie inntekter, mens fylkeskommunene skulle få 1,4 mrd. kroner av veksten. Videre ble det varslet at dersom anslagene for kostnadene til demografi og pensjon skulle bli vesentlig forskjellig enn lagt til grunn i kommuneproposisjonen for 2025, kunne forslaget til vekst i frie inntekter i statsbudsjettet for 2025 bli annerledes.

I kommuneproposisjonen for 2025 ble det anslått en vekst i kommunesektoren sine demografikostnader på 4,3 mrd. 2024-kroner. Av dette var 3,6 mrd. kroner tilknyttet tjenester som blir finansiert av de frie inntektene, tilsvarende 3,7 mrd. 2025-kroner, fordelt med 2,5 mrd. kroner på kommunene og 1,2 mrd. kroner på fylkeskommunene. Videre ble det anslått en vekst i kommunesektoren sine samlet pensjonskostnader på om lag 0,2 mrd. kroner utover anslått lønnvekst i 2025.

Nye anslag for merkostnader til demografi og pensjon

Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) oppdaterte anslaget for demografikostnader i juni 2024. Det nye anslaget er uendret sammenlignet med kommuneproposisjonen for 2025.

Departementet laget i august 2024 nytt anslag for veksten i kommunesektoren sine pensjonskostnader basert på oppdatert tall fra pensjonsleverandørene. Anslaget viser en negativ vekst utover anslått lønnvekst på om lag 0,5 mrd. kroner. Det er 0,7 mrd. kroner lavere enn anslått til kommuneproposisjonen for 2025. Anslaget inkluderer ikke effekten av ny offentlig AFP som blir innført fra 1. januar 2025. Ny offentlig AFP vil inngå i pensjonspremiene som kommunesektoren skal betale i 2025.

I september 2024 fikk departementet informasjon som indikerer at effekten av ny offentlig AFP på pensjonskostnadene vil bli betydelig. Informasjonen kom for sent til å kunne bli innarbeid i budsjettallene, samtidig som det var uvisshet rundt grunnlaget for beregning av kostnadene. Departementet har i rundskriv om beregningsforutsetninger for pensjonskostnadene for regnskapsåret 2025 av 10. september 2024 fastsetter at ny offentlig AFP inntil videre ikke skal inkluderes i kommunesektoren sine pensjonskostnader for 2025. Departementet har i rundskrivet uttrykt at det kommer tilbake til implementeringstidspunktet for ny offentlig AFP.

Regjeringen vil i revidert nasjonalbudsjett for 2025 kommet tilbake med oppdatert anslag for merkostnadene til pensjon inkludert effekten av ny offentlig AFP. Regjeringen vil i revidert nasjonalbudsjett for 2025 sikre at kommunesektoren kan innarbeide ny offentlig AFP i sine pensjonskostnader i 2025. Regjeringen vil i sitt fremlegg til revidert nasjonalbudsjett ta utgangspunkt i oppdatert anslag for merkostnader til pensjon for å dekke en økning i disse, men vil også gjøre en samlet vurdering av kommunesektoren sin økonomi. Departementet legger opp til å fastsette revidert rundskriv om beregningsforutsetninger for 2025 etter Stortinget sin behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2025.

Vekst i frie inntekter

Regjeringen legger nå opp til en realvekst i sektoren sine frie inntekter på 6,8 mrd. kroner, noe som svarer til en realvekst på om lag 1,3 pst. Veksten er 0,4 mrd. kroner høyere enn det som ble varslet i kommuneproposisjonen. Samtidig er anslaget for merkostnadene til pensjon om lag 0,7 mrd. kroner lavere. Til sammen gir dette kommunesektoren et handlingsrom som er 1,1 mrd. kroner høyere enn det som ble lagt til grunn i kommuneproposisjonen.

Regjeringen er kjent med at mange kommuner og fylkeskommuner opplever den økonomiske situasjonen som krevende. Det tar regjeringen på alvor. I 2023 var driftsresultatene for kommunesektoren under tilrådingen fra TBU, og i tillegg har forskjellen i driftsresultat mellom kommunene økt. For 2024 tilsier blant annet lavere anslag for skatteinntang og høyere anslag for kostnadsvekst enn tidligere lagt til grunn, at driftsresultatene for kommunene kan bli svake. I arbeidet med 2025-budsjettet har det derfor vært viktig for regjeringen å gi sektoren et større handlingsrom enn det som ble signalisert i kommuneproposisjonen.

Regjeringen foreslår at veksten på 6,8 mrd. kroner blir fordelt med 5,15 mrd. kroner til kommunene og 1,65 mrd. kroner til fylkeskommunene.

Innenfor veksten til kommunene er om lag 1,7 mrd. kroner grunngitt med omleggingen av inntektssystemet til kommunene, 250 mill. kroner er grunngitt med bemanning i barnehager, mens 150 mill. kroner er grunngitt med opptrappingsplanen for psykisk helse. Satsingen på psykisk helse er ny sammenlignet med kommuneproposisjonen. Innenfor veksten til fylkeskommunene er 300 mill. kroner grunngitt med opprustning og fornyelse av fylkesveinettet.

Med den foreslåtte veksten vil kommunesektoren få et handlingsrom utover demografi og pensjon på 3,6 mrd. kroner. Av dette vil kommunene få et handlingsrom på 3,1 mrd. kroner, noe som er 0,8 mrd. kroner høyere enn handlingsrommet som ble lagt til grunn i kommuneproposisjonen. Fylkeskommunene vil få et handlingsrom på 0,5 mrd. kroner, noe som er 0,3 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i kommuneproposisjonen.

Inntekstveksten er regnet fra inntektsnivået i 2024 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2024. Lavere skatteinntang i 2024 på 2,5 mrd. kroner etter revidert nasjonalbudsjett vil derfor ikke påvirke nivået på frie inntekter i 2025.

Ved beregning av realvekst i kommunesektoren sine inntekter i 2025 er det lagt til grunn en pris- og lønnvekst på 4,1 pst. fra 2024 til 2025.

7 Hovedtallene i budsjettforslaget

I økonomiplanen legges det en hel rekke forutsetninger til grunn som prisvekst, lønnsvekst, arbeidsgiveravgift, pensjonskostnader, anslag på skatteinntektene og anslag på rammeoverføringene herunder befolkningsutviklingen, konsesjonskraftinntekter, eiendomsskatt, finanskostnader m.m. i planperioden.

7.1 Driftsinntektene

Kommunesektoren har en rekke inntektskilder; skatteinntekter fra inntekt og formue, statlige overføringer (rammetilskudd, øremerkede tilskudd mv.), gebyrinntekter, renteinntekter, eiendomsskatt og andre særinntekter (kraftinntekter mv.).

Ettersom store deler av kommunesektorens samlede inntekter bestemmes av skatteinntekter og rammetilskudd (de frie inntektene, til sammen ca. $\frac{3}{4}$ i gjennomsnittskommunen), har kommunen begrensede muligheter til å øke sitt inntektsgrunnlag i løpet av økonomiplanperioden. Mulighetene knytter seg i første rekke til å:

- Innføre/øke eiendomsskatt (begrenset oppad til maksimal sats fastsatt av Stortinget) ta ut/øke utbytte fra eierposter hvis mulig.
- Innføre/øke gebyrer for en høyere selvfinansieringsgrad (begrenset oppad til full kostnadsdekning), øke renteinntekter ved å bygge opp fond/styrke likviditeten.

Når kommuneproposisjonen legges fram for Stortinget i mai, vil kommunene få en god indikasjon på utviklingen i sektorens frie inntekter i året som kommer. Nivået på de frie inntektene fastsettes endelig i statsbudsjettet på høsten. I forbindelse med at statsbudsjettet legges fram, utarbeider departementet også et anslag på fordelingen av de frie inntektene på kommunenivå. Anslaget vises i Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (Grønt hefte) og i nettløsningen «Frie inntekter på nett» som finnes på departementet sine nettsider. Ved utarbeidelsen av anslaget på de frie inntektene på kommunenivå i statsbudsjettet legges innbyggertallet per 01.07 året før budsjettåret til

grunn, samt oppdaterte kriteriedata. I kommuneproposisjonen varsles eventuelle endringer i inntektssystemet, innlemming av øremerkede tilskudd og oppgaveendringer for det kommende budsjettåret. Alt dette er innarbeidet i anslaget på frie inntekter, slik at rammetilskuddet som presenteres i statsbudsjettet er endelig (sett bort fra eventuelle tilleggsbevilgninger senere i budsjettåret).

Ordningen med løpende utjevning av skatteinntektene gjør at den enkelte kommunes skatteinntekter ikke vil være kjent før på nyåret etter budsjettåret. Det er derfor viktig at den enkelte kommune selv gjør egne anslag på skatteinntektene. Skatteinntektene som omfattes av inntektsutjevningen er skatt på alminnelig inntekt og formue fra personlige skattytere, samt naturressursskatt. Størrelsen på skatteinntektene avhenger blant annet av utviklingen i skatTEGRUNNLAGENE og av den kommunale skattøren. Inntektsutjevningen eller skatteutjevningen skal utjevne forskjeller mellom kommunenes skatteinntekter.

Frie inntekter består av rammetilskudd, skatteinntekter (fra private og kraftanlegg), eiendomsskatt, konsesjonskraft og andre ikke øremerkede statlige tilskudd, og er hovedfinansieringskilden for driftsrammene.

7.2 Skatteinntekter og rammetilskudd

Kommunesektorens rammebetingelser styres i vesentlig grad av de bevilgninger som Stortinget vedtar. Som utgangspunkt for budsjettarbeidet har man hatt kommuneproposisjonen (Kprp) som kom i mai og Regjeringen Støres forslag til statsbudsjett for 2025 (Prop. 1 S). Statsbudsjettet er i skrivende stund ikke vedtatt så det er en viss grad av usikkerhet som berører kommuneøkonomien.

Kommunesektorens organisasjon (KS) har utviklet et verktøy (prognosemodell) for beregninger av de frie inntektene. Dette verktøyet blir oppdatert jevnlig basert på ny informasjon om inntektsrammene og befolkningsutvikling, og innarbeider blant annet også beregningene som departementet gjør i Grønt hefte.

Tallene i tabellen nedenfor er hentet fra prognosemodellen som er utarbeidet av KS på bakgrunn av regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025 og befolkningsprognosene for Tydal. Tabellen viser rammetilskudd og skatteinntekter. Kommunene mottar størst innbyggertilskudd for de eldste og barn i barnehage- og grunnskolealderen. Det har sammenheng med at kostnadene er størst med å gi tjenestetilbudene til disse aldersgruppene.

Tall i 1 000 kr	Regnskap	Budsjett	Prognose økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innbygger)	-21 310	-22 612	-24 515	-24 515	-24 515	-24 515
Utgiftsutjevningen	-23 322	-25 447	-26 810	-26 810	-26 810	-26 810
Diverse inntekter	-1 326	-784	48	-110	-87	-46
Sum rammetilskudd uten inntektsutjevning	-45 958	-48 843	-51 277	-51 435	-51 412	-51 371
Netto inntektsutjevning grunnet høy skatteinngang	5 891	4 826	6 851	7 902	7 902	7 902
Sum rammetilskudd etter inntektsutjevning	-40 067	-44 017	-44 426	-43 533	-43 510	-43 469
Sum skatt på formue og inntekt	-38 048	-37 319	-43 658	-45 109	-45 109	-45 109
Sum rammetilskudd og skatt	-78 115	-81 336	-88 084	-88 642	-88 619	-88 578

Rammetilskuddet består av et flatt innbyggertilskudd pr. innbygger som utgjør kr 31 470,- for 2025 og utgiftutjevning. Siden vi er beregnet å være 46,56 % dyrere å drive enn gjennomsnittskommunen får vi tilført nesten 27 mill. kr i utgiftsutjevning for 2025 (kr 33 369,- pr innbygger). Kommunene mottar størst innbyggertilskudd for de eldste og barn i barnehage- og grunnskolealderen. Det har sammenheng med at kostnadene er størst med å gi tjenestetilbudene til disse aldersgruppene.

I tillegg kommer skatteinntekter inkludert inntektsutjevning. Siden vi er en skattesterk kommune (som skyldes naturressursskatten) blir vi trukket nesten 7 mill. kr i 2025 for å utjevne forskjellene mellom kommunene.

Rammetilskudd og skatteinntekter er satt opp slik de er presentert i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024 og i KS sin prognosemodell. Regjeringen legger opp til en oppgavekorrigert vekst for kommunenes frie inntekter fra 2024 til 2025 på 5,8 %. Det er da tatt utgangspunkt i anslag på regnskap for 2024. Økningen for Tydal kommune er på 4,6 mill. kr som utgjør 5,5 %. Som frie inntekter regnes skatt på inntekt, formue, naturressursskatt og rammetilskudd. Veksten i frie inntekter skal dekke all pris- og lønnsvekst og endringer i oppgaver og demografi. Pris- og lønnsvekst (deflator) er i statsbudsjettet anslått til 4,1 %

7.3 Eiendomsskatt

Tydal kommune har hatt eiendomsskatt på kraftverk og kraftnettet i mange år. Satsen er 7 promille som er maksimalsatsen. Eiendomsskattetaksten fastsettes av kommunen med unntak av for kraftanleggene hvor den fastsettes av skatteetaten.

Eiendomsskatt fra kraftanleggene

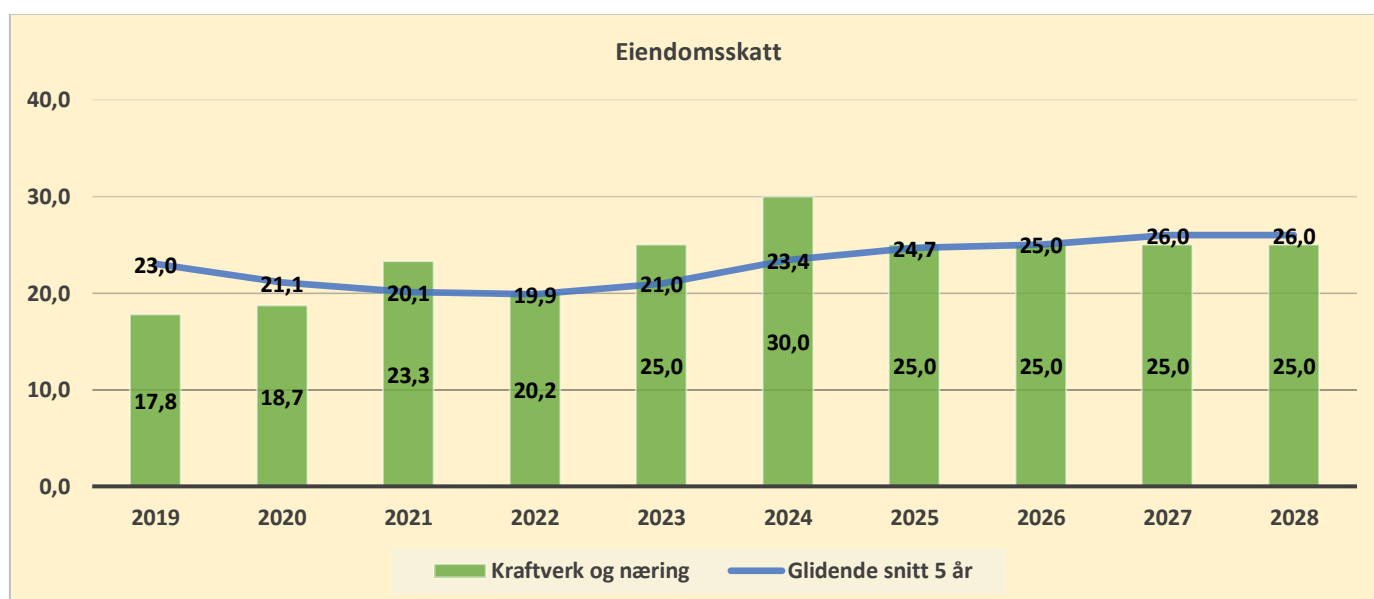
Det er staten som fastsetter skattetakstgrunnlaget for kraftanleggene. Normalt offentliggjøres det omkring 20. oktober året forut før skatten utskrives. Når dette skrives (03.11.24), har vi ikke mottatt grunnlaget. Det innebærer at eiendomsskatten fra kraftanleggene ikke er kjent når kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan fremlegges.

Eiendomsskattene fra kraftanleggene varierer mye de enkelte år. I 2019 var de helt nede i 17,8 mill. kr. For 2023 utgjorde eiendomsskattene 25 mill. kr som inkluderer 2,1 mill. kr i økt eiendomsskatt for skatteårene 2016 og 2017 mens den i 2024 vil utgjøre 30 mill. kr som inkluderer 2 mill. kr i økt eiendomsskatt for skatteårene 2018, 2019, 2020 og 2021. Ser vi bort fra etterregning av eiendomsskatt for eldre år er det en stor økning på 5,4 mill. kr i 2024.

Når vi ser på gjennomsnittsinntektene fra eiendomsskattene som glidende gjennomsnitt over 5 år, er inntektene mer stabil. I perioden 2020 til 2024 varierte de årlig mellom 21,1 mill. kr og 23,4 mill. kr i 2024.

Endringene i eiendomsskattene fra kraftanleggene skyldes bl.a. innføring av tidsserier med endrede kraftpriser enn de som fases ut som legges til grunn ved beregning av eiendomsskatten på kraftverk. I tillegg er satsen for den statlige grunnrenteskatten økt, og siden grunnrenteskatten kommer til fradrag i kommunens eiendomsskattegrunnlag, skjer det en forskyvning av skattegrunnlaget fra kommunene til staten. Det er usikkert hvordan dette påvirker grunnlaget for 2025 og årene framover. Budsjettet og økonomiplanen er oppsatt med årlig 25 mill. kr i eiendomsskatt fra kraftanleggene- og linjene hvert av årene i planperioden. I planperioden vil det glidende gjennomsnittet over 5 år antagelig være noenlunde stabilt omkring 25 mill. kr.

For økonomiplanperioden kan eiendomsskattene anslås slik i mill. kr:

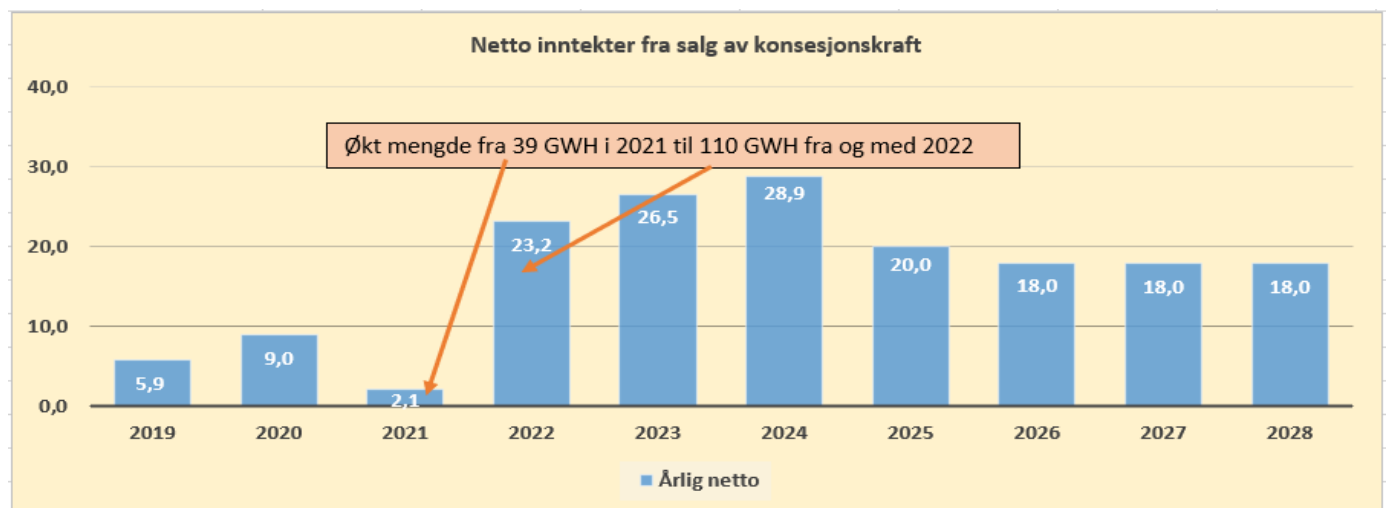
7.4 Konesjonskraftinntekter

Eiere av større vannkraftverk har plikt til å levere en andel av kraften som produseres til kommunene som er berørt av kraftutbyggingen, såkalt konesjonskraft. Plikten til å avstå konesjonskraft er lovbestemt, og kraften skal leveres til den prisen som loven foreskriver. Retten til konesjonskraft er begrenset til primærkommunens behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Overskytende kraft tildeles til fylkeskommunen. Formålet med konesjonskraften er å sikre vertskommunene en andel av verdiskapningen som vannkraftutbyggingen gir opphav til. Vertskommunene bidrar gjennom avståelse av verdifulle naturressurser til denne verdiskapningen.

I kontrakt mellom Statkraft energi AS og Tydal kommune datert 26.11.12 fremgår det at den maksimale konesjonskraftmengden til Tydal kommune utgjør 110,4 GWH. Fram til og med 2021 fikk kommunen imidlertid kun nyttiggjort seg 39,5 GWH som utgjør ca. 1/3 av den totale mengden. Etableringen av Tydal Data Center AS gjør at kommunen kan ta ut hele konesjonskraftmengden fra og med 2022.

Prisen kommunen betaler for innkjøpet fra Statkraft er sammensatt med 24,4 GWH til såkalt OED-pris og resterende 86,3 GWH til selvkostpris på kraftverkene i Tydal. Fordelingen fremkommer av avtalen med Statkraft og baserer seg på konesjoner gitt før og etter 1959. Mens OED-prisen er svakt stigende, er derimot selvkostprisen på kraftverkene i Tydal sterkt økende. Det skyldes at det pågår omfattende vedlikehold og oppgradering av verkene, et arbeid som vil pågå i flere år fremover.

For økonomiplanperioden kan netto konesjonskraftinntekter anslås slik i mill. kr:

Netto inntekter fra salg av konesjonskraft varierer mye fra år til år. I 2021 utgjorde de 2,1 mill. kr mens de i 2024 vil utgjøre ca. 30 mill. kr. Den store økningen fra 2022 kommer som en følge av betydelig høyere pris enn i 2021 og at kommunen nå kan ta ut all tilgjengelig konesjonskraft som utgjør 110,4 GWH. I 2021 solgte kommunen til sammenligning 39,5 GWH. Den store økningen i solgt mengde skyldes etableringen av datasenteret.

Årsaken til svingningene i prisene skyldes tilbud og etterspørsel herunder finanskrisen samt tilgang til kraft og kapasitetsutnyttning i nettet. Prisen på kull og CO2 er underliggende prisdrivere på strømprisene i et langsiktig perspektiv. På mellomlang sikt kommer hydrologien inn som en faktor og på kort sikt påvirkes prisene av tilgang på kraft som ikke kan magasineres (solenergi og vindkraft).

Konesjonskrafta selges til fastpris og krafta for 2025 er solgt. Gitt at prisen vi må betale for konesjonskraften (OED-prisen og selvkostprisen) samt innmatingskostnader og energiavgift blir som forventet, kan det anslås en netto inntekt på 20 mill. kr i 2025. Ved å selge krafta til fastpris vil risikoen for store avvik mellom regnskap og budsjett være betydelig mindre.

For årene 2026 – 2028 er det lagt til grunn et noe lavere inntektsnivå. Videre er det lagt til grunn at innkjøpsprisen (selvkostprisen) øker noe fremover. Selvkostprisene øker fordi det pågår omfattende vedlikehold og oppgradering av kraftverkene i Tydal. Nettoinntektene vil med disse forutsetningene anslås til årlig utgjøre ca. 18 mill. kr årlig. Det imidlertid er stor usikkerhet knyttet til disse inntektene.

7.5 Driftsutgiftene

Kommunesektoren har en rekke utgifter knyttet til tjenesteproduksjon hvor lønn og sosiale omkostninger er de største.

Lønns- og prisvekst

I statsbudsjettet anslås prisveksten for kommunale varer og tjenester (kommunal deflator) fra 2024 – 2025 til 4,1 %. Kommunenes lønns- og prisvekst kompenseres ved å øke rammetilskuddet med den kommunale deflatoren.

Lønnsveksten for 2024 er anslått til 4,5 %. Det er i budsjettet avsatt budsjettmidler i samme størrelse som anslått lønnsvekst. I kr utgjør det 3 mill. kr. Beløpet inkluderer sosiale omkostninger.

Med samlede lønnskostnader herunder sosiale omkostninger på ca. 100 mill. kr vil selv små lønnstillegg utgjøre store beløp. En årslønnsvekst på 1 % vil utgjøre 1 mill. kr, 2 % 2 mill. kr osv.

Arbeidsgivers andel av pensjonsutgiftene

Kommunens pensjonsleverandør er for lærerne Statens pensjonskasse (SPK) og for øvrige ansatte Kommunal land-pensjonskasse (KLP).

I budsjettforslaget er normalpremien for pensjonsutgiftene, basert på aktuarberegninger av KLP og SPK lagt til grunn. Beregningene gir følgende beregningssatser for 2025:

KLP – Fellesordningen	16,8 % av brutto lønnsutgift
KLP – Sykepleierordningen	16,8 % av brutto lønnsutgift
SPK (Statens pensjonskasse)	9,76 % av brutto lønnsutgift

Kommunens samlede kostnader til pensjon vil utgjøre 9,3 mill. kr i 2025.

Alle kommuner som har offentlig tjenstepensjon i KLP, må skyte inn et egenkapitalinnskudd. Dette innebærer at vi også er eiere av selskapet. Hvis KLPs styre krever ytterligere egenkapitalinnskudd plikter vi som eier å skyte inn dette. Egenkapitalinnskudd i KLP skal føres i investeringsregnskapet. Egenkapitalinnskuddet skal føres i regnskapet som kjøp av andeler og kan ikke lånefinansieres. Beregninger fra KLP viser at egenkapitalinnskuddet for 2024 kan anslås til ca. 0,5 mill. kr. Dette beløpet videreføres i planperioden og finansieres med overføring fra driftsregnskapet.

Arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveravgiften i Tydal er på 6,4 %. Kommunen har et samlet budsjett på ca. 6,1 mill. kr i arbeidsgiveravgift for 2025.

Øvrige utgifter

Under sektorenes budsjetter i kapittel 9 vil de ulike sektorenes utgiftsbehov vurderes med utgangspunkt i befolkningsprognosene og eventuell kjennskap til særskilte behov ved befolkningen. Det gjøres vurderinger rundt hvordan befolknings sammensetningen vil påvirke tjenestebehovet og utgiftene.

8 Investeringer og gjeld

En økonomiplan skal vise hvordan kommunens investeringer i bygg og anlegg m.m. vil påvirke kommunens økonomi de kommende årene.

En kommune med sterk befolkningsvekst kan måtte investere i nye bygninger fordi kommunen har nådd en kapasitetsgrense. Det kan kreve at kommunene påtar seg utgifter i forkant av at de nye innbyggerne utløser inntekter. Dette krever god planlegging og god økonomistyring. En kommune i motsatt situasjon må kanskje redusere bygningsmassen fordi det ikke lenger er grunnlag for å opprettholde tjenester i eksisterende bygninger. Dette fører til økte investeringsutgifter ved nyinvesteringer, eller muligheter for inntekter fra salg av bygninger der det er marked for det.

Investeringer betyr at kommunen får endrede drifts- og vedlikeholdskostnader. Økte finansutgifter gjennom renter og avdrag vil belaste kommunens budsjett. I tillegg kommer utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av bygningene.

Avhending av bygninger og annen kapital vil kunne gi kommunen inntekter som kan finansiere andre investeringer, eller redusere lånegjeld, og kan dermed bidra til lavere vekst eller reduksjon i finansutgiftene. Avhending gir også muligheter for å redusere utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold.

Utgangspunktet for finansutgiftene er kommunens samlede gjeld. Når en skal vurdere hvordan økt gjeld slår ut på driftsnivået, er det viktig først å ta hensyn til at for visse typer investeringer vil økte rente- og avdragsutgifter helt eller delvis kunne bli motsvart av økning på inntektssiden. Det gjelder for eksempel rentekompensasjonsordninger, der staten dekker renteutgiftene, og investeringer på selvkosttjenester, der utgiftene i praksis vil bli dekket gjennom gebyrene fra innbyggerne. Deretter må kommunen anslå størrelsen på de årlige avdragene og sørge for at disse er tilstrekkelige til å oppfylle kravet i kommuneloven om minimumsavdrag. Kommunenes gjeldsutvikling gjennom året sammenholdt med forventet rentenivå på gjelden er grunnlaget for beregning av kommunenes renteutgifter. Forventede renteutgifter vil avhenge av om, og eventuelt i hvilken grad kommunen har bundet renten på eksisterende gjeld, og hvordan rentene forventes å utvikle seg de neste årene. Her vil også kommunens finansreglement legge føringer på hvordan kommunen skal forvalte gjelden i økonomiplanperioden.

I mars i 2020 kom koronapandemien som førte til svært store utfordringer på mange områder. Én av dem var på finansområdet. Finansmarkedene var svært urolige og påvirket alle i mer eller mindre grad med stort rentefall. Det gjaldt både på innlåns- og innskuddssiden. Rentenivået økte mye gjennom 2023 og sluttet året med en styringsrente på 4,25 %. I starten av 2024 ble den økt til 4,5 % hvor den fortsatt ligger (04.11.24). Det økte rentenivået har ført til både økte renteutgifter og renteinntekter.

8.1 Investeringstabell for kommunen samlet

Det er store investeringer i årene 2025 – 2027 hvor det investeres i ny bygningsmasse. Samlet i planperioden skal det investeres nesten 350 mill. kr.

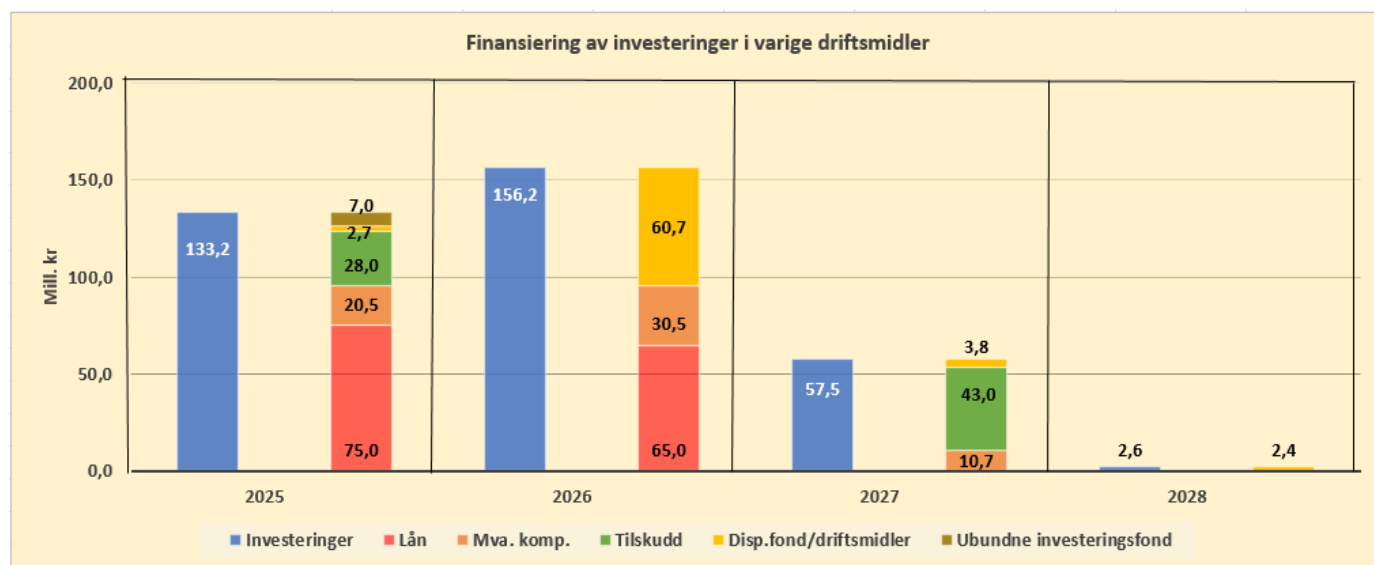
Tall i 1 000 kr	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	
Selvkost VA					
Ny tjenestebil avløp	700				700
Tilknytning nye abonnenter avløp	200	200	200	200	800
Tilknytning nye abonnenter vann	200	200	200	200	800
Hovedvannledning Langdalsv. - Ololsm.			500		500
Påkostn. vann- og avløpsnett Åsgrinda			800		800
Ny hovedvannledning Sylsjøvegen	700				700
Vannverk, vannmålere	300				300
Påkostning avløpsspumpepestasjoner		600	600		1 200
Traktor og vakumvogn	2 000				2 000
Sum selvkost VA	4 100	1 000	2 300	400	7 800
Øvrige investeringer					
Sentraladministrasjonen					
Andel fellesinvesteringer VARIT	600	600	600	600	2 400
Sum sentraladministrasjonen	600	600	600	600	2 400
Sektor teknikk og landbruk					
Boliger Rønningsjardet (rest rebevilgning)	8 000				8 000
Ferdigstilling småhus Sølliåsen	400				400
Forprosjekt helse- og administrasjonsb.	1 100	1 100	1 100	1 100	4 400
Helse- og administrasjonsbygg	100 000	150 000	50 000		300 000
Utskifting av biler teknisk		500	500		1 000
Prosjekt./oppr. område skole og bhg.	2 500	2 500	2 500		7 500
Småhus/minihus Sølliåsen	16 000				16 000
Sum sektor teknikk og landbruk	128 000	154 100	54 100	1 100	337 300
Finans					
Egenkapitalinnskudd KLP	500	500	500	500	2 000
Sum finans	500	500	500	500	2 000
Sum alle investeringer	133 200	156 200	57 500	2 600	349 500

For nærmere informasjon om de enkelte investeringene se under sektorenes budsjetter.

8.2 Oversikt over investeringer og finansiering samlet

Tall i 1 000 kr	Økonomiplan				Sum
Investeringer og finansiering	2025	2026	2027	2028	2025 - 28
Investeringer i varige driftsmidler	132 700	155 700	57 000	2 100	347 500
Investeringer i aksjer og andeler i selskap	500	500	500	500	2 000
Sum finansieringsbehov	133 200	156 200	57 500	2 600	349 500
Kompensasjon for merverdiavgift	-20 520	-30 520	-10 720	-220	-61 980
Tilskudd fra andre	-28 000		-43 000		-71 000
Bruk av lån	-75 000	-65 000			-140 000
Videreutlån	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Bruk av lån til videreutlån	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-12 000
Avdrag på lån til videreutlån	700	700	700	700	2 800
Mottatte avdrag på videreutlån	-700	-700	-700	-700	-2 800
Bruk av ubundene investeringsfond	-7 000				-7 000
Overføring fra drift	-2 680	-60 680	-3 780	-2 380	-69 520
Sum finansiering	-133 200	-156 200	-57 500	-2 600	-349 500
Sum finansieringsbehov	133 200	156 200	57 500	2 600	349 500
Udekket	0	0	0	0	0

Investeringene finansieres samlet for hvert år, både investeringer innenfor selvkostområdet og de øvrige investeringene. For informasjon om de enkelte investeringene se under kapitlene for sektorene.

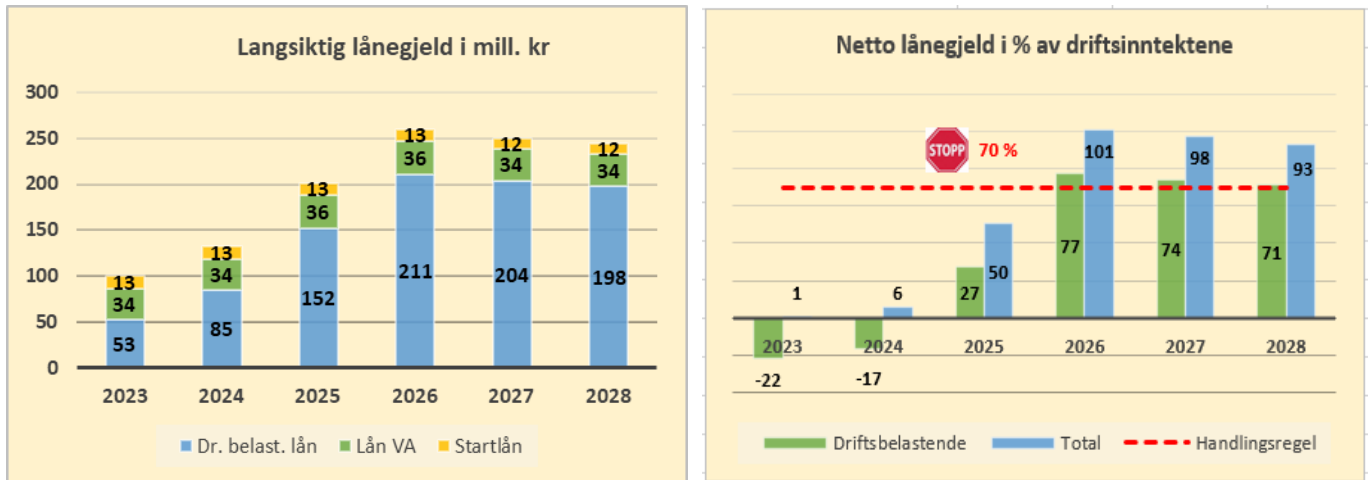

Investeringene finansieres med lån, tilskudd og egenkapital (disposisjonsfond/driftsmidler og ubundne investeringsfond). Låneandelen utgjør i gjennomsnitt i økonomiplanperioden 40 %, tilskudd 20 %, momskompensasjon 18 % og egenkapital 22 %.

8.3 Langsiktig lånegjeld

Ikke alle låneopptak belaster kommunens økonomi like mye. Kommunen har store investeringer i VA-området (vann og avløp). Der skal kapitalutgiftene dekkes av gebyrer fra abonnentene. Kommunen tar også opp en del lån til videre utlån (startlån) fra Husbanken. Disse lånene tilbakebetales fra låntakerne.

De foreslåtte investeringene vil gi følgende utvikling i den langsiktige lånegjelda i mill. kr pr 31.12:

Lånegjelda har de to siste årene økt relativt mye med låneopptak på 26 og 38 mill. kr i henholdsvis 2023 og 2024. Startlån og lån (avskrivninger) i avgiftssektorene (vann og avløp) utgjør til sammen 47 mill. kr og belaster som sådan ikke kommunens netto driftsresultat. Restgjelda som påvirker driften, vil pr. 31.12.24 utgjøre ca. 85 mill. kr (blå stolpe i diagrammet ovenfor) og utgjøre 64 % av den totale lånegjelda.

Med de foreslåtte investeringene vil den totale langsiktige lånegjelda øke mye både i 2025 og 2026. Anslått lånegjeld vil ved utgangen av 2025 være 201 mill. kr og 260 mill. kr (toppen av stolpene) ved utgangen av 2026.

Endringene skyldes i hovedsak opptak av lån til investeringer i helse- administrasjonsbygg og omsorgsboliger. De langsiktige lånene som påvirker kommuneøkonomien, øker fra 85 mill. kr ved utgangen av 2024 til 211 mill. kr ved utgangen av 2026, og deretter vil de synke noe forutsatt at det ikke blir gjennomført ytterligere låneopptak.

Handlingsregel langsiktig driftsbelastende lånegjeld

Kommunes handlingsregel for korrigert netto driftsbelastende lånegjeld er i økonomiplanen satt til maksimalt 70%, jf. kapittel 3. Måltallet viser langsiktig driftsbelastende lånegjeld fratrukket innskudd i prosent av driftsinntektene.

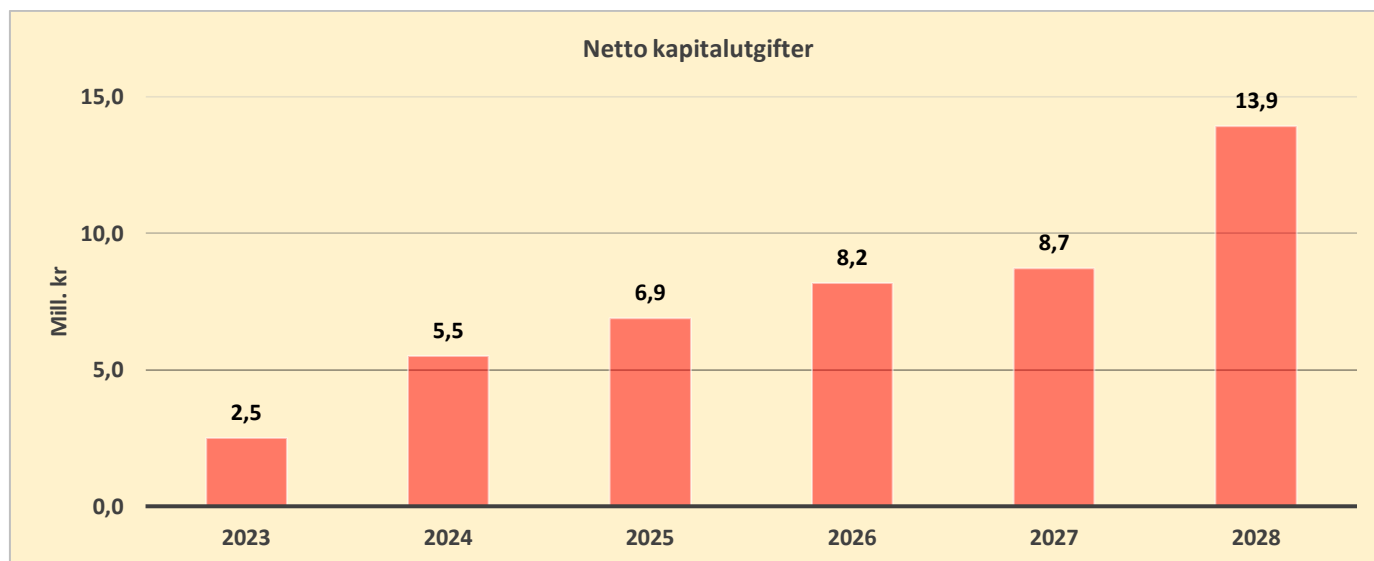
De foreslåtte investeringene i økonomiplanen fører til at den langsiktige gjelda i prosent av driftsinntektene vil øke fra - 22 % i 2023 til 77 % i 2026 synkende til 71 % i 2028. Man vil da være litt over måltallet alle årene i planperioden med unntak for 2025 hvor den vil utgjøre 27 %.

Den økte lånegjelda skal bare delvis påvirke kommuneøkonomien da investeringene i ny bygningsmasse skal finansieres ved reduserte utgifter til drift av gammel bygningsmasse (salg/sanering) og effektivisering av tjenestene. Likevel er det lite rom for ytterligere låneopptak enn de foreslåtte i planperioden.

8.4 Totale netto kapitalutgifter

Netto kapitalutgifter (renter og avdrag) er beregnet med utgangspunkt i gjeldende låneavtaler, nye låneopptak, estimert rentebane og forventet likviditet i årene 2025 – 2028.

For økonomiplanperioden kan netto finansutgifter anslås slik i mill. kr:

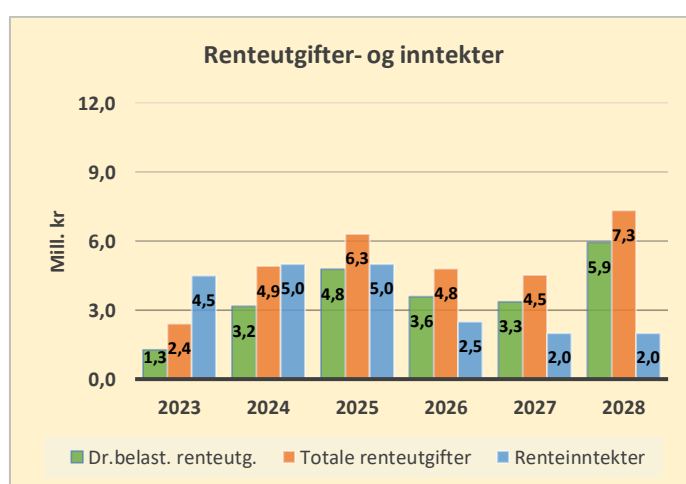
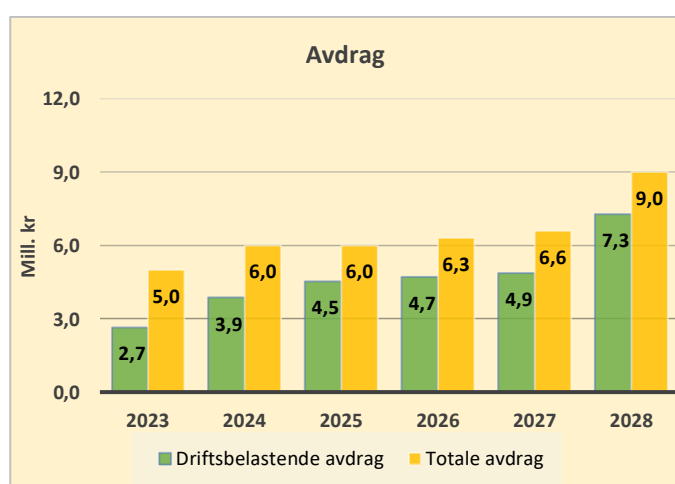

Netto kapitalutgifter består av summen av avdragene tillagt renteutgiftene med fradrag for renteinntektene og utbytte. Netto kapitalutgifter utgjorde lave 2,5 mill. kr i 2023 mens de vil øke til 6,9 mill. kr i 2025. Netto kapitalutgifter vil øke kraftig til 13,9 mill. kr i 2028. Endringene skyldes i hovedsak opptak av lån til investeringer i ny bygningsmasse.

Renteutgiftene- og inntektene øker begge betydelig i 2024. Renteutgiftene vil fortsette å øke i 2025 mens renteinntektene vil reduseres.

8.5 Avdrag og renter

For økonomiplanperioden anslås avdragene og rentene slik i mill. kr:

I 2025 vil driftsbelastende avdrag utgjøre 4,5 mill. kr økende opp til 7,3 mill. kr i 2028 som er 81 % av de totale avdragene. Avdragene til finansiering av nytt helse- og administrasjonsbygg kommer året etter at bygget er ferdigstilt (2027). Driftsbelastende avdrag vil da øke til 7,3 mill. kr i 2028.

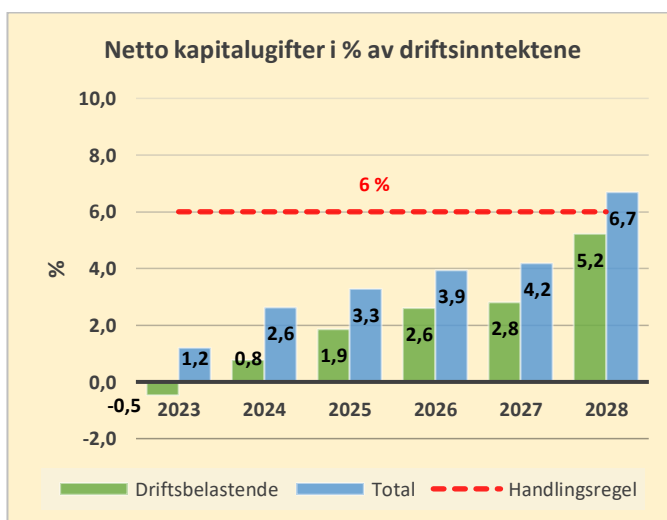
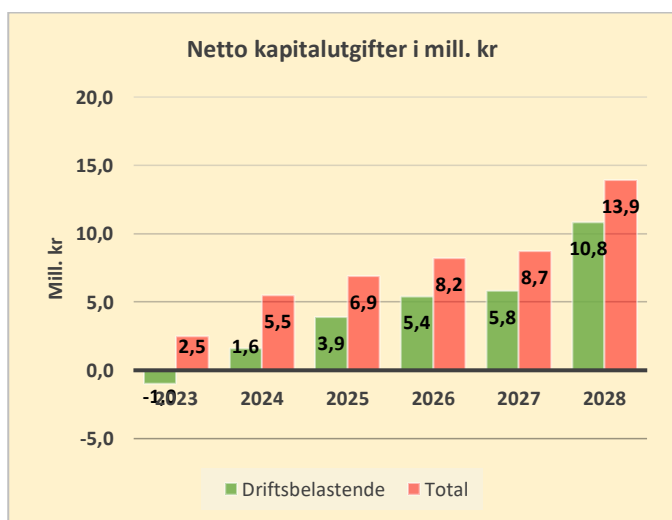
Driftsbelastende renteutgifter vil øke i 2025 som en følge av økt låneopptak i 2024 og 2025 og anslås til 4,8 mill. kr i 2025. Renteutgiftene på låneopptaket til finansiering av nytt helse- og administrasjonsbygg føres i investeringsregnskapet som byggelånsrenter. Når bygget er ferdigstilt skal renteutgiftene føres i driftsregnskapet. Driftsbelastende renteutgifter anslås til 5,9 mill. kr i 2028.

Renteinntektene vil i 2024 anslagsvis utgjøre over 5,2 mill. kr som faktisk er 1,8 mill. kr høyere enn de driftsbelastende renteutgiftene. I 2025 anslås renteinntektene til ca. 5 mill. kr og deretter vil de synke kraftig utover i planperioden.

Rentefølsomhet på driftsbelastende renteutgifter

Kommunen er følsom for renteoppgang på den driftsbelastende gjelda. Øker renten med 1 %-poeng så øker de driftsbelastende renteutgiftene i intervallet 1,5 – 2 mill. kr i året og motsatt hvis rentenivået går ytterligere ned enn det som er forventet.

Netto kapitalutgifter

Netto kapitalutgifter viser hvor stor del av brutto driftsinntekter som brukes til å dekke kapitalutgifter. Kapitalutgiftene vil øke mye utover i planperioden da det er planlagt nye store låneopptak for å finansiere investeringer. Driftsbelastende kapitalutgifter vil øke fra 1,6 mill. kr i 2024 til 10,8 mill. kr i 2028.

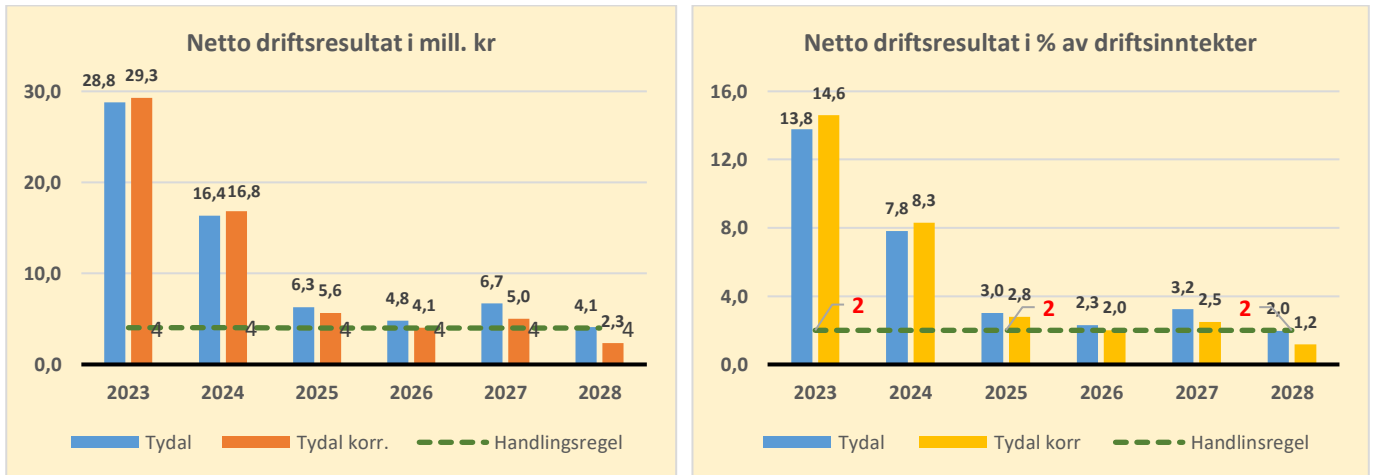
Handlingsregel langsiktig driftsbelastende kapitalutgifter

Kommunes handlingsregel for driftsbelastende kapitalutgifter er i økonomiplanen satt til maksimalt 6 % av driftsinntektene, jf. kapittel 3. Måltallet viser hvor stor andel av driftsinntektene som går til å dekke kapitalutgiftene. Høy lånegjeld fører til økte kapitalutgifter som videre fører til at en større andel av driftsinntektene går til dekning av kapitalutgiftene.

De foreslåtte investeringene i økonomiplanen fører til at netto driftsbelastende kapitalutgifter i prosent av brutto driftsinntektene øker fra – 0,5 % til 5,2 % i 2028 som er 0,8 prosentpoeng lavere enn måltallet/handlingsregelen. De økte finanskostnadene skal bare delvis påvirke kommuneøkonomien da investeringene i ny bygningsmasse skal finansieres ved reduserte utgifter til drift av gammel bygningsmasse (salg/sanering) og effektivisering av tjenestene. Likevel bør man være forsiktig med ytterligere låneopptak. Hvis rentenivået skulle øke vil en større andel av driftsinntektene gå til å dekke netto driftsbelastende kapitalutgifter. Renteutgiftene skal ikke øke mye før man når opp i handlingsregelen.

8.6 Netto driftsresultat

Kommunedirektørens forslag til budsjett for 2025 og økonomiplan for 2025 – 2028 gir følgende netto driftsresultat:

Netto driftsresultat er hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser årets driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommuner og fylkeskommuner har til disposisjon til avsetninger og investeringer. Tallet må være positivt for at kommunen skal ha økonomisk bæreevne til å finansiere investeringer og avsetninger samt å sikre en bærekraftig økonomi og en effektiv ressursbruk. For analysebruk er bl.a. både driftsinntektene- og utgiftene korrigert for avsetning og bruk av bundne driftsfond. Disse størrelsene varierer betydelig fra år til år, og korrigeringsene er gjort for å få sammenlignbare tall over flere år. Disse korrigeringsene fører til endret netto driftsresultat og benevnes for *korrigert netto driftsresultat*.

Figurene ovenfor viser hvordan netto driftsresultat blir i økonomiplanperioden både med og uten å korrigere for bundne driftsfond. Det mest interessante er det korrigerede resultatet som best viser den underliggende drifta.

Handlingsregel for korrigert netto driftsresultat

Kommunes handlingsregel for korrigert netto driftsresultat er i økonomiplanen satt til minimum 2 %, jf. kapittel 3. For å oppfylle målsettingen vil det i planperioden totalt være nødvendig å frigjøre om lag 16 mill. kr som i gjennomsnitt vil utgjøre ca. 4 mill. kr årlig.

Det korrigert netto driftsresultat er positivt hvert år i planperioden med til sammen 17 mill. kr som gir et årlig gjennomsnitt på 4,25 mill. kr. Korrigert netto driftsresultat er over handlingsregelen i årene 2025 – 2027 varierende fra 2,8% i 2025 til 2 % i 2026. I 2028 synker det til ned til 1,2 % som er en god del under handlingsregelen.

Korrigert netto driftsresultat er svært mye lavere enn de siste årene med henholdsvis 12 % i 2022 14,6 % i 2023 og et anslag på 10 % i 2024. Bakgrunnen for de gode økonomiske resultatene skyldes høye kraftinntekter. Disse inntektene går svært mye ned fra og med 2025 og fører til lave korrigerede netto driftsresultat som omtalt ovenfor.

8.7 Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner herunder saldering

Netto driftsresultat er for budsjett 2025 og økonomiplanperioden disponert som vist i tabellen nedenfor. Overføring av driftsmidler (egenkapital) til investeringsregnskapet reduserer behovet for låneopptak. Bruk og avsetning av bundne driftsfond gjelder i hovedsak næringsfondet. Se nærmere under sektorbidragene om næring.

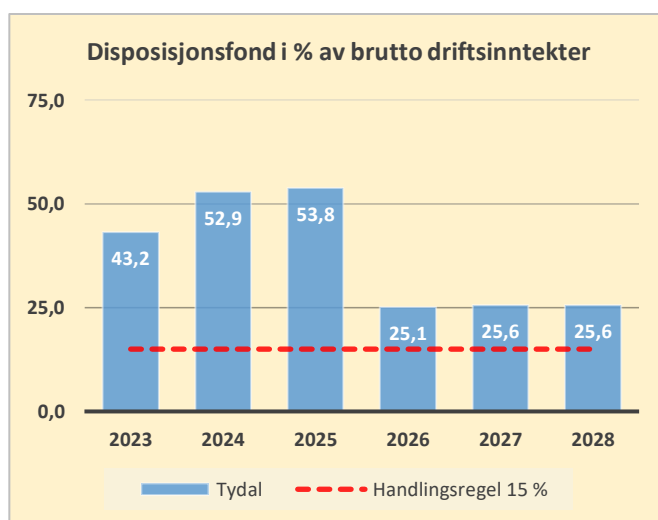
Tall i 1 000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Overføring til investering	4 981	500	2 680	60 680	3 780	2 380
Avsetninger til bundne driftsfond	8 134	6 740	7 168	7 168	7 168	7 168
Bruk av bundne driftsfond	-12 825	-5 463	-6 497	-6 397	-5 431	-5 431
Avsetninger til disposisjonsfond	28 496	14 586	2 953	0	1 207	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-56 627	0	-43
Netto avsetninger	28 786	16 363	6 304	4 824	6 724	4 074

Disponeringen herunder salderingen av budsjettet og økonomiplanen ivaretar balansekravet som kommuneloven med forskrifter stiller. Salderingen skjer med små avsetninger til disposisjonsfondet i årene 2025 og 2027 og et stort bruk av fondet i 2026 som benyttes som egenkapital i byggeprosjekter. Det overføres også til sammen 9 mill. kr i driftsmidler i planperioden til finansiering av investeringer.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er midler som kommer fra positivt netto driftsresultat («driftsoverskudd»). Avsetninger til disposisjonsfond kan da kun skje hvis det er positivt netto driftsresultat. Midlene kan fritt disponeres både til driftstiltak og investeringer.

En kommunes beholdning av fondsmidler sier en del om den økonomiske handlefriheten kommunen har. Disposisjonsfond er viktig å ha som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd, svingninger i økonomien og som egenkapital i investeringer.

Figurene ovenfor viser hvordan disposisjonsfondet utvikler seg i mill. kr og i prosent av driftsinntektene i økonomiplanperioden.

Handlingsregel for disposisjonsfond

Kommunes handlingsregel for disposisjonsfond er i økonomiplanen satt til 15 % av driftsinntektene, jf. kapittel 3. Målet innebærer at kommunen skal ha minst 31 mill. kr i disposisjonsfond med brutto driftsinntekter på 210 mill. kr (2025). Saldoen på disposisjonsfondet utgjorde 90 mill. kr tilsvarende 43,2 % av driftsinntektene ved utgangen av 2023. Budsjettert saldo ved utgangen av 2024 utgjør 104 mill. kr mens anslått saldo er 110 mill. kr tilsvarende 52,9 % av driftsinntektene. Det innebærer at Tydal kommune har en beholdning på disposisjonsfondet ved inngangen til budsjettåret 2025 som langt overstiger kravet på 15 %.

I 2025 budsjetteres det med en avsetning på 3 mill. kr til fondet, mens det I 2026 er det foreslått å bruke 61 mill. kr som egenkapital i investeringer i bygg og anlegg. Det vil føre til at beholdningen på fondet vil synke til 52 mill. kr ved utgangen av 2026 og ligge på dette nivået ut resten av planperioden. Fondet vil fortsatt ligge over handlingsregelen og utgjøre om lag 25 % av driftsinntektene ved utgangen av årene 2026 – 2028. Det er fortsatt en høy saldo, men dekker ikke mange år med stor inntektsreduksjon eller store uforutsette kostnader.

8.8 Finansielle måltall/handlingsregler – oversikt

Kommuneloven lovfester en generalbestemmelse om at kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevne blir ivarettatt over tid. For å ivareta dette fastsetter kommuneloven en plikt til å vedta og bruke finansielle måltall (handlingsregler) som viser den politiske målsetting for kommunens økonomiske utvikling.

Kommunedirektøren har ved utarbeidelsen av sitt forslag til økonomiplan lagt til grunn følgende handlingsregler:

- Det er et mål at det over driftsbudsjettet årlig avsettes et beløp til disposisjonsfond/egenkapital i årets/fremtidige investeringer. Beløpet skal minimum utgjøre 2 % av budsjetterte brutto driftsinntekter for kommunen (*netto korrigert driftsresultat*).
- Det er et mål at kommunen til enhver tid har et disposisjonsfond på minst 15 % av budsjetterte brutto driftsinntekter som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd.
- Driftsbelastende gjeld skal ikke overstige 70 % av korrigerede brutto driftsinntekter.
- Netto renter og avdrag skal ikke overstige 6 % av korrigerede brutto driftsinntekter.

Handlingsregler i %	2025	2026	2027	2028
Korrigert netto driftsresultat, > 2 % ("større enn")	2,8 %	2,0 %	2,5 %	1,2 %
Disposisjonsfond, > 15 % ("større enn")	53,8 %	25,1 %	25,6 %	25,6 %
Driftsbelastende gjeldsgrad, < 70 % ("mindre enn")	27 %	77 %	74 %	71 %
Kapitalutgifter, < 6 % ("mindre enn")	1,9 %	2,6 %	2,8 %	5,2 %

Grønn bakgrunn i tabellen for handlingsreglene innebærer at kommunen er innenfor målene for handlingsreglene. Rød bakgrunn i tabellen innebærer at kommunen ikke er innenfor målene for handlingsreglene.

Kommunen er innenfor handlingsreglene med unntak av for korrigert netto driftsresultat i 2028 og driftsbelastende gjeldsgrad i årene 2026 – 2028. Selv om de øvrige måltallene for det meste er «på grønt» vil de med tiden endre farge dersom det ikke gjøres prioriteringer som bedrer den økonomiske balansen.

8.9 Oppsummering av den økonomiske utviklingen

Tall i 1 000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Sum driftsinntekter	-208 745	-208 977	-209 740	-207 860	-207 721	-208 271
Sum driftsutgifter	186 219	194 019	205 491	203 791	201 052	199 052
Brutto driftsresultat	-22 526	-14 958	-4 249	-4 069	-6 669	-9 219
Netto finansutgifter	2 608	7 495	6 845	8 145	8 845	14 045
Motpost avskrivninger	-8 868	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900
Netto driftsresultat	-28 786	-16 363	-6 304	-4 824	-6 724	-4 074
Sum disponeringer eller dekn. av netto driftsres.	28 786	16 363	6 304	4 824	6 724	4 074
Årsresultat	0	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter	13,8	7,8	3,0	2,3	3,2	2,0
Korr. nto. Driftsres. i prosent av sum dr. inntekter	14,6	8,3	2,8	2,0	2,5	1,2

Siden 2022 har kommunes økonomi bedret seg betydelig. Det skyldes økt eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter. Disse inntektene blir historisk høye i 2024 og vil utgjøre ca. 60 mill. kr tilsvarende hele 25 % av kommunens samlede driftsinntekter. Hovedårsaken til økningen er svært stor økning i solgt mengde konsesjonskraft som en følge av etableringen av datasenteret og god salgspris. Sammen med eiendomsskatteinntektene er dette imidlertid inntekter som svinger mye fra år til år. Det er klart at konsesjonskraftinntektene vil reduseres betydelig fra og med 2025. Størrelsen på eiendomsskattene er det stor usikkerhet om, men det forventes også der en betydelig nedgang i planperioden.

Forslaget til driftsbudsjett for 2025 og økonomiplan for perioden 2025 – 2028 gir sektorene reelt sett litt økte rammer utover lønns- og prisvekst. Det er mange enkeltstående driftstiltak på sektor teknikk og miljø.

I planperioden er det planlagt store investeringer hvor det er avsatt 300 mill. kr til investeringer i helse- og administrasjonsbygg hvor utgiftene kommer i årene 2025 – 2027. Det er også avsatt budsjettmidler i 2025 til ferdigstilling av boliger i Rønningsjardet (rebevilgning) og til nytt boligtiltak (småhus/minihus/leiligheter) i 2025 samt en del investeringer i vann- og avløpstjenesten. Investeringene vil føre til stor økning i kapitalkostnadene framover. Sammen med stor inntektsnedgang samtidig som driftskostnadene øker mye i planperioden, fører det til at handlingsrommet blir betydelig redusert.

Kommuneøkonomien må ivaretas slik at kommunen ikke mister sin økonomiske handlefrihet over tid. Det må gjøres gjennom å ha stort fokus på nødvendig omstilling og effektivisering av tjenestene da Tydal kommune er dyr å drive på de fleste områdene. Kommunen har også store kostnader på tjenester og tilbud som ikke er lovpålagte. Kommunen må være robust i forhold til valg man har tatt med å bestå som egen kommune. Det gir større muligheter til å møte fremtidens utfordringer gjennom vekst og utvikling. Samtidig gir det muligheter til større grad av vedlikehold av bygg og anlegg samt å realisere nødvendig infrastruktur i det kommunale tjenestetilbudet.

9 Sektorenes budsjetter

Sektorenes budsjettområder har vurderinger omkring dagens utgiftsrammer med hensyn på hvilke bindinger som ligger i disse og prioriteringer av ressursbruken. Siktemålet med slike vurderinger er å få fram den faktiske/reelle økonomiske handlefriheten.

Spørsmål det er naturlig å stille seg i den forbindelse er:

- Benyttes tildelte ressurser til ulike formål på en rasjonell og effektiv måte?
- Oppnår en de resultater som en forventet ved ressurstildelingen til ulike formål?
- Samsvarer dagens subsidiepolitikk (f.eks. avgifts- og egenbetalingspolitikk) med de politiske prioriteringer?

Vurderingen skjer ved en drøfting av hver enkelt sektors behov og vil så langt det er mulig inneholde opplysninger om mulige reelle innsparinger og inntektsøkninger.

Denne delen av økonomiplanen ivaretar også lovens krav om handlingsplan hvor det foreslås tiltak i planperioden for å arbeide mot målene i kommuneplanen.

9.1 Sentrale styringsorganer, næring, kultur og fellesfunksjoner

Politisk

Kommunen har ordfører på heltid samt en frikjøpt ressurs for varaordfører i 10 % stilling. De politiske organene omfatter kommunestyret, formannskapet, utvalg for miljø og samfunn, sakkyndig nemnd og sakkyndig klagenemnd for eiendomsskatt med flere. Det er avsatt 2,3 mill. kr til disse utgiftene.

Administrasjon

Kommunedirektørens ledergruppe består pr i dag av kommunedirektøren, sektorleder helse og omsorg, økonomisjef, sektorleder teknikk og landbruk, sektorleder oppvekst og prosjektleder for prosjektet ILAG. Det er 3 årsverk på sentraladministrasjonen (kommunedirektør, økonomisjef og personalrådgiver). Ledergruppa har møter stort sett hver uke. Det gjennomføres i tillegg tjenesteledermøter. Her legges en sentral del av grunnlaget for en helhetlig organisasjon.

Administrativ virksomhet er i hovedsak stab- og støttefunksjoner som er underlagt kommunedirektøren. Dette gjen-speiler enhetens viktigste oppgave, som er å bidra til spisskompetanse og støttefunksjoner til de øvrige driftsenhetene. Herunder ligger økonomi, personal, IKT, servicekontor, arkiv m.m.

Servicekontoret

Servicekontoret har i dag 4,8 årsverk og ivaretar oppgaver som arkivtjeneste, resepsjon, turistinformasjon, ansvar for å følge opp utvalget råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse, valgansvar, skjenke- og serveringsbevilling, kommunenes nettsider og sosiale medier, sekretariat for beredskap, og teknikk og miljø, politisk møtesekretariat, kontorressurs for skole og omsorg. Saksbehandler oppgaver for kultur, samt fakturering for organisasjonen.

Mål for servicekontoret 2025

- Være knutepunkt for kommunikasjon både for innbyggere og ansatte, både fysisk og digitalt.
- Servicekontoret skal være med å legge grunnlaget for organisasjonens bruk av KI i samarbeid med VAR-IT.
- Ha søkelys på arkivplan og rutiner for arkiv. Jobbe med å utvikle samarbeidet i Værnesregionen sammen med fagledere for arkiv i de andre kommunene. Arkivordning og levering av papirdokumenter til IKA.
- Ha søkelys på servicekontor/innbyggertorg i et nytt helse og administrasjonsbygg.
- Arkivplan samt bevarings- og kassasjonsplan skal revideres i 2025/26.

Kontroll og tilsyn

Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet har en ramme på kr 822 000,- for 2025. Rammen er tatt inn i kommunedirektørens forslag. Størstedelen av rammen går til dekning av kjøp av revisjonstjenester og sekretariattjenester for kontrollutvalget. For nærmere informasjon om kontrollutvalgets budsjettforslag vises det til utvalgets behandling som følger som vedlegg til dette dokumentet.

Sommerjobb for skoleungdom

Det er avsatt brutto kr 130 000,- til ordningen som ungdom og bedrifter i Tydal har hatt anledning til å benytte seg av i mange år. Det er sannsynlig at kommunen vil motta kr 70 000,- i tilskudd fra Trøndelag fylkeskommune. Nettokostnaden for kommunen vil da bli på kr 60 000,-.

Ordningen innebærer at bedrifter kan søke om å få refundert inntil 50 % av lønnsutgiftene for inntil 112,5 timer hver for inntil 2 ungdommer pr. bedrift. Tilbudet gjelder ungdom fra og med det året de fyller 15 år, og til og med det året de fyller 20 år. Bedriften har arbeidsgiveransvar og administrerer arbeidsforholdet. Det foreslås ikke endring i beløp fra 2024.

Kultur

Det er en 30 % stillingsressurs som jobber med kultur i kommunen. I dette ligger blant annet tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet (spillemidler), diverse samarbeidsavtaler og tilskuddsordninger, Tydalsvukku, planlegging, fasilitering og gjennomføring av Vitencamp mm. I tillegg utføres noe arbeid med kultur i servicekontoret.

Kulturplan 2012-2026 «kultur til tusen» gir generelle føringer på hva kommunens kultursatsing innebærer. Kommunen har flere virkemidler for kulturlivet i Tydal. Her nevnes kulturmidler, diverse tilskuddsordninger, kulturhus, Tydal museum, Tydalshallen og Stuguvollmoen. Kulturen må i stor grad skapes og gjennomføres av frivillige, lag og organisasjoner.

Tydal Museums Venneforening (MV) ble stiftet i 2019. Formålet er sammen med Tydal kommune å utvikle Tydal museum, Storaunstuggu og Kistafoss kraftstasjon til et levende museumsanlegg med lokal forankring og som attraktive stoppesteder for tilreisende. Faste dugnadsdager gjennom store deler av året har hatt stor oppslutning, og sammen med verdifullt arbeid for å ta vare på historien har dette blitt et viktig samlingssted for veldig mange. Tydal kommune og MV har halvårlige møter.

Det er i de senere årene lagt godt til rette for møteplasser for eldre og godt voksne i Tydal. Dette har i stor grad blitt mulig gjennom dugnadsinnsats og tilrettelegging gjennom blant annet gunstige leieavtaler med kommunen. Det jobbes for å skape en møteplass også for ungdom og voksne. Her gjenstår mange avklaringer, og flere brikker må komme på plass for å lykkes med dette: skal en slik møteplass eies og drives av Tydal kommune, hva skal tilbys, åpningstider, personell, økonomi osv. Det vil bli fremmet en egen sak dersom man ser at dette kan realiseres i 2025.

Det er gledelig å registrere den store aktiviteten i lag og organisasjoner i Tydal. Tydalshallen brukes mye, både av lokale lag og private leietakere. Det er en økning i utleie av bassenget og hallen, også til utenbygdsboende. Det er bra aktivitet på øvrige anlegg rundt om i bygda. Det blir stadig mer krevende å drifte anlegg som er eid av lag og organisasjoner. Stadig strengere krav, økte kostnader og store vedlikeholdsbehov er mye av grunnen til dette. Tydal kommune har i 2023 og 2024 gitt tilskudd til lekeplasser/velforeninger for oppgradering av sosiale treffsteder utendørs. Retningslinjer for ordningen foreligger. Tilbakemeldinger på ordningen har vært veldig gode, og med dugnadsinnsats i tillegg til tilskuddet får man mye igjen for hver krone som bevilges.

Det er viktig å ha et godt samarbeid mellom kommunen og lag og foreninger. Disse bidrar med viktige tilbud som kan være avgjørende for at folk bor i bygda og at folk ønsker å bosette seg her.

Det er et gjennomgående behov for vedlikehold av kommunale kultureiendommer.

Det er avsatt kr 450 000,- til tiltak innenfor kulturområdet for 2025 (belastes driftsbudsjettet):

Navn	Beløp kr
Tilskudd til lag og foreninger (kulturmidler)	300 000
Tilskudd Tydal IL, Stolpejakten	25 000
Tilskudd Tydal IL og Græsli IL, vedlikehold Pilegrimsleden	30 000
Tilskudd til kino	30 000
Tilskudd til 17. mai	30 000
Idrettsstipend	15 000
Tydal museum, inventar/utstyr	20 000

Bibliotek

Tydal bibliotek er et kombinasjonsbibliotek som i dag er lokalisert i skolens lokaler på Kløfta. Folkebibliotekets åpningstider er tre dager i uken; mandag 13-16, onsdag 10-14 og torsdag 13-19. Tirsdager er det faste lånetimer for skolen, barnehagen har lånetimer onsdager og torsdager. Biblioteket har fagutdannet biblioteksjef ansatt i 70 % stilling, i tillegg til 30 % stilling på kultur.

Tydal bibliotek skal være tilgjengelig for alle innbyggere og fungere som en møteplass og en arena for debatt og kunnskap. Biblioteket skal kunne tilby en aktuell samling som møter brukernes behov, derfor har vi blant annet lagt vekt på samlingsutvikling også i årets budsjett. Bokbudsjettet ved biblioteket ble justert delvis opp i fjor, med videre oppjustering i 2025. Dette for å imøtekomme økende etterspørsel, komplementere samlingen og for å kunne tilby våre brukere aktuelle bøker og andre medier på lik linje med andre bibliotek. Med utviklingen har det også kommet et behov for å kjøpe inn e-bøker og digitale lydbøker, dette er fra i år budsjettet på en egen konto.

Prosjektet med forsterket leseinnsats er avsluttet, men vi satser likevel videre på skolebiblioteket med faste lånetimer for alle klassetrinn, høytlesning og bokpresentasjoner. Vi har søkt og fått støtte av UDIR til prosjektet "Litteraturformidling i skolebiblioteket". Disse midlene vil bli brukt på egen formidling og innleie av forfattere og andre litteraturformidlere. Noen av prosjektmidlene må overføres til 2025, da prosjektet varer ut skoleåret 2024/2025.

Vi fortsetter også samarbeid med barnehagen i form av videreføring av bærenettbiblioteket og faste lånetimer på biblioteket hver 14. dag. Her skal barnehagebarna introduseres for litteratur ved hjelp av høytlesning og boklån og få muligheten til å bli kjent med og vant til å bruke biblioteket.

Vi har søkt UDIR og fått 360 000 kr til prosjektet "Litteraturen i livet" der man bruker vikarmidler til frikjøp av biblioteksjef for å ta med bøker og andre medier ut av bibliotekets lokaler og ha et lite mobilt åpent bibliotek eksempelvis på sykehjem, butikker og arbeidsplasser. En del av midlene brukes i 2024, resten overføres til 2025.

I kommunedelplan for kultur er det et mål om å prioritere kulturelle tiltak for alle deler av befolkningen. Biblioteket er landets mest besøkte kulturhus og har som oppgave å drive aktiv formidling der vi skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, i tillegg til at vi skal være en arena for offentlig samtale og debatt. For å kunne oppfylle disse målsetningene i bibliotekloven er vi avhengig av å ha en budsjettpost til arrangementer, denne videreføres fra i fjor. Forfatterbesøk og andre arrangement vil bidra til et aktivt og levende bibliotek som tar ansvar for en del av det kulturelle tilbudet i kommunen.

Penger avsatt til innkjøp og implementering av nytt biblioteksystem i 2023 ble ikke overført til 2024 på grunn av planlagt overgang til et fagsystem med lav etableringskostnad. I regi av Fylkesbiblioteket tok vi del i anbudsrunden til Deichmanske bibliotek i Oslo, men det viste seg senere at blant annet alle integrasjoner med nasjonalt låneregister ikke var i orden. Da nåværende system både er sagt opp fra 31.12.24 og heller ikke videreføres av leverandør, må vi gå til innkjøp av og implementere nytt system i slutten av 2024. Kostnadene vil enten komme som ekstraordinært vedtak i 2024 eller på budsjett for 2025.

Administrative VR-tjenester

Tydal kommune deltar i det interkommunale samarbeidet Værnesregionen innenfor områdene IKT, innkjøp, lønn og regnskap samt personvernombud. Værnesregionen er en viktig arena for kommunen, både på politisk og administrativt nivå. Det er helt vesentlig at samarbeidet opprettholdes og utvikles videre, men på premisser som kommunen er tjent med.

Budsjett for Tydal kommunes andel i administrative tjenester i VR:

Tall i 1 000 kr	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028
Samarbeidsområder					
VARIT drift	5 096	5 567	5 567	5 567	5 567
Personvernombud	85	55	55	55	55
VR innkjøp	236	247	247	247	247
VR lønn og regnskap	1 781	1 836	1 836	1 836	1 836
VR administrativ ressurs	31	31	31	31	31
Sum utgifter	7 229	7 736	7 736	7 736	7 736

Kommunens andel i Værnesregionen innenfor administrative tjenester øker i 2025 med 0,5 mill. kr i forhold til budsjettet for 2024. Økningen kommer hovedsakelig innenfor IKT. For nærmere informasjon se Værnesregionen sine budsjetter.

Værnesregionen IT (VARIT)

VARIT ble etablert fra 01.05.10 som et interkommunalt vertskommunesamarbeid med Stjørdal kommune som vertskommune. VARIT skal bidra til at kommunene får økt kompetanse og redusert sårbarhet. Enheten skal legge til rette for at kommunene utnytter og utvikler eksisterende og nye digitale verktøy for å oppnå effektiviseringsgevinster og bedre ressursutnyttelse. Enheten har som mål å framstå som dyktig, pålitelig og serviceinnstilt. Enheten skal levere stabil og sikker drift. Tydal sin andel i drift vil utgjøre 5,6 mill. kr i 2024. I tillegg kommer en andel av investeringskostnadene som er beregnet til årlig 0,6 mill. kr.

I tillegg til kostnadene med VARIT har alle samarbeidskommunene lokale kostnader for å kunne levere IT-tjenester. Disse kostnadene utgjør i 2023 om lag 0,3 mill. kr og er drift av kritisk nettverksinfrastruktur.

Personvernombud i Værnesregionen

Stillingen er av vertskommunen Stjørdal organisatorisk plassert i VARIT. Personvernombudet har under nytt lovverk forsterket fokus på koblingen lovverk og IT (dataregistrering). Personvernombudet skal gi råd til den behandlingsansvarlige eller databehandleren og til de ansatte som utfører behandlingen av personopplysninger om de forpliktelsesene virksomheten har etter personvernlovgivningen. Ombudet skal kontrollere overholdelsen av forordningen og andre relevante regelverk med personvernbestemmelser, samt virksomhetens egne interne retningslinjer for personvern.

Lønn og regnskap i Værnesregionen

Enheten ivaretar lønns- og regnskapsoppgaver samt innfordring av krav for de 5 deltakerkommunene, IKA Trøndelag, 4 fellesråd/sokn 6 menighetsråd/sokn FIDES IKS og Selbu næringssselskap KF. Enheten gir også råd, veiledning og opplæring av ledere og andre ansatte i den enkelte kommune. Tydal sin andel vil utgjøre 1,8 mil. Kr i 2024.

Innkjøpssamarbeidet i Værnesregionen

Enheten driver fortløpende konkurranseutsetting av de største produktgruppene for kommunene i Værnesregionen. Videre driver enheten med rådgivning og bistand hos kommunene i forbindelse med utarbeidelse av konkurranse-dokumenter. Konkurransgjennomføring, kontraktsledelse og oppfølging er de aktivitetene som preger hverdagen. Rådgivning er en økende aktivitet for innkjøp, i tillegg til komplekse anskaffelsesprosesser. Arbeidet som gjøres fører til innsparinger i alle enheter.

Administrativ ressurs i Værnesregionen

Ressursen skal bl.a. ivareta deltakerkommunenes og regionens interesser for å bedre tjenestetilbudet til innbyggerne, styrke og ivareta eksisterende arbeidsplasser og initierer nye prosjekter som kan gi et bredere og mer variert sysselsettingstilbud i regionen.

Driftsbudsjett og økonomiplan sentraladministrasjonen, kultur og fellesfunksjoner

Tall i 1 000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter			25 710	25 710	25 710	25 710
Driftsinntekter			-1 070	-1 070	-1 970	-1 970
Netto driftsutgifter	24 675	25 840	24 640	24 640	23 740	23 740

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Virksomhetene vil samlet sett reelt få uforandrede rammer i 2025.

Næring

Næringsarbeidet ble fra mai 2024 flyttet fra Tydal kommune til Tydal Næringssselskap AS (TYNS). Kommunedirektøren har månedlige møter med daglig leder i TYNS, samtidig som TYNS og Tydal kommune samarbeider om saker der det faller naturlig.

Flere oppgaver som markedsføring, bolystiltak av forskjellig slag og utviklingstiltak for å nevne noe ligger fortsatt i kommunen, pr. i dag i prosjektet «I LAG».

Arbeidet med å tilrettelegge for økt bosetting må videreføres og intensiveres. Det må også jobbes mer systematisk med å beholde ansatte og innbyggere i kommunen.

Det er viktig og avgjørende med et godt samarbeid på tvers for å lykkes med utviklingsarbeidet i kommunen. Det er også svært viktig at det prioriteres midler og ressurser til drift av eksisterende og nye anlegg. En ting er kostnadene i tilknytning til en investering, men minst like viktig er det at det finnes planer for, og tilstrekkelig med midler og ressurser til drift og vedlikehold.

Mål 2025 – 2028

Fokusområder i kommende periode:

- Økt bolyst for innbyggerne i kommunen
- Økt tilflytning som krever tilgang på boliger
- Rekruttering av kvalifisert kompetanse til Tydal kommune og næringslivet i Tydal
- Gjøre kommunen mer attraktiv for nye innbyggere

Driftsbudsjettet og økonomiplanen næring

Tall i 1 000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter			6 885	6 785	5 495	5 495
Driftsinntekter			-6 755	-6 655	-4 101	-4 101
Netto driftsutgifter	6 546	558	130	130	1 394	1 394

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde.

De enkelte driftstiltakene – finansiert med bruk av næringsfondet (konsesjonsavgiftene)

Tall i 1 000 kr	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025 - 28
Driftstiltakene					
Løypekjøring langrenn	200	200	200	200	800
Lekeplasser/velforeninger	100	100	100	100	400
Vitencamp/Tydalsvukku	150	150	150	150	600
Bolyst	500	500	500	500	2 000
Medlemsskap næringsforeningen i VR	100	100	100	100	400
Sum driftstiltak	1 050	1 050	1 050	1 050	4 200
Prosjekt distriksutvikling (fratr. fk.tilsk.)	1 350	1 350			2 700
Avsatt pott søkbare midler næringsfond	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Eldre saker til utbetaling pr. 31.12	1 700				1 700
Kjøp av tjenester Tydal næringssselskap AS		1 600	2 000	2 000	5 600
Sum øvrige	5 050	4 950	4 000	4 000	18 000
Sum total bruk av næringsfondet	6 100	6 000	5 050	5 050	22 200

Tiltak finansiert med bruk av næringsfondet påvirker ikke kommunens ordinære drift, men saldoen på næringsfondet.

Løypekjøring langrenn – kr. 200.000, - (150' i 2024)

Tydal kommune ønsker at bygda kan tilby et godt løypenett for aktivitet og friluftsliv, både sommer og vinter. I hytteundersøkelsen fra 2023 kom det fram at oppkjørte skispor fortsatt er et av de viktigste tilretteleggingstiltakene. Tilrettelagte sykkelløyper, oppkjørte skispor, turstier og snøskuterløyper gir mennesker med forskjellig funksjonsnivå tilgang til natur- og rekreasjonsområder. Sett i et folkehelseperspektiv vil tilrettelegging være av stor betydning for fysisk aktivitet og naturopplevelser.

Lekeplasser/velforeninger – kr. 100.000, - (200' i 2024)

Midlene øremerkes til utendørstiltak i lokalsamfunnet. Velforeninger/lag som ønsker å tilrettelegge/oppgradere lekeplasser/treffplasser kan søke om tilskudd fra avsatte midler. Det finnes retningslinjer for ordningen.

Tydalsvukku/Vitencamp – kr. 150.000, - (100' i 2024)

Tydalsvukku har blitt en tradisjon i høstferien i Tydal. Tydal kommune sin rolle i Tydalsvukku består av å planlegge, tilrettelegge, markedsføre og koordinere arrangement. Tydal kommune har også en betydelig rolle som arrangør av enkeltarrangement. De siste to årene har dette vært blant annet Vitencamp. Med ca. 600 besøkende i 2023 og 750 besøkende i 2024 har dette blitt et av de største arrangementene i bygda. Tydal kommune har søkt og mottatt totalt kr. 420.000, - i tilskudd til Vitencamp i årene 2023-2025 fra Trøndelag Fylkeskommune. Det er i tillegg flere private aktører som har bidratt med betydelige beløp for at Vitencamp skal kunne gjennomføres gratis for besøkende. Dette gjør at alle har lik mulighet til å delta.

Tydalsvukku 2024 ble en ubetinget suksess. Flere små og store arrangement trakk veldig mange besøkende, og det har vært enormt mange positive tilbakemeldinger. Dette skaper bolyst!

Økte priser på blant annet markedsføring og varer og tjenester, gjør at det foreslås å øke beløpet fra 100' til 150' for Tydalsvukku 2025.

Bolyst – kr. 500.000, -

Tydal kommune har en viktig rolle som tilrettelegger for bolyst i kommunen. Gjennom ulike tiltak er det ønskelig å gjøre Tydal til en enda mer attraktiv kommune å bo i og flytte til. Tydal er kjent som ei dugnadsbygd, og det er viktig å etablere og videreføre et godt samarbeid med frivillige og lag og foreninger. Det er mange tiltak som kan gi økt bolyst. Eksempel på dette kan være oppfølging av de som bor her og mulige innbyggere, tilrettelegging for boliger, fysiske trivselstiltak og attraktive turområder for alle aldre og funksjonsnivå.

Medlemskap Næringsforeninga i Værnesregionen – kr. 100.000, -

Næringsforeningen i Værnesregionen har følgende hovedstrategier:

- Attraktive møteplasser
- Attraktive rammevilkår
- Attraktive utviklings- og innovasjonsmiljø
- Attraktive rekrutteringsarenaer

Foreningen jobber for at kommunene Stjørdal, Frosta, Meråker, Selbu og Tydal skal være næringsvennlige og attraktive for næringsutvikling, samtidig som at de jobber for konkurransedyktige rammevilkår for eksisterende og nye bedrifter. NiV har et eget lokalstyre i Tydal.

Distriktssatsingsprosjektet «I LAG» - kr. 2.055.000,-

Dette er et treårig distriktssatsingsprosjekt initiert av Trøndelag fylkeskommune. Prosjektet har i tillegg til 6 deltakerkommuner flere samarbeidsaktører; Distriktssenteret, Husbanken, KS, Statsforvalteren i Trøndelag i Innovasjon Norge. Deltakerkommunene er Tydal, Meråker, Leka, Høylandet, Snåsa og Rennebu. Hver av deltakerkommunene har en ansatt prosjektleder i 100 % stilling.

Prosjektet finansieres med kr 687 000,- i fylkeskommunetilskudd og kr 1 368 000,- fra næringsfondet.

I Tydal sin deltakelse i prosjektet blir det jobbet med blant annet:

- Rekruttering
- Treffsted i Ås
- Tilrettelegging for økt bosetting
- Markedsføring av Tydal som bo- og reiselivskommune
- Planlegging av lokalsamfunnet, infrastruktur og bolysttiltak
- Koordinere informasjon til eksisterende og mulige innbyggere og hytteeiere i Tydal

Avsatt pott til næringstiltak – kr. 2.000.000, -

Søkbare midler fra næringsfondet 1.700.000, -

Søkbare midler fra omdømmefondet 300.000, -

Eldre saker til utbetaling – kr. 1.700.000, -

I dette beløpet ligger alle eldre saker som er innvilget og ikke utbetalt fra omdømmefondet og næringsfondet. Mange saker har minst 2 års frist for utbetaling. Beløpet kan bli høyere/lavere, avhengig av utbetalinger av innvilgede tilskudd i perioden.

Kjøp av tjenester fra Tydal Næringssselskap AS (TYNS)

Det ble i kommunestyret den 16.10.2023, PS113/23 vedtatt å bevilge 4,2 mill. kr som kapital til selskapet hvor hele beløpet ble belastet kommunens regnskap i 2023. Kr 200 000,- av disse benyttes til aksjekapital og resten av beløpet planlegges brukt til drift av selskapet i 2024, 2025 og deler av 2026. Den store engangsbevilgningen ble gjort av skattetekniske årsaker. Det skal inngås avtale om tjenestekjøp mellom kommunen og næringssselskapet.

Tabellen viser utvikling av bruk av overkurs og bevilgninger/kjøp av tjenester i TYNS.

Tall i mill. kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Overkurs/bevilgning	4,0	0,0	0,0	1,0	2,0	2,0
Drift TYNS	0,0	-1,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Saldo overkurs 31.12	4,0	3,0	1,0	0,0	0,0	0,0

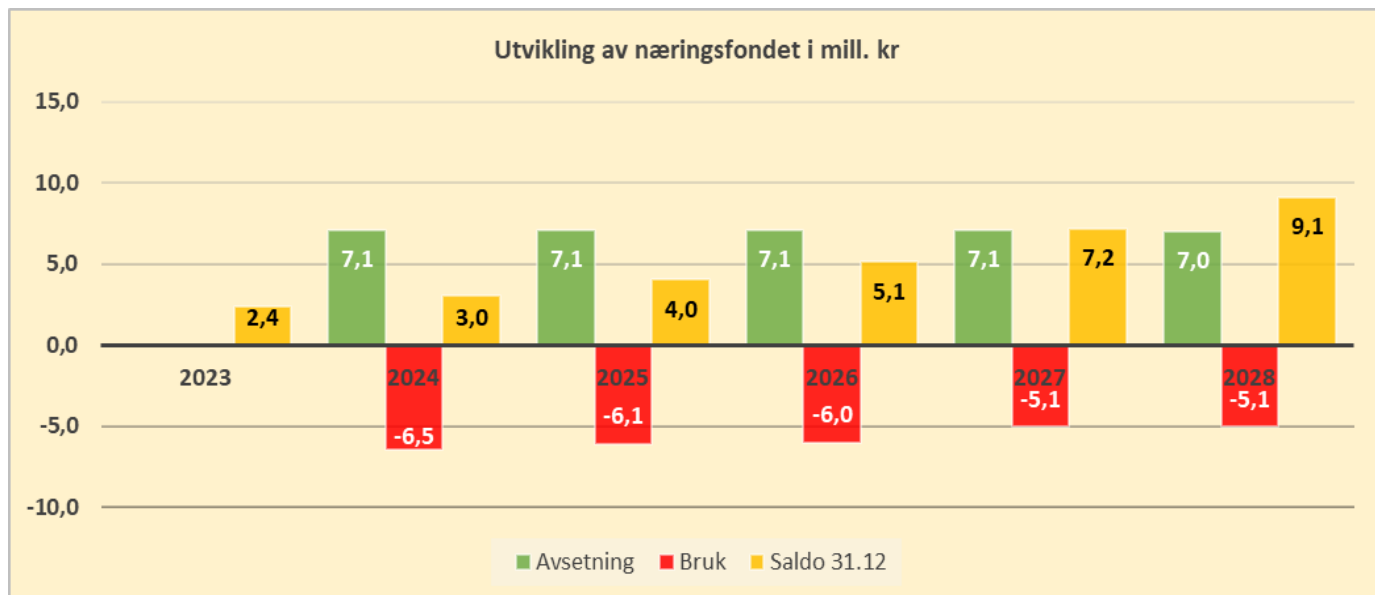
TYNS har oversendt et årlig driftsbudsjett på 2,3 mill. kr i 2025 som følger som vedlegg til dette dokumentet. Det er på nåværende tidspunkt ikke avgjort hvor stort kommunens tjenestekjøp skal være. Legger man til grunn samme budsjett som i 2025 de øvrige årene i planperioden vil overkursen være oppbrukt i 2026. Kommunens bevilgning/kjøp av tjenester anslås til 1 mill. kr i 2026 og 2 mill. kr hvert av årene 2027 og 2028. Disse beløpene er anslag og man får komme nærmere tilbake til bevilgningene når ting er mer avklart.

Oppsummering utvikling av næringsfondet

I enhver konsesjon for regulering av vassdrag blir konsesjonæren pålagt å betale de berørte kommuner konsesjonsavgift. Konsesjonsavgiften er dels ment å gi kommunene en andel av verdiene som blir skapt ved utbyggingen og/eller reguleringen, og dels ment som en kompensasjon for skader og ulemper av allmenn karakter som ikke blir erstattet på annen måte. Konsesjonsavgiften kan sammenlignes med miljøavgifter på andre samfunnsområder.

Konsesjonsavgiftene reguleres med 5 års mellomrom, sist i 2019. Neste regulering er i 2024. Anslag på økning av konsesjonsavgiftene er 1,1 mill. kr og konsesjonsavgiftene vil da utgjøre ca. 7,1 mill. kr. Konsesjonsavgiftene avsettes til næringsfondet og tas inn i budsjettet til bruk i kommunens næringsarbeid og til finansiering av felleskommunale tiltak og infrastruktur.

Utviklingen av næringsfondet fordeler seg slik i planperioden:

Den regnskapsmessige fondsbeholdningen var ved utgangen av 2023 på 2,4 mill. kr. Anslått bruk i 2024 er på 6,5 mill. kr som inkluderer eldre saker til utbetaling. Saldo vil være ca. 3 mill. kr ved utgangen av 2024.

Med den bruken som det er lagt opp til i planperioden vil saldoen på næringsfondet øke med 1 mill. kr til 4 mill. kr i 2025. De øvrige årene i planperioden vil saldoen årlig øke med 1,1 mill. kr i 2026 og ca. 2 mill. kr hvert av årene 2027 og 2028 da det planlegges lavere bruk enn den årlige avsetningen av konsesjonsavgiftene. Saldo ved utgangen av planperioden i 2028 anslås til ca. 9 mill. kr.

Kommunedelplan idrettsanlegg og kulturbygg

Det er prioritering i to ulike kategorier, ordinære anlegg og nærmiljøanlegg. Prioriteringene foretas av kommunestyret i dette dokumentet.

Ordinære anlegg

Eier	Tiltak	Kostnad	Tilskudd	Kommentar
1. Tydal IL	Oppgradering klubbhus på Kløfta	Ca. kr 3 500 000,-	Ca. kr 650 000,-	Har fått tilsagn på 50 % av tilskuddet i 2024.
2. Tydal skytterlag	Anlegg for stang og hurtigfeltsskyting	Ca. kr 450 000,-	Ca. kr 150 000	Oppstart 2024

Nærmiljøanlegg

Eier	Tiltak	Kostnad	Tilskudd	Kommentar
1. Tydal IL	Helårs nærmiljøanlegg for ski og sykkel	Ca. kr 2 175 000,-	Ca. kr 750 000,-	Pilotprosjekt, oppstart 2025
2. Tydal kommune	Aktivitetssti	Ca. kr 15 000 000,-	Ca. kr 5 000 000,-	Kløfta-Ås 2024-2026

Kommentarer ordinære anlegg

1. Tydal IL har søkt og fått godkjent spillemiddelsøknad om oppgradering av klubbhus på Kløfta. Ved fordeling av spillemidler i Hovedutvalg for kultur i Trøndelag fylkeskommune ble søknaden imøtekommet med et tilskudd på kroner kr 650 000,- av totalt godkjent søknadsbeløp på kroner 1 300 000. Resterende beløp kan søkes om i 2025.
2. Tydal skytterlag søker om spillemidler til et anlegg for stang og felthurtigsskyting. Dette omfatter ikke noen nye bygg, det vil bli skutt fra eksisterende standplasser mot nytt skivemateriell plassert på hensiktsmessige plasser på skytebanen. Tydal skytterlag har søkt og fått spillemidler til rehabilitering av standplass og skyteskiver for 100 meter og 200 meter i henholdsvis 2023 og 2020.

Kommentarer nærmiljøanlegg

1. Tydal IL vil søke om spillemidler til et nærmiljøanlegg for ski og sykkel på Kløfta. Dette er et pilotprosjekt i samarbeid med Norges Skiforbund, skikretsene i Trøndelag og Møre og Romsdal, Trøndelag fylkeskommune, SpareBank 1 SMN og Norges Cykleforbund. Prosjektet finansieres som et spleiselag mellom Trøndelag fylkeskommune, SpareBank 1 SMN, spillemidler og dugnad. Tverga, som er et ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge, er også med i samarbeidet.
2. Tydal kommune vil utrede planer for å binde sammen Ås sentrum og Kløfta området. Dette kan gjøres med å bygge en aktivitetssti, som innbefatter ei gangbru over Nea til Storekra. Kostnadsoverslaget er høyst usikkert på nåværende tidspunkt.

8.2 Sektor oppvekst

Sektorleder oppvekst har overordnet ansvar for frivilligsentralen, flyktingetjenesten, voksenopplæring, grunnskole, SFO, kulturskole, barnehage, klubb og ungdom. I tillegg kommer VR-tjenestene PPT og barnevern.

I kommuneplanens samfunnsdel står det blant annet at Tydal kommune: *«skal skape et trygt lokalsamfunn med å forebygge på et tidlig stadium og drive et kontinuerlig oversiktsarbeid innenfor oppvekstsektoren. Det skal legges til rette for at barn og unge skal møte utfordringer slik at de er godt rustet for fremtiden. Vi skal ha et godt barnehage-tilbud som gir gode rammer for barnefamilier. Barn i Tydal skal gå på en god og inkluderende skole, og ha utviklingsmuligheter i gode omgivelser. Fysiske omgivelser må planlegges ut fra barn og unges behov, slik at uteområder tas i bruk til aktivitet».*

Vi i Tydal skal jobbe sammen for å skape et trygt og støttende oppvekstmiljø for våre barn og unge. Dette innebærer å sikre at de vokser opp i stabile omgivelser med positive voksenmodeller både hjemme og i samfunnet. Barn og unge lærer av de voksne rundt seg og trenger gode forbilder. Tilgang til kvalitetsbarnehage og -skole er også avgjørende, da et godt utdanningsmiljø fremmer både læring og mestring. Venner og fritidsaktiviteter spiller samtidig en viktig rolle i barns sosiale og emosjonelle utvikling, og et støttende sosialt nettverk er et viktig bidrag til trivsel og livskvalitet. God fysisk og psykisk helse er grunnleggende for en god oppvekst. Kommunen og samfunnet har en viktig rolle med å tilrettelegge for disse faktorene gjennom ulike tiltak og støtteordninger. Et helhetlig arbeid på tvers av sektorer og tverrfaglighet gjennom et tett samarbeid er viktig bidrag i dette arbeidet.

Oppfølging av Samordning av Lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT) er lagt til sektorleder oppvekst. Det kjøpes ressurser til SLT-koordinator fra Selbu kommune og har som hovedfokus å samordne rus og kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge. I en kommune er det mange enkeltpersoner og offentlige instanser som bidrar i dette arbeidet. Politikontakten for Tydal har en viktig rolle i det forebyggende arbeidet og bidrar aktivt inn i barnehage og skole og er en viktig ressurs for oss.

Sektorleder er medlem i fagråd oppvekst i Værnesregionen og deltar også i kompetansenettverkene i Værnesregionen for både barnehage og skole. Vi i oppvekstsektoren samarbeider tett om ressurser og har felles satsingsområder som et ledd i helhetlig tenking og utvikling for våre barn og unge. Vårt hovedmål er å legge til rette for at barn og unge møter utfordringer slik at de er godt rustet for fremtiden.

For å forbedre kvaliteten på barnehage- og skoletilbudet deltar Tydal i ordningen for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnskole. Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis er også en viktig del av denne utviklingen. I arbeidet med kvalitetsutvikling i oppvekstsektoren fokuserer vi på et helhetlig oppvekst- og opplæringsløp, hvor barnehagen spiller en sentral rolle i å utvikle gode sosiale ferdigheter gjennom lek og læring.

Tydal ungdomsråd er aktive og det legges til rette for dialog og medvirkning i saker som berører barn og unge. De er engasjerte og kommer med innspill og spørsmål i aktuelle tema som berører og opptar barn og unge. Engasjementet de viser har stor betydning i arbeidet med barn og unge og deres stemme er en viktig ressurs for at tiltak rundt barn og unge skal treffe målgruppen godt. Det er vedtatt vedtekter for ungdomsrådet som skal sikre medvirkning, jfr. kommunelovens § 5-12.

Junior- og ungdomsklubb er en viktig møteplass for barn og unge og er et bra sted å være der vennskap, fellesskap, moro og mestring er gjennomgående. Klubben er et holdepunkt og en møteplass for å bare være, spise, spille spill eller gjøre andre aktiviteter. Det er klubbkvelder annenhver uke i store deler av året. Det er ansatt en klubbmedarbeider i 0,1 stilling, og lærling i oppvekst har noe av læretiden på klubben.

Voksenopplæringen har høsten 2024 13 elever, og to lærere er ansvarlige for norskopplæringen med til sammen ca. 1 årsverk. Det er krevende å drive norskopplæring i og med at det starter nye elever gjennom hele skoleåret. Nivåinndeling er nødvendig for å ivareta alle elevene på en god måte i deres norskopplæring. En lærer tar videreutdanning skoleåret 2024-25 i studiet Norsk som andrespråk for voksenopplæringen.

Bosetting og integrering av ukrainske flyktninger i Tydal

Regjeringen ønsker å få ukrainere raskere ut i jobb og vil derfor gjøre introduksjonsprogrammet mer arbeidsrettet. Dette innebærer at ukrainere med videregående utdanning skal tilbys minst 15 timer arbeidsrettede elementer per uke og mer digital norskundervisning. I dag tilbyr Tydal 7,5 timer språkpraksis per uke og inntil 15 timer undervisning, inkludert egenlæring.

En av de største utfordringene med å få ukrainere raskt ut i jobb er språket. Av de 16 voksne som har avsluttet introduksjonsprogrammet, er 8 i hel- eller deltidsarbeid. Av de øvrige 7 er 4 i arbeidsrettede tiltak i NAVs regi. For å forbedre dette, bør Tydal kommune, i samarbeid med næringslivet, tilrettelegge for utvidet skolebasert og arbeidsrettet norskundervisning, noe som vil kreve økte ressurser.

Integrering og inkludering må gå hånd i hånd. Med økt tilflytning av flyktninger kreves et allsidig og godt tilbud av aktiviteter. Det finnes tilskuddsordninger for tilrettelegging av ulike aktiviteter, men det kreves økt kapasitet, særlig for Tydal frivilligsentral og flyktningetjenesten, for å håndtere dette.

Det er knapphet på boliger i Tydal, men flere av flyktningene har internasjonalt førerkort, noe som utvider området for aktuell bosetting. For å kunne bruke hele kommunen til bosetting, trengs økte ressurser for å tilrettelegge for transport, enten i form av økt offentlig transport eller tilskudd til kjøp av egen bil.

Per 1. oktober 2024 er 28 ukrainske flyktninger bosatt i Tydal. Av disse er 5 barn i barnehage- eller skolepliktig alder. 16 voksne har fullført 12 måneders introduksjonsprogram, mens 7 er i ulike stadier i programmet. De fleste voksne er ikke engelskspråklige, men de har god kompetanse og bred arbeidserfaring fra hjemlandet. De er svært arbeidsvillige og ivrige etter å lære norsk og komme i arbeid for å forsørge seg selv uten offentlig hjelp. Foreldrenes iver påvirker også barna, som med språkassistent i skolen ser ut til å trives godt. Flyktningene viser forståelse for at deres kompetanse ikke nødvendigvis er etterspurt i Tydal, og NAV og flyktningetjenestens utfordring er å finne egnede arbeidsgivere. Så langt har dette gått over all forventning, og forutsetningene for å få dem ut i lønnet arbeid er mye bedre med den positive innstillingen flyktningene viser. Kommunen har siden 1. februar 2024 økt ressursene for arbeid med bosetting av flyktninger, slik at to personer deler en 100 % stilling. Dette legges også til grunn for 2025.

For å delta i introduksjonsprogrammet mottar deltakeren på årsbasis, i henhold til integreringsloven, to ganger folketrygdens grunnbeløp. Grunnbeløpet utgjør per 1. mai 2024 kr 124 048,-. Introduksjonsstønad utgjør kr 20 673,- per voksen per måned. Samboere uten barn og deltakere under 25 år som ikke bor med foreldre, mottar 2/3 stønad. Deltakere under 25 år som bor med en eller begge foreldrene, mottar 1/3 stønad. Introduksjonsprogrammet tilbys for 6 måneder, med mulighet for 6 måneders forlengelse etter individuelle vurderinger. Siden programmet i Tydal av kapasitetshensyn er redusert, tilbys alle 12 måneders program.

Gitt dagens situasjon uten tilførsel av nye flyktninger, og forutsatt 12 måneders program, vil introduksjonsprogrammet være helt slutt 1. oktober 2025.

Arbeidet med bosetting av flyktninger finansieres av et statlig tilskudd fra IMDI, benevnt som «Integreringstilskudd». Formålet med tilskuddet er at kommunene skal gjennomføre et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, slik at flyktningene kan forsørge seg selv og ta del i samfunnet. Tilskuddet skal i hovedsak dekke de gjennomsnittlige utgiftene kommunen har til arbeidet i bosettingsåret og de fire neste årene. Kommunene får tilskudd for hver person de bosetter. Gjeldende satser for 2024 er:

Tilskuddsår	Bosettingsår	Kategori	Sats
Integreringstilskudd år 1	2025	Enslige voksne	241 100
		Voksne	194 400
		Enslige mindreårige	187 000
		Barn	194 400
Integreringstilskudd år 2	2024	Alle flyktninger	249 500
Integreringstilskudd år 3	2023	Alle flyktninger	177 400
Integreringstilskudd år 4	2023	Alle flyktninger	88 000
Integreringstilskudd år 5	2021	Alle flyktninger	72 000
Barnehagetilskudd	2025	Barn 0-5 år	27 800
Eldretilskudd	2025	Voksne over 60 år	180 600

Tabellen ovenfor er hentet fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Det er budsjettert med 3,7 mill. kr i integreringstilskudd i 2025 og tilsvarende utgifter. Eventuell bosetting av ytterligere 10 personer i 2025 vil gi kommunen ca. 2 millioner kroner i økt tilskudd og tilsvarende utgifter. Så langt har kommunen klart å dekke alle kommunes utgifter til bosetting og voksenopplæring av flyktninger med integreringstilskuddet og statstilskudd til voksenopplæring.

Kulturskole

Tydal kulturskole har 0,73 lærerårsverk og 19 elever mottar opplæring for skoleåret 2024/2025. Det er opplæring i 5 ulike tilbud; sang, gitar, piano, keyboard, og slagverk. Vi har i deler av året samspill slik at de ulike opplæringene har både digitale og fysiske konserter. Vi jobber med å motivere elever til deltakelse i UKM, Ung Kultur Møtes. Kulturskolen samarbeider med skolen i et fellesprosjekt som avsluttes med en forestilling. Det sees på å få til ulike kurs som er komprimert i en periode som muliggjør å rekruttere/leie inn instruktører/lærere på kursene.

Frivilligsentral

Tydal frivilligsentral er en av landets eldste og ble etablert av Tydal Sanitetsforening i 1991. Den har vært kommunalt drevet siden 2018 og er organisert under sektor Oppvekst. Vi har lokaler på skolen, i tilknytning til biblioteket. Frivilligsentralen skal være mangfoldige møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale ønsker, ivarettatt av ansatte i samhandling med frivillige, lag, foreninger og kommune. På landsbasis finnes 534 sentraler fordelt på 333 kommuner. Frivilligsentralene mottar årlig et statlig tilskudd til drift, i tillegg til kommunale midler.

Frivilligsentralen er aktiv i ulike prosjekter og aktivitetstilbud rettet mot barn- og unge, driver aktivitetstilbud for hjemmeboende eldre, eldre på institusjon, samt fremmedspråklige og flyktninger bosatt i kommunen. Vi har ulike treffpunkter og aktiviteter på flere arenaer. I tillegg tilbyr Frivilligsentralen «en til en-tjenester» som ledsager til sykehus og lege, besøksvenn for hjemmeboende eldre og eldre bosatt på institusjon, måltidsvenner, handlehjelp mm.

Vi åpnet i februar 2024 en Utstyrssentral i tilknytning til våre lokaler ved skolen. Her kan enkeltpersoner, familier, skole og barnehage låne sport- og fritidsutstyr gratis. Vi inkluderer frivillige i arbeidet ved utstyrssentralen, for eksempel med reparasjoner og vedlikehold av utstyr. Målet med Utstyrssentralen er å bidra til inkludering og økt deltagelse i helsefremmede aktiviteter uavhengig av alder og sosioøkonomisk status. Tilbudet har vært meget godt benyttet siden oppstart og vil bli videreutviklet i 2025.

Skole

Tydal barne- og ungdomsskole har ved oppstarten av skoleåret 2024-25 13,5 årsverk fordelt på 10,3 årsverk lærere, 1,32 årsverk miljø-/fagarbeidere i skole, 1 administrasjon og 0,88 miljø-/fagarbeidere i SFO. I tillegg har vi lærling i 100 % for skoleåret. Sekretærressursen ved skolen er lagt til servicekontoret som bemanner skolen en dag i uken i 20 % ressurs.

Som følge av endringer i skolens ledelse skoleåret 2022/23 ble skolens ledelsesstruktur omgjort. Vi ser at sårbarheten ved fravær er stor og har behov for en gjennomgang av ledelsesstruktur og øvrige ressurser for å kunne møte utfordringer ved akutt og langvarig sykdom/fravær ettersom det er vanskelig å hente inn vikarer i kommunen. En stabil og forutsigbarhet i ressurser er viktig for å kunne yte de tjenester vi er pålagt å gjennomføre, og samtidig skape gode skole- og læringsmiljø for våre elever. Etter innføring av gratis SFO ser vi økt bruk av tilbudet, noe vi ser positivt på, men samtidig ser vi behovet for økte ressurser for å gi et kvalitativt godt og stabilt tilbud til barns beste.

Lærerressursen er pr. i dag innenfor kravene i henhold til sentralt vedtatt lærernorm. Når det gjelder kravene som stilles til kompetanse for lærere er skolen sårbar. Skoleåret 2024-2025 har ikke alle tilsatte som underviser i fag ved skolen den kompetansen de etter lovverket skal ha for å være kvalifisert til å undervise. Skolen har også stor grad av sårbarhet ved fravær innenfor enkelte fag, hvor vi har få personer med fagkompetanse. Med en liten personalgruppe blir det også utfordrende å oppfylle både kompetansekravene i undervisningssituasjonen i ordinær undervisning og i individuelt tilrettelagt opplæring etter Opplæringsloven § 11-6 (tidligere kalt spesialundervisning). Den nye Opplæringslovens § 11-9 stiller sterkere krav om fagkompetanse hos dem som skal utføre individuelt tilrettelagt opplæring. Grunnet overgangsordninger i lovverket som gjelder for skoleåret 2024-2025 ivaretar skolen i stor grad elevenes rettigheter på en tilfredsstillende måte slik det er i dag. Samtidig vil bortfallet av overgangsordninger fra skoleåret 2025-26 utfordre dette bildet og gjøre at skolen i vesentlig større grad må sette inn personell med høyere utdanning også i individuelt tilrettelagt opplæring.

Ressursbehovet rundt elever med enkeltvedtak er for tiden stabilt, men tilflytting og nye behov kan utgjøre store endringer prosentvis i dette regnskapet på en liten skole. Timer til fagarbeidere/assistenter utgjør en stor andel av ressursen til enkeltvedtak ved skolen pr. 2024-2025, men endringene som er foretatt i lovverket fra august 2024 vil medføre at skolen må endre praksis og benytte mer lærerkompetanse knyttet til oppfølging av enkeltvedtakene fra og med skoleåret 2025-2026. Assistentene/fagarbeiderne jobber også i skolens SFO, som har behov for tilgang til personale for å betjene både senvakt og tidligvakt. Skoleåret 2024-2025 har vi en stor barnegruppe ved SFO, og vurderingen i lys av dette er at det dette skoleåret er behov for forsterket bemanning for å ivareta en forsvarlig drift sikkerhetsmessig og pedagogisk i den delen av åpningstiden hvor det er flest barn.

En lærer tar dette skoleåret videreutdanning gjennom Utdanningsdirektoratets ordning Kompetanse for Kvalitet. Dette er et veldig positivt tiltak for skolen sett i lys av kompetansekrav og videre utvikling av skolens virksomhet. Direktoratet har gode økonomiske ordninger gjennom vikar- og stipendordninger, som gjør at fraværet ved samlinger og eksamener stort sett dekkes gjennom tilskuddsordningen. For neste skoleår ser vi at det kun vil være rom for å innvilge en videreutdanning gjennom ordningen da det er vanskelig å få tak i vikar i små prosenter når lærer er frikjøpt ved samlinger og studier.

Rektor startet høsten 2023 på rektorutdanningen ved NTNU og som avsluttes ved utgangen av 2024.

Kommunestyret bevilget vinteren 2023 penger til fast tur for elevene i 10. trinn med *Hvite busser*. Skolen arbeider med å skape et helhetlig opplegg knyttet til menneskerettigheter og demokratiforståelse som i løpet av skoleløpet fra 1. - 10. trinn skal gi elevene bakgrunnsforståelse og handlingskompetanse knyttet til temaet. Skolen er også MOT-skole, og arbeidet med MOT på ungdomstrinnet står i nær sammenheng med de kunnskapene og ferdighetene elevene har behov for i arbeidet med *Hvite busser*. Skolen tok også fra skoleåret 2024-25 å ta i bruk et tilsvarende program kalt *SUPER!!* som er utarbeidet av samme fagmiljø og er rettet mot barnetrinnet.

Nye læreplaner ble innført i 2020, og skolen arbeider kontinuerlig med å tilpasse praksis i tråd med dette. Særlig fokus har vi de siste årene hatt på arbeidet med språk, lesing og skriving, noe som er et arbeid som fortsatt pågår. Lisenser for ulike læremidler har de siste årene steget kraftig i pris i takt med at skolene i hele Norge i mye større grad digitaliseres. Samtidig vektlegger nye læreplaner elevaktivitet og utforskende arbeid i læringsarbeidet, noe som setter krav til læremidlene skolen stiller til rådighet. Det vil også være behov for å forsterke innsatsen med å jobbe med et inkluderende, trygt og godt skole- og læringsmiljø. Det er kommet en ny statlig tilskuddsordning der vi kan søke midler til arbeidet med skolemiljøteam. Søknad sendes høsten 2024.

Det er startet en prosess høsten 2024 med innføring av 5-dagers skoleuke fra og med høsten 2025. Dette medfører ikke behov for økte ressurser. 5-dagers skoleuke sees i sammenheng med helhetlig skoledag der man styrker SFO slik at SFO-aktivitetene kan bygge opp under skolens læringsprosesser og elevenes læring, helse og trivsel. Vi ser økt bruk av SFO og en gjennomgang av plasstilbud og ressurser gjøres før neste skoleår. Vi har knapt med ressurser i forhold til størrelse på elevgruppe i SFO og gjennomføring av pålagte planer. Det er også nødvendig å revidere vedtektene i henhold til dette før neste skoleår.

Barnehage

Lov om barnehager § 18: grunnbemanning, og forskrift til loven § 17: pedagogisk bemanning regulerer barnehagens bemanningsbehov. Bemanningsbehovet blir i tillegg til antall barn også regulert ut ifra barnegruppens alderssammensetning.

Barnehagen har 10,5 årsverk fordelt på 11 personer: 4,6 årsverk som barnehagelærere, 1 årsverk som assistent, 3,9 årsverk som barne- og ungdomsarbeidere og 1 årsverk som styrer der 80 % er lederressurs og 20 % er vikarressurs. I den totale bemanningen ligger en 50 % stilling som dekker pedagogenes planleggingstid, og som derfor ikke skal beregnes inn under bemannings- og pedagognorm. I 2024 ble vi tilført en 100 % stilling som barne- og ungdomsarbeider for styrking av barnegruppa for å dekke behovet for spesialpedagogisk hjelp og støtte.

En ansatt tar dette barnehageåret videreutdanning i spesialpedagogikk gjennom Utdanningsdirektoratets ordning for kompetanseheving i barnehager. Dette er positivt for barnehagen med tanke på styrking rundt barn som har behov for særskilt tilrettelegging i form av enkeltvedtak eller andre utfordringer innenfor språk, atferd og inkludering. Det siste året har det startet flere flerspråklige barn på begge avdelingene. Vi ser at de nye barna blir godt

inkluderte, og at både de norskspråklige og de minoritetsspråklige barna lærer mye av hverandre. At vi får flerspråklige barn gjør også at vi møter litt andre utfordringer som f.eks. ulike kulturer, forventinger og krav.

Foreldrebetaling i 2024 er kr 1 000,- pr måned for 100 % plass, og vi ligger kr 500,- under nasjonal makspris. Vi følger nasjonale retningslinjer for søskenmoderasjon, med 30 % moderasjon for barn nr. 2 og gratis barnehageplass for barn nr. 3 og flere.

Barnehagen har ett hovedopptak med søknadsfrist 1. mars. Ifølge kommunalt vedtak skal det være full barnehagedekning og rullerende opptak, dvs. at barn som søker utenom hovedopptaket skal være sikret et tilbud i barnehagen.

Alle som har søkt om barnehageplass for 2024/2025 har fått tilbud om plass. Tydal kommune innfri dermed, og er pr. definisjon etter lov på full barnehagedekning.

For barnehageåret 2024/2025 har 30 barn barnehageplass, samme antall som i august 2023. Barnetallet kan endre seg i løpet av året ved eventuelle tilflyttinger.

Sentral arbeidstidsavtale for pedagogisk personalet i barnehage sier at hver pedagog skal ha minimum 4 timer planleggingstid hver uke. For å gi et godt pedagogisk tilbud er god voksnetthet gjennom hele dagen, og pedagogenes plantid viktig. Plantiden skal bla. brukes til dokumentasjon, lage faglige opplegg, drive oppfølgingsarbeid av enkeltbarn, utviklingsarbeid, faglig oppdatering osv. Plantiden tas ut i løpet av arbeidsdagen, og dekkes nå opp med den tilførte 50 % ressursen. Dette sikrer større voksnetthet gjennom deler av dagen, og dermed også økt kvalitet for barna. Økt voksnetthet fører også til mindre arbeidspress for de som er igjen på avdeling, noe som igjen kan føre til mindre sykefravær.

Det er store utfordringer i å få tak i tilkallingsvikarer i sektoren noe som gjør oss sårbare ved fravær. Det å ha tilfredsstillende bemanning gjennom dagen gir høyere kvalitet, og gjør oss bedre rustet til å takle korttidsfravær.

Oppvekst VR-tjenester

Innenfor oppvekstområdet deltar Tydal kommune i det interkommunale samarbeidet Værnesregionen innenfor områdene PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste) og barnevern.

Budsjett for Tydal kommunes andel i oppveksttjenestene i VR:

Tall i 1 000 kr	Budsjett	Økonomiplan				
		2024	2025	2026	2027	2028
Samarbeidsområder						
VR PPT	679	772	772	772	772	772
VR barnevern	3 049	3 190	3 190	3 190	3 190	3 190
Sum utgifter	3 728	3 962	3 962	3 962	3 962	3 962

Kommunens andel i Værnesregionen innenfor oppveksttjenestene går i forhold til budsjettet for 2024 en del opp både for PPT og barnevern. For nærmere informasjon se Værnesregionen sine budsjetter.

Generelle mål 2025 – 2028

- Gi barna gode oppvekstvilkår i trygge og utviklende omgivelser.
- God faglig og sosial utvikling hos barn og unge.
- God faglig utvikling og kompetanseheving hos personalet.
- Bruke lokalsamfunnet som ressurs og arena for læring.
- Barn og elever skal leke, lære og utvikle seg i et godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø.
- Bli bedre på pedagogisk bruk av digitale ressurser og utnytte mulighetene som ligger i dem.
- Arbeide systematisk med tidlig innsats og forebyggende tiltak.
- Videreutvikle systemer og kompetanse for å fremme språkutvikling, leseferdigheter og leseglede blant barn og unge.
- Sikre barn sin rett til å si sine meninger og ha innflytelse i saker som angår dem.
- God integrering og inkludering av flyktninger i fritidsaktiviteter og arbeidsrettete tiltak.

Betalingssatser

Kommunen leverer flere tjenester som er betalbare innenfor sektoren. Det gjelder barnehage, SFO og kulturskole. Inntektene er av stor betydning for finansiering av disse tjenestene og at kommunen kan levere god kvalitet og tilstrekkelig kvantitet på tjenestene.

Foreldrebetaling i barnehagen er i 2024 kr 1 000,- pr måned for 100 % plass. I 2025 videreføres satsen på kr 1 000,- pr. måned for 100 % plass, og er kr 500,- under nasjonalt vedtatte makssats. Dette medfører et inntektskutt i foreldrebetaling for 2025 på kr 135 000,-.

Kulturskole viderefører årets sats på kr 2 900,- til 2025. Gratis SFO-plass videreføres og det betales kun kostpenger.

Driftsbudsjett og økonomiplan

Tall i 1 000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter			34 660	34 660	34 660	64 660
Driftsinntekter			-3 049	-3 049	-3 049	-3 049
Netto driftsutgifter	23 027	27 153	31 611	31 611	31 611	61 611

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Sektoren vil samlet sett reelt få noe økte rammer for 2024.

9.3 Sektor helse og omsorg

Sektor helse og omsorg består av flere tjenester: fysioterapi og ergoterapi, rus- og psykisk helsetjeneste, helsestasjon og skolehelsetjeneste, legetjeneste og omsorgstjeneste. Omsorgstjenesten inkluderer institusjon/sykehjem, hjemmetjenester og miljøtjenester. For 2025 er det planlagt 34,7 faste årsverk fordelt på forskjellige yrkesgrupper. Av disse er 26,28 årsverk knyttet til omsorgstjenesten, og to årsverk er lederstillinger på tjenestenivå. I tillegg kommer to lærlingestillinger med varierende verdiskaping i løpet av året.

Prosjektarbeid og kompetanseutvikling

I 2025 må helse- og omsorgssektoren ha stort fokus på «Prosjekt helse- og administrasjonsbygg». Prosjektet er nå i en viktig og utfordrende fase, der både brukere, ansatte og ledere må være sterkt involvert. Våren 2025 planlegges en midlertidig flytting av helsetjenestene til Servicebygget, hvor de skal drive sine tjenester fram til en ny løsning er på plass om 2-3 år. Driftsbudsjettet har tatt høyde for noen økte kostnader og reduserte inntekter som følge av dette. Det er viktig å merke seg at prosjektet ikke bare handler om nye bygninger, men også om forbedringer i innhold og organisering av tjenestene. Omsorgstjenesten gjennomgår en omstilling der institusjonstjenester reduseres, mens hjemmetjenester og dagtilbud styrkes. Dette innebærer blant annet ny fordeling og organisering av fagressurser, innføring og bruk av velferdsteknologi, samt endring av arbeidsmåter og holdninger.

Bortsett fra legekantoret, ble Helseplattformen innført i helse- og omsorgstjenestene i april 2024. Dette er et stort utviklings- og endringsprosjekt, og selv om systemet nå er tatt i bruk, kreves det kontinuerlig oppfølging og tilpassninger. Siden dette er en felles journaløsning for sykehus og kommuner, er nært samarbeid og samhandling mellom aktørene avgjørende for å oppnå gevinster. Dette krever involvering og engasjement i samarbeidsfora på tvers av nivåer, tjenester og kommunegrenser. For å sikre best mulig samhandlingseffekt, er målet at fastlegetjenesten/daglegevakt i Tydal også skal benytte seg av løsningen. På grunn av planlagt flytting av helsesenteret til midlertidig bygg før påske, avsto Tydal imidlertid tilbudet om innføring i mars/april 2025. Innføringen kan derfor være aktuelt i 2026. Å implementere Helseplattformen på legekantoret vil kreve en del forarbeid i form av opplæring og migrering/konvertering av data. Det er sannsynlig at det vil være behov for en frikjøpt ressurs til dette arbeidet.

For å lykkes med de store prosjektene vi jobber med (Helseplattformen og Prosjekt helse- og administrasjonsbygg), er det helt avgjørende at både ansatte og ledere i sektoren deltar aktivt. Vi vet imidlertid at det kan være utfordrende å sikre tilstrekkelig involvering i praksis, særlig på grunn av begrenset tilgang på vikarer. Når faste ansatte, som verneombud eller tillitsvalgte, må delta mer i prosjektarbeidet, vil det være nødvendig med ekstrainnleie i omsorgstjenesten, noe som uunngåelig vil medføre ekstra kostnader.

Kompetanseheving er essensielt for å opprettholde fagligheten i tjenestene og for å støtte og beholde kvalifisert arbeidskraft. Som tidligere år vil sektor helse og omsorg også i 2025 søke Statsforvalteren i Trøndelag om midler til kompetanse- og tjenesteutvikling. Hvorvidt Tydal får tildelt midler, og eventuelt hvor mye, blir ikke klart før mot sommeren. Tydal gir utdanningsstøtte til en fulltids sykepleierstudent og en fulltids helsesykepleierstudent, som begge har bindingstid til kommunen etter endt studie.

Bærekraftig utvikling - personell

Bemanningsproblemer i helse- og omsorgssektoren har eksistert i mange år. I mindre distriktskommuner som Tydal, med lav arbeidsledighet og begrensede lokale ressurser, er rekruttering spesielt utfordrende. Ofte må helsetjenestene hente arbeidskraft utenfor kommunen, enten gjennom tilflytting eller pendling. Tilflyttere trenger både en god jobbsituasjon og trivsel på fritiden for å bli værende. Hele kommunen må derfor samarbeide for å tiltrekke og beholde kvalifisert helsepersonell, ettersom det nå er arbeidstakernes marked.

De fleste faste ansatte i helse- og omsorgssektoren har den stillingsprosenten de ønsker, noe som betyr at det er begrenset interesse blant arbeidstakerne for å ta på seg «ekstravakter». I tillegg er tilgangen på eksterne tilkallingsvikarer lav. Dette fører til en mangel på tilgjengelige og fleksible ressurser som raskt kan dekke opp for fravær grunnet sykdom, ferie, permisjoner eller deltakelse i prosjektgrupper (som for eksempel prosjektet Helse- og administrasjonsbygg). For å sikre forsvarlig drift, har behovet for innleie av bemanningstjenester og bruk av overtid vært en betydelig kostnad over mange år. I både 2023 og 2024 var de totale kostnadene for disse to postene mellom 4 og 5 millioner kroner per år.

Denne utviklingen er ikke bærekraftig over tid, hovedsakelig fordi:

- Vi får mindre arbeidskraft for hver krone brukt, noe som er kostnadskrevende.
- Overtid innebærer at ansatte arbeider utover det som er tariffestet og anbefalt.
- Bruk av mange vikarer og behov for kontinuerlig opplæring/oppfølging skaper en krevende situasjon for både faste ansatte og ledere over lengre perioder, noe som kan påvirke kvaliteten på tjenestene.
- Innleie av personell og gjennomføring av rekrutteringsprosesser tar stadig mer av tjenesteledernes tid og kapasitet, noe som går utover muligheten til nærledelse.

Det er nødvendig å endre kurs, men det er svært vanskelig å identifisere effektive tiltak. Mange metoder har blitt testet og gjennomført uten å oppnå vesentlige og varige resultater. I en egen redegjørelse om bemanning og rekruttering i Tydal kommune, samt gjennom informasjon gitt under budsjettkonferansen i august 2024, ble situasjonen og tiltakene ytterligere klargjort.

Hvilken fagkompetanse som er vanskeligst å rekruttere, varierer over tid. De siste årene har det vært stor mangel på helsefagarbeidere, mens det tidligere var spesielt utfordrende å finne sykepleiere. Tilgangen på sykepleiere har imidlertid bedret seg nylig. Fram mot 2025 må vi fokusere på å rekruttere flere helsefagarbeidere.

På budsjettkonferansen i august 2024 fremhevet alle politiske arbeidsgrupper viktigheten av god ledelse for at Tydal kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver. Et godt arbeidsmiljø, positivt omdømme, oppfølging av ansatte og samarbeid mellom sektorer ble også diskutert. For effektiv ledelse trenger lederne tid og rom. I helse- og omsorgssektoren finnes én tjenesteleder, én assisterende tjenesteleder og en merkantilressurs på rundt 20 %, med over 50 ansatte og vikarer. Sektoren opererer kontinuerlig med mange ulike tjenester, og mye tid går til vikarinneleie og rekruttering. Mer lederstøtte synes nødvendig for å tillate mer nærledelse og utvikling.

Omsorgstjenesten inkluderer hjemmetjeneste, sykehjem, praktisk bistand, miljøtjeneste, avlastning, støttekontakt og dagaktivitetstilbud. De ansatte jobber ofte på tvers av tjenestene med en felles turnusordning. Behovet for endringer i turnus og varierende kompetansekrav har gjort denne organiseringen kompleks. En løsning kan være å dele opp bemanningen, for eksempel mellom hjemmetjenester og institusjon, som må diskuteres med tillitsvalgte. Uansett er det nødvendig å vurdere nye turnusordninger, som en årsturnus, hvilket krever både teknisk kompetanse og tid til gjennomføring.

Bærekraftig utvikling - Bo lenger hjemme og hverdagsmestring

Tydal har mange aktive eldre, men behovet for velferdstjenester øker ofte med alderen. De fleste vil bo hjemme så lenge som mulig og mestre hverdagen selv. Myndighetene ønsker at dette skal skje ved å tilby mer forebygging og målrettede tjenester. Velferdsteknologi, tilrettelagte boliger, dagtilbud, aktiviteter og avlastning av pårørende er viktige elementer.

Med tanke på samfunnsutviklingen og retningslinjer fra nasjonale myndigheter, vil helse- og omsorgssektoren i Tydal fortsette å forbedre og utvide hjemmetjenester, dagaktivitetstilbud, avlastningstjenester og miljøtjenester i 2025. Dette samsvarer også med helse- og omsorgsplanen for Tydal kommune. Behovet for disse tjenestene er økende. Praktisk bistand og renholdsoppdrag i hjemmet har alltid vært oppgaver utført av sykepleiere og helsefagarbeidere i hjemmetjenesten. Nå har vi besluttet å skille ut denne oppgaven ved å organisere den som en egen ressurs, som ikke nødvendigvis krever helsepersonell. Dette vil optimalisere bruken av fagkompetansen innen helse, samtidig som det styrker hjemmetjenesten.

De fleste kommuner tilbyr dagaktivitet for hjemmeboende. Tydal kommune har startet et felles dagtilbud for flere brukergrupper. Selv om dette kun er lovpålagt for personer med demens, vil mange ha nytte av tjenesten, som inkluderer matservering og aktiviteter. Erfaring viser at slike tilbud bidrar til at folk kan bo hjemme lenger, avlaste pårørende, og utsetter behovet for institusjonsplass. Dagtilbudet må videreutvikles i nytt helse- og omsorgsbygg, med dedikerte ressurser. Husbanken krever at kommunen dokumenterer egen ressurs for å gi tilskudd til dagsenterlokaler.

I 2024 har behovet for avlastnings- og miljøtjenester for yngre brukere, som ikke kvalifiserer for sykehjem, økt. Disse tjenestene krever ofte individuell oppfølging på grunn av store variasjoner i brukerbehov. Flere forsøk på å rekruttere

private avlastere og fritidskontakter har mislyktes, noe som tvinger frem dyrere tiltak som faste ansettelser eller kjøp av tjenester fra private aktører.

Barn og unge

I 2023 utga Helsedirektoratet i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Husbanken og Utdanningsdirektoratet en ny nasjonal veileder kalt «Psykisk helsearbeid barn og unge.» Veilederen har til formål å klargjøre og gi anbefalinger for ansvars- og oppgavedeling, samt sette klare forventninger til samarbeid på tvers av tjenester, nivåer og sektorer. I Tydal har en tverrfaglig arbeidsgruppe gått gjennom veilederen og vurdert dens relevans i forhold til kommunens helsefremmende og forebyggende innsats. Gruppen fant flere områder som kunne forbedres, og foreslo tiltak på alle nivåer. Dette er et felles ansvar for både helse/omsorgs- og oppvekstsektorene frem mot 2026.

UP-Team er et tverrfaglig behandlingsteam som tilbyr kortvarig fokusert behandling gjennom individuelle samtaler. Teamet retter seg mot barn og unge fra 5. til 10. trinn med milde til moderate psykiske plager eller de som har gått gjennom vanskelige opplevelser. En psykolog i Værnesregionen er behandlingsansvarlig, og veileder ansatte fra kommunale helsetjenester i Tydal (helsesykepleier og ansatte i psykisk helsetjeneste) som utfører individuell behandling og oppfølging. Det finnes ikke en dedikert ressurs til UP-teamet, da tjenesten er lagt inn i eksisterende tilbud. Målet er å videreføre dette tilbudet i 2025.

Helse og omsorg – Interkommunale tjenester og helsefelleskap

Innenfor helse- og omsorgstjenestene deltar Tydal kommune i det interkommunale samarbeidet Værnesregionen innenfor områdene Nav (inkl. sosialhjelp), kommuneoverlegefunksjon, legevakt, responscenter, frisklivsressurs og folkehelsekoordinator. Tjenestene reguleres av inngåtte vertskommuneavtaler og kostnadsnøkler. Det vises til egne budsjettdokumenter for tjenestene i Værnesregionen.

Fra 01.01.22 kjøper Tydal kommune tjenester fra Selbu kommune innenfor området tildelings- og koordineringskontor, samt kommunalt akutt-døgntilbud. Fra før kjøper kommunen jordmortjeneste. I tillegg har Tydal kommune inngått medfinansieringsavtale med Selbutrykk, om tiltak med varig tilrettelagt arbeid. Videre samarbeider helsestasjonene i Tydal og Selbu om «helsestasjon for ungdom», og det er også samarbeid rundt foreldreveiledningen PMTO.

De interkommunale tjenestene reguleres av inngåtte vertskommuneavtaler og kostnadsnøkler. Det vises til egne budsjettdokumenter for tjenestene i Værnesregionen. Tydal er medeier i Nord-Trøndelag Krisesenter IKS, og har inngått en selskapsavtale som regulerer i forbindelse med dette.

Budsjett for Tydal kommunes andel i helse- og omsorgstjenestene i Værnesregionen

Tall i 1 000 kr	Budsjett	Økonomiplan				
		2024	2025	2026	2027	2028
Samarbeidsområder						
VR psykologer barn og unge	121	143	143	143	143	
VR NAV	1 382	1 880	1 880	1 880	1 880	
VR samfunnsmedisin	135	140	140	140	140	
VR frisklivssentral	86	89	89	89	89	
VR legevakt	1 044	994	994	994	994	
VR kommuneoverlege	282	294	294	294	294	
VR responsesenter	211	181	181	181	181	
Sum utgifter	3 261	3 721	3 721	3 721	3 721	

Kommunens andel i Værnesregionen innenfor helse- og omsorgstjenestene går, i forhold til budsjettet for 2024, opp med kr 460 000,-. Nav økes med 0,5 mill. kr som skyldes anslag på sosialhjelp for bosetting av flyktninger mens legevakt går litt ned. For nærmere informasjon se Værnesregionen sine budsjetter.

Budsjett for Tydal kommunes andel i helse- og omsorgstjenestene i Selbu kommune

Tall i 1 000 kr	Budsjett	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027	2028
Samarbeidsområder					
Selbu jordmortjeneste	140	140	140	140	140
Selbu tildelingskontor	507	554	554	554	554
Selbu KAD	192	192	192	192	192
Sum utgifter	839	886	886	886	886

Kommunens andel i samarbeidene med Selbu kommune øker noe i 2025 innenfor tildelingskontoret. Sum andel for alle tre tjenesteområdene vil utgjøre kr 886 000,- i 2025.

I forbindelse med innføring av Helseplattformen som journalløsning i april 2024, ble Tydal kommune medeier i Helseplattformen AS (totalt 4 aksjer). Samarbeidsrådet for kommuner har i tillegg sett nærmere på hvordan eierkommunene bør organisere seg sammen, slik at man får utnytte Helseplattformen best mulig. Forslaget er nå å opprette et felles kommunalt samarbeid, organisert som et oppgavefellesskap med en kommunal samarbeidsavtale og et felles sekretariat. Avtalen skal behandles politisk i hver kommune.

Samhandling mellom kommuner og sykehus blir stadig viktigere. I 2024 presenterte Regjeringen Meld. St. 9 – Nasjonal Helse- og samhandlingsplan, med fokus på en integrert helsetjeneste mellom primær- og spesialisthelsetjenesten. Kommunen må øke samarbeidet og dialogen med helseforetak for bedre pasientforløp og tjenester. For å påvirke og ivareta Tydals interesser i det lovpålagte samarbeidet med sykehus, må kommunen sikre deltakelse i ulike samarbeidsorgan.

Sammen med øvrige kommuner i søndre del av Trøndelag, har også Tydal signert «Avtale om samhandlingsfunksjoner innen helse- og omsorg for kommunene som har helsefellesskap med St Olavs hospital HF». Trondheim kommune er vertskommune for avtalen. Formålet er å styrke det kommunale partnerskapet i helsefellesskapet med St Olavs hospital HF gjennom felles samhandlingsleder, i tillegg skal avtalen regulere kommunenes ansvar for honorering av brukerrepresentanter og fastleger som deltar i disse samarbeidsstrukturene. I 2025 vil ny samarbeidsstruktur i Helsefellesskapet, samt ny samarbeidsavtale mellom kommuner og sykehus komme til politisk behandling. Per i dag har Tydal avtale med både St. Olavs Hospital HF og Helse Nord-Trøndelag (HNT). Det må vurderes om det er hensiktsmessig og nødvendig å ha avtale med HNT fortsatt.

Overordna mål 2025-2028

I Helse- og omsorgsplan for Tydal kommune er dette overordna mål for perioden:

- Alle personer som oppholder seg i kommunen, skal tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.
- Helse- og omsorgstjenesten i Tydal skal dimensjonere tjeneste- og byggdrift i forhold til fremtidens behov og utfordringsbilde.
- I sitt faglige utviklingsarbeid skal helse- og omsorgstjenesten i Tydal ha fokus på
 - Å gi forsvarlig helsehjelp på riktig nivå
 - Bruker- og pårørendemedvirkning
 - Tidlig innsats og forebygging
 - Livskvalitet og hverdagsmestring
 - Helhet og samhandling
 - Kvalitet og utvikling
 - Beredskap og smittevern
 - Bærekraftige helsetjenester
- Helse- og omsorgstjenestene skal være en attraktiv arbeidsplass med fokus på
 - Virkningsfulle tiltak for å rekruttere og beholde arbeidskraft med riktig kompetanse
 - Ledelse og medarbeiderskap

Betalingssatser

Sektoren leverer flere tjenester som er betalbare. Dette gjelder for eksempel praktisk bistand og trygghetsalarm med flere. Disse inntektene er av stor betydning for finansiering av de aktuelle tjenestene, og påvirker kommunes mulighet til levere god kvalitet og tilstrekkelig kvantitet. Makssats for praktisk bistand/opplæring for husholdninger med nettoinntekt under 2 G og korttidsopphold i institusjon, reguleres årlig gjennom «Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester». Resten av egenandelene fastsettes lokalt i kommunene, men reguleres etter samme forskrift.

For 2025 foreslås egenandelene økt med 0 – 12 %. Egenandelene for praktisk bistand i Tydal kommune ligger forholdvis lavt sammenlignet med omkringliggende kommuner. Det foreslås derfor 10 % økning på dette området. Med bakgrunn i statens satser for bilgodtgjørelse per km, foreslås en økning på 12 % for faste strekninger med bruk kommunal bil. På tross av økning, vil fastpris for angitte strekninger bli lavere enn om man legger statens satser for bilgodtgjørelse per km til grunn. Det henvises ellers til eget dokument (gebyrregulativ) hvor nye satser fremgår.

Nivået på betalingsatsene virker inn på budsjettbalansen. Reduserer man betalingsatsene i forhold til kommune- direktørens forslag oppstår det en underdekning i budsjettet som må inndekkes.

Driftsbudsjett sektor helse og omsorg

Tall i 1 000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter			48 312	48 312	48 313	48 313
Driftsinntekter			-5 287	-5 287	-5 287	-5 287
Netto driftsutgifter	35 634	39 013	43 025	43 025	43 026	43 026

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Sektoren vil samlet sett reelt få noe økte rammer i 2025.

Sammenlignet med budsjett 2024, er driftsbudsjettet for sektor helse- og omsorg økt med ca. 3 mill. Økningen skyldes i hovedsak økte lønnsutgifter og lønnsvekst. Lønnsveksten utgjør alene ca. 1,5 mill. kr.

Nødvendige ressurser i omsorgstjenestens turnusplan for å dekke økte brukerbehov/vedtaksfestede miljøtjenester og dagtilbud oppstått i 2024 (se avsnitt «Bærekraftig utvikling - Bo lenger hjemme og hverdagsmestring»), er lagt inn i driftsbudsjettet.

Budsjettet for ferievikarlønn er økt med 600 000 kr pluss sosiale utgifter. Dette har vært for lavt i flere år, ettersom kravene til lønn og betingelser fra vikarene øker (reise, bolig osv.). Det er også lagt inn utgifter til sommerbonus for faste ansatte. Dette sikrer kontinuitet og trygg drift under ferieavvikling, og belønner fast ansatte som jobber mer helg enn deres vanlige stillinger krever.

I årene 2023-2024 har det vært en betydelig generell prisstigning på varer og tjenester, noe som påvirker kostnader og budsjett for 2025. Dette gjelder spesielt medisinsk forbruksmateriell og legemidler, som er store utgiftsposter i helsesektoren. Videre har mer omfattende og kreative annonserings- og markedsføringsstrategier for ledige stillinger også medført økte kostnader, men de er avgjørende i rekrutteringsprosesser.

Som i fjor, ser vi også for 2025 en betydelig økning i kostnader for velferdsteknologi og lisenser (som medisindispensere og «nattugler»). Brukernes behov for denne teknologien varierer, men lisensene løper hele året. Dette er tjenester som leveres uten egenandel til brukerne, fordi velferdsteknologi inngår som en del av den helsehjelpen som gis – og skal være gratis. Kommunens utgifter til lisenser vil sannsynligvis øke ytterligere i årene som kommer (for eksempel ved nybygg).

I forbindelse med innføring av Helseplattformen, skal to journalsystemer (HsPro og Profil) avsluttes. De historiske dataene som ligger i disse systemene, må deponeres. IKA Trøndelag jobber med å få på plass en løsning for elektronisk deponering, der man enkelt kan finne igjen konkret data som etterspørres. Kostnaden for dette er usikker, men etter dialog med IKA er det avsatt 70 000 kr til dette i driftsbudsjettet.

Det er avsatt en liten finansiell buffer for flytting og drift av helsetjenester i midlertidige lokaler.

Fylkeskommunen har i flere år sponset vaksinen mot smittsom hjernehinnebetennelse til avgangselever i videregående skole. Denne dekningen opphører nå, og det er opp til hver kommune om de vil tilby gratis vaksine til ungdom i målgruppen. Tydal kommune har inkludert kostnaden for gratis vaksine i sitt budsjett.

Inntektsposter er økt med bakgrunn i regnskapstall for 2024, økte HELFO-takster og økte egenandeler.

Overordnet beredskap

Kommunens beredskapsarbeid er basert på loven om kommunal beredskapsplikt. Denne loven krever at kommunene utfører risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) og utarbeider relevante beredskapsplaner. Tydal kommune fullførte sin helhetlige ROS-analyse i 2024.

Kommunalt beredskapsråd for Tydal ble formelt etablert i 2024. I 2025 blir det essensielt å videreutvikle rådets funksjon og innhold.

Kommunen er forpliktet gjennom helse- og omsorgstjenesteloven til å tilby psykososial beredskap og oppfølging. For å møte denne plikten har kommunen dannet et tverrfaglig psykososialt kriseteam, bestående av ansatte fra ulike sektorer. Mange medlemmer ble rekruttert til teamet i 2024 og er derfor relativt nye i slike roller. I 2025 vil det være viktig å styrke kjennskapen til hverandre og øke relevant kompetanse for å fremme trygghet i rollene.

I 2024 gjennomførte Statsforvalteren i Trøndelag en GAP-analyse av helseberedskapen i trønderske kommuner for å identifisere forskjeller mellom forventninger og resultater. Foreløpige funn viser at tiltak er nødvendig for å lukke disse gapene på flere områder og nivåer. Arbeidet skal fortsette i 2025.

Tydal har takket ja til å være «vertskapskommune» for såkalt LRS (lokal redningsentral)-øvelse våren 2026, etter forespørsel fra LRS Øvingsutvalg Trøndelag v/ statsforvalter. Dette er en storskala øvelse som arrangeres årlig, og som planlegges/gjennomføres i regi av LRS Øvingsforum sør – i nært samarbeid med aktuelle kommune (Tydal).

9.4 Sektor teknikk, miljø og landbruk

Sektoren består av mange ansvarsområder. Ansatte er fordelt over 9 ansvar. Sektoren ledes av sektorleder teknikk og landbruk. Videre er det tjenesteledere for områdene teknisk drift og kommunalteknikk. Til sammen vil sektoren ha 30,98 årsverk i 2024 og 31,58 årsverk i 2025. Sektoren løser mange oppgaver, og vil også fremover fokusere på leveransesikkerhet og kvalitet i tjenesteytingen. Vi skal også være gode premissgivere for at de andre sektorene får løst sine oppgaver på en best mulig måte. Teknisk og landbruk skal levere gode tjenester til befolkningen og ikke minst bidra til en samfunnsikker og bærekraftig utvikling. Teknisk og landbruk vil fortsette å ha fokus på kjernedrift. Kommunens bygningsmasse er i dårlig stand. Kommunens største pågående prosjekt med helse og administrasjonsbygg vil være med oss hele økonomiplanperioden. Prosjektet vil ha stort fokus i sektoren. Det vil påvirke eiendomsdrift i stor grad. Dette sammen med digitale hjelpemidler vil kunne endre måten sektoren yter tjenester i fremtiden.

Administrasjon og saksbehandling

Avdelingen har sju fast ansatte og en prosjektstilling. De fleste har 100 % stillingsandel. Ansatte har kontorsted på rådhuset. Avdelingen fatter vedtak med delegert myndighet fra kommunestyret, eller saksbehandler for politiske utvalg. Avdelingen har ansvarsområder innen plansaksbehandling, byggesak, oppmåling, miljø, landbruk, eiendomsforvaltning, trafiksikkerhet m.m. Veldig mye av arbeidet er styrt etter lov, eller arbeidsoppgaver som styres av kommunens planverk. En del av arbeidet som sorterer under byggesak, plan, oppmåling og miljø er det mulig å ta brukerbetaling for tjenestene til såkalt selvkost.

De som arbeider innenfor plan, har en flerdelt rolle. De skal saksbehandle innkomne private planinitiativ som for eksempel en utbygger som ønsker å bygge et nytt hyttefelt, og sørge for at planene er godt nok utarbeidet før de sendes til kommunestyret for vedtak. Plan er også de som er ansvarlige for å utarbeide kommunens egne reguleringsplaner. For eksempel kommunens plan for Kirkvoldstippen industriområde. I tillegg skal plan utarbeide forslag til nye kommunale planer som for eksempel kommuneplanens arealdel. Planprosesser er omfattende. Prosessene skal forsøke å ta hensyn til alle interessenter og til tider motstridende hensyn.

Byggesak behandler de innkomne byggesøknadene. Dette kan være nybygging, tilbygg, påbygg, riving eller andre søknadspålytende tiltak etter plan og bygningsloven. Byggesak skal etterse at planverket følges opp i den enkelte byggesak. Dispensasjonsbehandling og deling av grunneiendommer ligger også til byggesak.

Oppmålingsavdelingen har ansvaret for å kartfeste og måle opp eiendommer i kommunen. Dette skjer for eksempel som følge av en delingsøknad der en grunneier ønsker å dele fra en tomt fra sin eiendom. Det foretas da en oppmålingsforretning og en ny eiendom opprettes i matrikkelen. Andre saker kan være endring i eksisterende grense og klarlegging av grense der grensene er usikre. Adressering ligger til oppmålingsavdelingen. Ansvaret for kommunens kartverk ligger til denne delen av avdelingen, herunder planregister og omløpsfotografering. Offentlige kartdata er tilgjengelig i innsynsløsningen www.kommunekart.com som er en veldig brukervennlig løsning som vi anbefaler til våre brukere.

Eiendomsforvalteren har hovedansvaret for oppfølging av kommunens eiendom og bygningsmasse. Vedlikeholdsplanlegging er omfattende og tidkrevende. Kommunen har en for stor bygningsmasse per i dag og vedlikeholdet er forsømt. Det er resurskrevende å ta vare på alle disse gamle bygningene. Eiendomsansvarlig er også kommunens representant ved oppmålingsforretninger der kommunen er part, ordner med skjøter ved eiendomsoverdragelse og oppfølging av festekontrakter m.m. Eiendomsforvalter skal forvalte eiendommene på et overordnet nivå herunder planlegging, kjøp og salg, bygging m.m. Eiendomsforvalter samarbeider i stor grad med Teknisk drift som gjennomfører en del av arbeidet.

Tydal kommune er en typisk landbrukskommune. Antall gårdsbruk har gått ned, men de som driver i landbruket driver godt. Det har vært veldig mange byggeprosjekter de siste årene. Det er derfor ingen melkebønder som har båsfjøs lenger og de aller fleste har melkerobot. Forholdene ligger til rette for kjøtt og melkeproduksjon i Tydal. At mange velger å investere tungt i driftsbygninger viser at man har trua på fremtiden med matproduksjon i kommunen. Kommunens ansvar i landbruket omhandler blant annet forvaltning av forskjellige tilskuddsordninger. Uroen i verden viser viktigheten av å produsere vår egen mat. Landbruk vil også fremover være viktig.

Det ble omsider landet en ny avtale som sikrer veterinærtilgang. Dette ble en god løsning som sikrer tilgang på veterinær til alle tider av døgnet. Veterinærvaktordningen organiseres av Selbu kommune og er et samarbeid mellom

kommunene. Løsningen medfører økte kostnader for begge kommunene. Tydal kommune kjøper skogbrukstjenester fra Selbu. Denne ordningen har fungert veldig godt og skaper stor aktivitet i skogbruket. Det er gjennomført skogbrukskartlegging i år. Skogbruksplaner er viktige styringsverktøy for skogbruket.

Enhet teknisk drift

Teknisk drift omfatter områdene renhold, vaskeri, kjøkken, vaktmester, kommunale bygg -og anlegg, utleieboliger og næringsbygg i tillegg til maskiner og utstyr. Enheten har 15 årsverk fordelt på 18 faste ansatte, i tillegg kommer vikarer og tiltaksplasser. Økning på 0,6 årsverk skyldes ansettelse i forbindelse med skole- og barnehagemåltidet. Enheten har ubesatte stillinger, disse forsøkes besatt. Tilgangen på kvalifiserte søkere er variabel, det gjør at vi ansetter i engasjement i første omgang. De ansattes vilje til å yte god service er helt sentral for at avdelingen leverer på det nivået som de gjør i dag.

Kjøkkenets hovedansvar er å sørge for all mat og drikke som sykehjemmets beboere, brukere av dagsenter, avlastnings- og dagpasienter trenger. I tillegg lages det middag for utkjøring til hjemmeboende brukere samt noe møte-servering. De lager og organiserer i tillegg skole -og barnehagemåltidet alle dager i uka. På skolen er det kjøkkenpersonell som klargjør, serverer, rydder og vasker opp ved måltidet. Kjøkkenet tilbyr mat som er ernæringsriktig, god og variert. Ved spesielle ernæringsbehov utarbeides individuell kostplan i tett samarbeid med øvrig personale. Det samarbeides godt med oppvekst og omsorgstjenesten.

Renholdsavdelingen har ansvaret for renhold i alle kommunale formålsbygg i tillegg til renhold av mesteparten av kommunens offentlige toaletter. Som vedlegg til økonomiplanen følger et oppsett som viser omfanget av kommunens offentlige toaletter. Kravene til renhold som en viktig del av vedlikeholdet, er blitt mer omfattende. Vaskeriet driftes av renhold. Alle tekstiler inkludert arbeidstøy fra omsorgstjenesten og kjøkkenet vaskes her i tillegg til oppdrag fra skole og barnehage. Kommunen kjøper ikke vaskeritjenester, dette ordnes internt.

Vaktmesteravdelingen løser arbeidsoppgaver i alle kommunens bygninger. De har ansvar for drift, reparasjoner og vedlikehold. Vedlikehold av tjenestebygg er en viktig forutsetning for å kunne muliggjøre en god kommunal tjenestetilrettelegging. I tillegg er vedlikehold viktig for å sikre materielle verdier så de ikke forringes. Kommunen har gjennom mange år satt av for lite penger til vedlikehold. I tillegg til bygningsdrift utfører vaktmester en god del andre tjenester utenom kjerneområdet, dette for å serve forskjellige tjenester. Som f.eks. matombringing, postkjøring, drift av fri-luftsområder, uteområder m.m. Det utføres mange faste repeterende oppgaver.

Enhet kommunalteknikk (KTA)

Kommunalteknisk avdeling har 6 ansatte/5,4 årsverk. I kommende økonomiplanperiode må det påregnes vesentlig mannskapsskifte. Prosess med kompetanseoverføring gjennom overlapp i stilling er planlagt og lagt inn i budsjettet. Avdelingen drifter kommunens kommunaltekniske anlegg over hele bygda, så som vann og avløpsanlegg og kommunale vegger med tilhørende vegbelysning. Kommunens felles tekniske vaktordning organiseres også fra denne avdelingen.

Kommunal vaktordning

Vaktmannskapene håndterer hendelser ved kommunaltekniske anlegg og kommunale bygg- og anlegg utenom ordinær arbeidstid. Vaktordningen er organisert som 5-delt dreiende ukesvakt, og med vaktmannskaper både fra teknisk driftsavdeling og KTA. Publikumshenvendelsene ivaretas i henhold til vaktinstruks, og oppdragsmengden gjennom året varierer gjerne i takt med årstid/klimahendelser. Vaktstående bistår også hjemmetjenesten ved behov utenom ordinær arbeidstid. Oppdragsmengde ligger totalt på 50 – 60 oppdrag i året.

Vegdrift

Har driftsansvaret for kommunal veg, herunder også 3 broer og ca. 500 gateløp. Vintervedlikehold av kommunale vegger i Hilmo, Græsli, Løvøya og Stugudal ivaretas av kontraktsbrøyttere, mens vegene i midtbygda tar avdelingens eget mannskap seg av. Brøyteutgifter budsjetteres ut fra erfaringstall og blir et beste anslag, enkelte år rekker bevilgningen til mens andre år kan det være mer utfordrende.

Etterslepet i vegvedlikehold er betydelig, men det begynner å hjelpe på litt etter noen år med forsterket vedlikehold. Økende nedbørsmengder med kraftig styrtregn er utfordrende da vegnettet i hovedsak er grusveger, vann er vegnettets hovedfiende.

Henmo bru ble rehabilitert i 2024, samtidig fikk Løvøya bru nytt rekkverk.

Driftstid vegbelysning styres etter solens gang, og overgang til ledlys bidrar til å redusere utgifter til strøm og vedlikehold. Arbeidet med å skifte ut gamle energikrevende armaturer til ledlys er snart kommet til endes.

Vann- og avløp

Tydal kommune har 3 offentlig godkjente vannverk og 3 avløpsrenseanlegg. Vann- og avløpsnettets består av drøyt 12 mil rørledningsnett og ca. 1 500 VA-kummer. Det jobbes fortløpende med å tilknytte nye abonnenter, da dette er det som påvirker gebyrgrunnlaget mest i positiv retning. Størst er effekten av nye tilknytninger i områder med allerede utbygd hovedledningsnett. Vi opplever for tiden en nedgang i bygging av nye fritidsboliger, noe som i sin tur medfører færre tilknytninger. Så snart kostnadsdekningen tillater det må det brukes mer midler til løpende vedlikehold.

Interkommunale samarbeid

Innherred Renovasjon IKS

Tydal kommune har organisert sin innsamling av husholdningsavfall ved eierskap i Innherred Renovasjon IKS. Ny felles renovasjons- og slamforskrift fra 1. januar 2024 for samarbeidet ble vedtatt av Tydal kommunestyre i november 2023. Innsamling av avfallet beregnes nå pr. boenhet mot tidligere pr. eiendom.

Brann og feiing

Tydal kommune sin brann- og redningstjeneste er siden 2020 organisert som et administrativt vertskommunesamarbeid mellom kommunene Røros, Tydal, Holtålen og Os. Røros kommune er vertskommune og alle brannmannskaper er ansatt der, herunder brannforebyggere (feierne) og tilsynspersonell.

Vannregionsamarbeidet

Alle vannområdene i Trøndelag har et vannområdeutvalg. I tillegg har Nea-Nidelvvasdraget en koordinator som arbeider med å sikre gjennomføring av vannforvaltningsplanen, og sørge for kontakt og medvirkning mellom myndighetene og interessenter som er berørt av arbeidet. Ordningen ble utvidet i 2022 og vi går fra en koordinator for Gaula- og Nea/Nidelvvasdraget til to koordinatore. Per nå finansierer Fylkeskommunen halvparten av lønnsutgiftene og kommunene deler kostnaden for den andre halvdel.

Midt-Norge 110-sentral

Midt-Norge 110-sentral IKS har det regionale ansvaret for nødmelding på brann, redning og akutt forurensning i regionen. Sentralen har som primæroppgaver å motta nødmeldinger, og kalle ut redningsmannskaper, etablere samband, gi lederstøtte til utrykningspersonell samt loggføre hendelser. 110-sentralen har et tett samarbeid med helse og politi ved hendelser i Trøndelag. Sentralen har videre et godt samarbeid med Sivilforsvaret, Veitrafikksentralen, Røde Kors, Norsk Folkehjelp, og andre frivillige organisasjoner.

Kommunalt oppgavefelleskap mot akutt forurensning, region Midt-Norge

Kommunene er pålagt å ha nødvendig beredskap mot akutt forurensning, og samarbeid om dette gjennom IUA. (interkommunalt utvalg mot akutt forurensning). Midt-Norge IUA er organisert som et kommunalt oppgavefelleskap for kommunene Frosta, Frøya, Heim, Hitra, Holtålen, Indre Fosen, Malvik, Melhus, Meråker, Midtre Gauldal, Oppdal, Orkland, Os, Osen, Rennebu, Rindal, Røros, Selbu, Skaun, Stjørdal, Trondheim, Tydal, Ørland, Åfjord, der Trondheim kommune er administrasjonskommune. Kommunal beredskap innbefatter en beredskaps- og aksjonsplikt overfor mindre tilfeller av akutt forurensning innenfor kommunenes grenser som ikke dekkes av privat beredskap og/eller der forurensere ikke selv er i stand til å aksjonere, eller der forurensere er ukjent.

Mål 2025 – 2028

- Effektivisere sektoren gjennom blant annet redusere og fornye bygningsmasse og skaffe en mer kompakt tjenesteyting.
- Forbedre våre langsiktige vedlikeholdsplaner og utrede reinvesteringer i bygningsmassen.
- Kompetanseoverføring ved nyansettelser/mannskapsskifte.
- Styrket vedlikehold på kommunens eiendom.
- Systematisere arbeidet mot FNs bærekraftsmål.

Driftsbudsjett og økonomiplan

Tall i 1 000 kr	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter			51 014	49 414	47 964	45 964
Driftsinntekter			-22 585	-22 705	-23 255	-23 805
Netto driftsutgifter	23 287	27 673	28 429	26 709	24 709	22 159

Måten budsjettet settes opp på er under endring. Sammenligning over flere år vil ikke nødvendigvis gi et riktig bilde. Sektoren vil samlet sett få noe økte rammer. Økningen skyldes i hovedsak driftstiltak.

De enkelte driftstiltakene

Forslaget til budsjett for 2025 og økonomiplan for 2025 – 2028 inneholder følgende driftsendringer:

Tiltak finansiert med driftsmidler

Tall i 1 000 kr	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025 - 28
Driftstiltakene med driftsmidler					
Kommuneplanens arealdel (KPA)	600				600
Regulering Kirkvollstippen	200				200
Måltid skole og barnehage	950	950	950	950	3 800
Vedlikehold kommunal veg	400	400	400	400	1 600
Kjøp av skogbrukstjenester	300	300	300	300	1 200
Tilskudd helårsbolig	600	600	600	600	2 400
Vedlikehold kommunale formålsbygg	300	300	300	300	1 200
Vedlikehold kommunale utleieboliger	300	300	300	300	1 200
LED-lamper kommunale utleieboliger	50	50	50	50	200
Gulvrenholdsmaskiner	100	100	100	100	400
Trafikksikkerhetstiltak, kom. egenandel	100	100	100	100	400
Gressklippere/beitepusser	400				400
Toalett naturparken, rest rebevilgning	150				150
Ferdigstille heis servicebygget	300				300
Vegg og tak Tydal museum	0	750			750
Låssystemer kommunale bygg	300				300
Låssystemer kommunale utleieboliger	100				100
Heis Tydal skole	0	700			700
EL-billadere ved Tydal skole, 5 stk.	100				100
Brekka bygdetun	100				100
Kommunal vegplan	100				0
Sikring tak Storaunstugge	150				
Subsidiering vannavgifter Græsli	270	270	270	270	1 080
Sum driftstiltak med driftsmidler	5 870	4 820	3 370	3 370	17 180

Kommuneplanens arealdel (KPA)

Arbeidet med KPA fortsetter inn i 2025. Det skal utarbeides plandokumenter, utredninger m.m. Dette er vi avhengig av kjøp av tjenester for å løse. Dette løses gjennom vårt medlemskap i Plankontoret på Rennebu.

Regulering Kirkvollstippen

Kirkvollstippen næringsområde skal reguleres til industri som kan muliggjøre seg bruk av fjernvarme fra datalagrings-senteret. Arbeidet pågår og ferdigstilles i 2025. Reguleringen innebærer omlegging av avkjøring fra FV705 og ned til arealet ved Kirkvollstippen.

Måltid skole og barnehage

Måltidet gjennomføres som vedtatt med servering av lunsj 5 dager i uka. Det serveres brødmat 2 dager og varmmat 3 dager i uka. Tilbakemeldingene er positive! Kjøkkenet står ansvarlig for hele måltidet, fra planlegging til opprydding etterpå. En person fra kjøkkenet er med på skolen, mens barnehagen får maten tilkjørt og organiserer resten selv. Det er ansatt en ressurs i 60% stilling til formålet. Den årlige kostnaden utgjør kr 950 000,-.

Kjøp av skogbrukstjenester

Innleie av skogbruksfaglig kompetanse fra Selbu. Tydal har kjøpt denne tjenesten i flere år. Løsningen har vært fordelaktig for skogeierne i Tydal.

Tilskudd helårsbolig

Etter kommunestyrevedtak skal det betales tilskudd til de som bygger ny bolig i Tydal. Størrelsen på tilskuddet avhenger av forskjellige forhold (se retningslinjer for tilskudd). Budsjettposten avhenger av antall nye boliger som oppføres av private. Det er tatt utgangspunkt i to nye boliger.

Trafikksikkerhet

Det søkes hvert år om midler til trafikksikkerhetstiltak i kommunen. Et evt. tilslag på midler fra for eksempel Fylkeskommunen krever at kommunen stiller en egenandel. De senere årene har tilsagnet kommet like før sommeren og vi må opp med sak for å bevilge midler til egenandelen. Dette gjør at det blir lite tid på høsten til å gjennomføre tiltakene. Det foreslås avsatt midler hvert år i økonomiplanperioden til kommunal egenandel ved tildeling av fylkeskommunale trafikksikkerhetsmidler. Bevilgning benyttes etter behov i de tilfeller kommunen får tildelt trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen.

Økt vedlikehold kommunale formålsbygg

Etter mange år med lavt vedlikeholdsbudsjett foreslås det nå avsatt midler årlig til løpende vedlikehold av våre formålsbygg i økonomiplanperioden. Videreføring fra 2024.

Økt vedlikehold kommunale utleieboliger

Etter mange år med lavt vedlikeholdsbudsjett foreslås det nå avsatt midler årlig til løpende vedlikehold av våre utleieboliger i økonomiplanperioden. Videreføring fra 2024.

Led-lamper i hall, skole og barnehage

Forbud mot produksjon og import av lysrør og kompaktlysrør. I 2024 ble hallen prioritert. Nå står resten av hallen, skole og barnehage for tur. Ved rehabilitering og nybygging velges det led-armaturer. Det avsettes kr 50 000 hvert år i økonomiperioden fra 2025 og ut perioden.

Gulvrenholdsmaskiner

Renhold har mange gulvaskemaskiner som brukes ofte. Maskinrenhold, oppskuring og glansing gjør at gulvene holder lengre og de blir enklere å rengjøre med mopp etterpå. Flere av dagens maskiner er utslitt og reparasjon lønner seg ikke. Det foreslås å avsette kr 100.000 hvert år til nyinnkjøp i hele økonomiplanperioden.

Gressklippere/beitepusser

Robotklipper med beitepusser-aggregat til klipping i skråninger. Klipping i bratt skrånende terreng er farlig for ansatte på gressklipper. En fjernstyrt klipper vil være mye tryggere for våre ansatte.

Toalett naturparken, rebevilgning

Prosjektet er under prosjektering. Det har vært en del frem og tilbake rundt tilskudd, grunneiertillatelser og løsning. Det gjenstår graving og påkobling strøm, vann og avløp samt grunnarbeid på tomta. Toalettet flyttes innover når tomta er klar.

Ferdigstille heis i servicebygget

Etter pålegg fra Norsk heiskontroll måtte heisen i servicebygget utbedres. Arbeidet startet i 2024. Grunnet leveringsutfordringer ble dette prosjektet ikke ferdigstilt. Ferdigstilles 1. kvartal 2025.

Vegg og tak Tydal museum

Det må byttes panel og utføres utbedringer på mønekam og østvegg på museet. Tiltaket er satt opp i 2026.

Låssystemer kommunale bygg

Dagens låssystem er utdatert. Har kjøpt inn digitalt låssystem som erstatter vårt gamle. På denne måten får kommunen mye bedre oversikt over tilgangen til de kommunale byggene. Kommer nøkkel på avveie kan denne settes ut av funksjon og nøkkelen vil ikke fungere lenger.

Låssystemer kommunale utleieboliger

Dagens låssystem er utdatert. Har kjøpt inn digitalt låssystem som erstatter vårt gamle. På denne måten får kommunen mye bedre oversikt over tilgangen til de kommunale byggene. Kommer nøkkel på avveie kan denne settes ut av funksjon og nøkkelen vil ikke fungere lenger.

Heis Tydal skole

Skolens heis er gammel, og det finnes ikke reservedeler til elektronikken i styresystemet. Tiltaket er satt opp i 2026.

Brekka bygdetun

Tiltaket var satt opp i 2024 med skifte av råttent panel, skraping og maling våningshuset, nye takrenner og nedløp samt reparasjon av lekkasje av murpipe ved fjøset. Pga. utsettelse på maleoppdraget må dette arbeidet ferdigstilles i 2025.

Kommunal vegplan

I vedtatt planstrategi Tydal kommune 2024 – 2027 foreslås at arbeidet med kommunal vegplan skal starte i 2025. Midlene går til blant annet karttekniske løsninger for vegplanen.

Økt vedlikehold av kommunale veier

Utilstrekkelige vedlikeholdsmidler over mange år har ført til at er det meste av vegnettet er nedslitt, det er siden 2022 satt inn forsterket innsats for å motvirke forfallet. Det begynner å hjelpe noe, men den ekstra innsatsen bør fortsette ut økonomiplanperioden 2025 – 2028. Kr 400 000,- hvert år i perioden.

Storaunstuggu

Tydal Bygdeservice utførte arbeidet i henhold til prosjektet 2023. Legging av ny torv skulle gjøres våren 2024. Usikkerhet rundt regelverket på så gamle bygninger gjorde at torvlegging ble satt på vent og taket midlertidig sikret. Regelverket må avklares før det gjennomføres nye tiltak på Storaunstuggu. Det må utføres sikringstiltak på bygget i 2025.

Subsidiering vannavgifter i Græsli

Det er vedtatt at manglende inntekter som følge av avtale om redusert vannavgift i Græsli ifm. overtakelse av Gressli vassverk, skal dekkes inn gjennom kommunens driftsbudsjett. Inntektstapet er beregnet til kr 270 000,- pr. år.

Investeringsbudsjettet unntatt vann og avløp (selvkost)

Tall i 1 000 kr	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025 - 28
Øvrige investeringer					
Sektor teknikk og landbruk					
Boliger Rønningsgardet (rest rebevilgning)	8 000				8 000
Ferdigstilling småhus Sølliåsen	400				400
Forprosjekt helse- og administrasjonsb.	1 100	1 100	1 100	1 100	4 400
Helse- og administrasjonsbygg	100 000	150 000	50 000		300 000
Utskifting av biler teknisk		500	500		1 000
Prosjekt./oppr. område skole og bhg.	2 500	2 500	2 500		7 500
Småhus/minihus Sølliåsen	16 000				16 000
Sum sektor teknikk og landbruk	128 000	154 100	54 100	1 100	337 300

Boliger Rønningsgardet (rest rebevilgning)

Tiltak i 2024 med ferdigstilling i 2025. Utsatt oppstart på grunn av vakant stilling. Det ble også besluttet og avvente en evt. støtteordning fra Husbanken. Denne ordningen kom ikke på plass i 2024 og vi startet arbeidet. Det er signert kontrakt med Kjellmark AS og det settes opp en tomannsbolig og en liten enebolig på de to ledige tomtene i Rønningsgardet. Noen kostnader kommer i 2024 mens hovedtyngden kommer i 2025 med anslag på 7 – 8 mill. kr. Ferdigstilles i april/mai 2025.

Ferdigstilling uteområder i Søliåsen

Det gjenstår å ferdigstille uteområdene ved de kommunale boligene i Søliåsen. Dette består blant annet av beplanting og oppretting av fellesområde ved de seks småboligene.

Forprosjekt helse- og administrasjonsbygg

Går til blant annet lønn og sosiale kostnader til prosjektleder.

Helse- og administrasjonsbygg

Det er foreløpig ikke grunnlag for å sette opp detaljert investeringsbudsjett for investeringene. Kostnader er likevel synliggjort i budsjettet med 300 mill. kr som er rammen kommunestyret har satt for prosjektet.

Investeringene i dette prosjektet, skal slik vi ser det på nåværende tidspunkt, kunne finansieres slik:

- Momskompensasjon
- Statstilskudd Husbanken (Det er sannsynlig at deler av prosjektet er berettiget til statstilskudd)
- Disposisjonsfond
- Langsiktig lån

Bruk av disposisjonsfond vil føre til redusert behov for låneopptak, men vil også føre til reduserte renteinntekter. Langsiktige lån vil sannsynligvis avdras over 50 år og føre til økte rente- og avdragsutgifter. Denne forverringen av budsjettbalansen skal delvis finansieres ved reduserte utgifter til drift av gammel bygningsmasse (salg/sanering) og effektivisering av tjenestene.

Utskifting av biler teknisk

Avdelingen har noen gamle biler og det er nå på høy tid med utskifting av disse. Bilkjøring er det farligste våre ansatte utsetter seg for. Moderne biler er billigere i drift og sikrere enn de gamle som avdelingen har. Det er foreslått kjøp av 1 ny bil i både 2026 og 2027.

Prosjektering/opprusting barnehage og skole

Gjennomgang og prosjektering av arbeid ved barnehagen og skolen. Her er det behov for oppgraderinger. Spesielt er det behov for oppgraderinger i barnehagebygget som har flere utfordringer. I tillegg er det etter ønske fra oppvekst, planlagt en gjennomgang av spesialrom ved skolen; skolekjøkken, sløyd, naturfag, kunst & håndverk og musikkrommet. Det skal også ses på uteområdene både ved skole og barnehage. Det er signert avtale med konsulentfirma som skal bidra oss med å planlegge vedlikeholdet. Det er også et pågående prosjekt med Tydal idrettslag m.fl. om å få på plass et helårs anlegg for sykkel- og skilek.

Småhus/minihus Sjøliåsen

Det er fortsatt behov for nye boliger i kommunen. Ønsket om kommunal bolig er større enn det antall boenheter kommunen disponerer. Pr. i dag er det ingen utleieboliger tilgjengelig på det åpne markedet. Dette går utover rekruttering til kommunale stillinger og kan hemme tilflytting. Kommunen må, i mangel på private utbyggere, forsøke å stimulere til aktivitet på boligmarkedet. Det foreslås å sette opp inntil 6 boenheter. Boligene er i første omgang tenkt til utleie. Prosjektet er ikke ferdig prosjektert. Tomt og løsningsforslag er derfor ikke klart. Dette vil bli prioritert utover nyåret. Det er satt av 16 mill. kr inkl. mva. til prosjektet i 2025.

Kommunale avgifter og gebyrer

Kommunen leverer en lang rekke tjenester som er betalbare innenfor sektoren. Det kan f.eks. nevnes vann- og avløpsavgifter, byggesak, plan og oppmåling med flere. Disse inntektene er av meget stor betydning for finansiering av disse tjenestene, og at kommunen kan levere god kvalitet og tilstrekkelig kvantitet på tjenestene.

Nivået på avgiftene/gebyrene virker sterkt inn på budsjettbalansen. Reduserer man avgiftene/gebyrene i forhold til kommunedirektørens forslag oppstår det en underdekning i budsjettet som må inndeckes.

Se nærmere om gebyrgrunnlag for vann- og avløpsavgifter m.m. nedenfor. Det vises til eget dokument (gebyrregulativ) hvor nye satser fremgår.

Vann, avløp, feiing og tilsyn spredt avløp

Det er flere lover og forskrifter som regulerer tjenestene vann, avløp, feiing og tilsyn spredt avløp:

- Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 127 og kommunal forskrift. Loven slår fast at det skal være et engangsgebyr for tilknytning og et årsgebyr.
- Forurensningsforskriftens kapittel 16, kommunale vann- og avløpsgebyrer.
- Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver og kommunal forskrift.

Av kommunelovens § 15-1 fremgår det at hvis det er fastsatt i lov eller forskrift at kommunale gebyrer ikke skal være større enn kostnadene ved å yte tjenesten, skal samlet selvkost fastsettes ut fra følgende prinsipper:

- a) Kostnadene skal beregnes ut fra gjennomførte transaksjoner og anskaffelseskost.
- b) Investeringskostnadene skal beregnes ut fra avskrivningene på investeringene og beregnede rentekostnader.
- c) Investeringskostnadene skal fordeles over den tiden investeringene forventes å være i bruk.

Tjenestene vann, avløp og feiing samt tilsyn spredt avløp kommer alle inn under ovennevnte bestemmelse.

Tydal kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller

brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2020 i sin helhet være disponert innen 2025.

Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente, kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

Vann- og avløpsgebyrene er relativt høye i Tydal. Det skyldes at kommunen har tatt et stort samfunnsmessig ansvar for en omfattende utbygging, og godt tilbud, både til fastboende og for fritidsbebyggelsen, samt at det er få abonnenter å fordele kostnadene på. I andre kommuner kan dette være helt annerledes, og det påvirker gebyrene i disse kommunene. Det innebærer at vann- og avløpsavgiftene varierer mye fra kommune til kommune.

Ny forskrift om vann- og avløpsgebyrer for Tydal kommune

Ny forskrift om vann- og avløpsgebyrer for Tydal kommune ble vedtatt av kommunestyret i sak 61/21 den 21.10.21 med iverksettelse fra 01.07.22. Målsetningen med arbeidet har vært å lage en forskrift som er rettferdig, tydelig og fleksibel. I forskriften legges det opp til at nærings- og kombinasjonseiendommer skal betale for vann- og avløpstjenester etter målt forbruk. På grunn av verdenssituasjonen med krig og pandemi er det leveranseproblemer for vannmålere. Det har igjen medført at forskriften er utsatt innført til 01.01.2025.

Forskriften skal være:

- **Rettferdig:** Gebyrene skal gjenspeile de ulike brukergruppenes kostnadsnivå på best mulig måte.
- **Tydelig:** Forskriften skal være lett å lese og håndheve med klart og forståelig språk uten uklare, eller vanskelige, formuleringer.
- **Fleksibel:** Forskriften henviser til årlige kommunestyrevedtak for gebyrenes størrelse.

Ny vann- og avløpsforskrift viderefører et todelt årsgebyr for både vann og avløp, med en fast og variabel del. Boligeiendommer skal betale ett fastgebyr per boenhet, mens fritidseiendommer skal betale to fastgebyr per boenhet. Dette begrunnes med store investeringer knyttet til utbygging av kapasiteten på ledningsnett til fritidsområdene i kommunen.

Nærings- og kombinasjonseiendommer skal betale fastgebyr etter fastsatte kategorier basert på vannforsyningskapasitet. Bakgrunnen for inndelingen i kategorier er at kommunen må ta hensyn til at kommunens infrastrukturkostnader knyttet til vann og avløp er forholdsmessig høyere for storforbrukende abonnenter enn for en boligeiendom.

Den variable delen av gebyret fastsettes som hovedregel etter målt forbruk, men for abonnenter som ikke har vannmåler fastsettes gebyret etter bruksareal (BRA). Den nye forskriften krever at næringsseiendommer, herunder driftsbygninger i landbruket, og offentlige bygninger, skal ha installert vannmåler slik at man i større grad skal betale for faktisk forbruk.

Gjennom ny VA-forskrift og gebyrregulativ legges det til rette for at den enkelte i større grad betaler for sitt eget forbruk (likhetsprinsippet) og derigjennom får større bevissthet omkring eget forbruk.

Selvkostområder for vann, avløp, feiing og tilsyn spredt avløp

Vann- og avløpsområdet samt feiing og tilsyn spredt avløp har blitt en stor virksomhet med samlede driftsinntekter på 13,2 mill. kr ekskl. mva. i 2023. I 2021 kom selvkostområdet «Tilsyn spredt avløp». Tilsyn med innlagt vann gjøres for eiendommer som ikke har registrert godkjent renseløsning. Resultatet brukes i videre oppryddingsarbeid. Tilsynet på avløpsanlegg skal sørge for at avløpsanleggene ikke fører til forurensning eller helseplager, og at alle krav i utslippstillatelsen tilfredsstilles.

Inntektene har økt de senere årene som en følge av høyere gebyrer og at flere har blitt tilkoblet tjenestene. Kostnadene har stort sett vært høyere enn inntektene og kommunen har gjennom alle år subsidiert disse tjenestene. Det har ført til underdekning og at kommunen har måttet finansiere de manglende inntektene med andre bevilgninger.

Tabellen under viser resultat, dekningsgrad og fremførbart underskudd for henholdsvis vann, avløp, feiing og tilsyn spredt avløp.

2023	Vann	Avløp	Feiing	Tilsyn SA	Totalt
Resultat	33 627	43 385	-106 345	22 744	-6 589
Finansiell dekningsgrad	101,0 %	101,0 %	91,0 %	109,0 %	
Fremførbart underskudd 31.12	0	-791 786	-177 123	-92 430	-1 061 339
Selvkostfond 31.12	449 489	0	0	0	449 489

Vann-, avløp- og feiertjenesten samt tilsyn spredt avløp gikk til sammen omtrent i balanse (underskudd på kr 6 589,-) i 2023. Vann, avløp og tilsyn spredt avløp gikk med overskudd mens feiing gikk med underskudd hvor sistnevnte med størst underskudd på kr 106 345,-.

Finansiell dekningsgrad (gebyrinntekter i forhold til gebyrgrunlaget) var for vann og avløp hver i 2023 på 101 %. feiing 91 % og tilsyn spredt avløp på 109 %. Vannverkstjenesten nådde selvkost i 2021 og hadde et selvkostfond på kr 449 000,- ved utgangen av 2023. Avløpstjenesten fikk et overskudd i 2023 på kr 43 385,- og reduserte akkumulert underskudd til kr 792 000,-. Feiing fikk et underskudd på kr 106 000,- og økte det akkumulerte underskuddet til kr 177 000,- mens tilsyn spredt avløp fikk et overskudd på kr 23 000,- og reduserte det akkumulerte underskuddet til kr 92 000,-. Det er betydelig usikkerhet om hvordan selvkostresultatene på vann og avløp vil utvikle seg framover. Det var ventet at rentenivået skulle begynne å synke i 2024, men det har ikke skjedd. Forhåpentligvis skjer det i 2025.

Utgiftsnivået må vurderes kontinuerlig og arbeidet med å få nye abonnenter i de områdene hvor kommunene allerede har gjennomført grunnlagsinvesteringene må fortsette. Gebyrnivået må vurderes fortløpende og det må vurderes om det er spesielle avtaler som gir tjenestene lavere inntekter.

Ordningen med lavere vanngbyrer i Græsli fikk sin avklaring i 2022. Mindreinntektene fra abonnentene i Græsli utgjør årlig ca. kr 270 000,-. I kommunestyrets sak 41/22 den 16.06.22 ble det vedtatt at kommunestyret tar den juridiske vurderingen fra advokatfirmaet Simonsen, Vogt Wiig Trondheim AS om vanngbyr abonnenter Græsli, dattert 04.04.22, til orientering. Kommunens arbeide med saken innstilles. Samtidig ble det vedtatt at underdekningen belastes Tydal kommune. Det innebærer at det blir mindre ressurser til andre tjenesteområder.

Tydal kommune har i alle år subsidiert vann- og avløpstjenestene samt feieravgiftene. Det har ført til store tap av inntekter og derav mindre ressurser til andre tjenester. Planen er at disse tjenestene fremover skal leveres til selvkost. For vann er det imidlertid ikke mulig grunnet ordningen med subsidiert avgift i Græsli.

Tjenesteområde vann- og avløp besitter stor realkompetanse og inngående kunnskap om kommunens kommunaltekniske anlegg. Avdelingen søker å løse arbeidsoppgaver på en rasjonell og god måte til beste for alle abonnenter og brukere. Avviks- og sykmeldinger er i tillegg på meget lavt nivå.

Gjennomsnittsalder på avdelingen er relativ høy, og i de nærmeste årene må det påregnes mannskapsutskiftning. Med dette bakteppet blir det viktig med «overlapp» i stillinger med tanke på kunnskapsoverføring. Dette er hensyntatt i forslaget til driftsbudsjett 2025 hvor det foreslås slik stilling.

Sannsynlig utvikling vil være at avdelingen i fremtiden innrettes mer mot en ren driftsenhet, mot i dag en kombinert anleggs- og driftsavdeling.

Arbeidet med å styrke gebyrgrunlaget for selvkostområdene vann- og avløp fortsetter, og gevinsten av allerede gjennomførte investeringer i vann- og avløpsnett bør tas ut først. Etter hvert som potensialet i utbygde områder avtar vil antall nye abonnenter gå ned, den generelle nedgangen i byggeaktiviteten av fritidsboliger påvirker i tillegg i negativ retning. Kommunen må etter hvert ta stilling til utbygging i andre områder, dette må ses i sammenheng med prioriteringer i kommuneplanens arealdel. Det er pr. tiden 1002 abonnenter på vann, og 802 på avløp. Dette utgjør en pen økning på 20 nye abonnenter på vann, og 25 på avløp det siste året.

Med det til hensikt å hindre og redusere forurensninger, innførte Tydal kommune i april egen forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket. I løpet av året er det gjennomført 70 – 80 tilsyn av private avløpsanlegg/spredt avløp. Det er funnet avvik av ulik karakter og omfang ved ca. en tredjedel av tilsynsobjektene. Eiere av utslippsanlegg vil få pålegg om utbedring, og i områder der kommunen har tilrettelagt med avløpsnett vil det stilles krav om tilknytning.

Driftstiltak innenfor vann og avløp (selvkost) i planperioden

Følgende driftstiltak foreslås gjennomført i planperioden (beløp ekskl. mva.):

Tall i 1 000 kr	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	
Driftstiltak VA					2025 - 28
Vann- og avløpsplan, selvkost	350				350
Sum driftstiltak med driftsmidler	350	0	0	0	350

Hovedplan for vann- og avløp driftskostnad

I Planstrategi Tydal kommune 2024 – 2027 er arbeidet med hovedplan vann- og avløp satt med oppstart etter at ny KPA er vedtatt. Likevel er det deler av denne planen som kan legges inn i KPA. Arbeidet må derfor starte før. Det avsettes kr 350 000,- til arbeidet i 2025.

Investeringer i vann og avløp (selvkost) i planperioden

Investeringer i selvkostområdet omfatter tjenesteområdene vann og avløp med hvert sitt selvstendige selvkostregnskap. Alle utgiftene skal dekkes inn gjennom inntekter (gebyrer) fra brukerne av tjenestene. Den ordinære merverdiavgiftslovgivningen gjelder for drift og investeringer i disse områdene. Det vil dermed ikke oppstå merverdiavgiftskompensasjon.

Følgende investeringer foreslås gjennomført i planperioden (beløp ekskl. mva.):

Tall i 1 000 kr	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	
Selvkost VA					2025 - 28
Ny tjenestebil avløp	700				700
Tilknytning nye abonnenter avløp	200	200	200	200	800
Tilknytning nye abonnenter vann	200	200	200	200	800
Hovedvannledning Langdalsv. - Ololsm.			500		500
Påkostn. vann- og avløpsnett Åsgrinda			800		800
Ny hovedvannledning Sylsjøvegen	700				700
Vannverk, vannmålere	300				300
Påkostning avløpspumpestasjoner		600	600		1 200
Traktor og vakumvogn	2 000				2 000
Sum selvkost VA	4 100	1 000	2 300	400	7 800

De foreslåtte investeringene i vann og avløp i planperioden er minimumsinvesteringer. Det er ikke tatt høyde for ytterligere utbygging av vann og avløp i områder med fritidsbebyggelse i planperioden.

Ny tjenestebil vann og avløp

Videreført fra økonomiplan 2024 – 2027 med investeringer på 0,7 mill. kr i 2025. Det er behov for en ny bil på avløpsområdet. Tjenestebil fra 2009 er sliten og kostnadskrevende å holde i drift. Av hygieniske årsaker bør området ha egen tjenestebil.

Tilknytning nye abonnenter vann og avløp

Det bør årlig være tilgjengelige investeringsmidler til vann og avløp for bruk i områder der kommunen ved å bygge noe hovedledningsnett, får tilknyttet flere nye abonnenter. Kr 200 000,- hvert av årene i økonomiplanperioden.

Ny hovedvannledning Langdalsvegen – Ololsmyrbakken

160 mm vannledning slutter ved Langdalsvegen, strekningen ned til Ololsmyrbakken (området 705-senteret) bør oppgraderes for å forsterke vannforsyningen i området Kløfta/Søliåsen boligområde. **Kr. 500 000,-** i 2027.

Påkostning vann- og avløpsnett Åsgrinda

Det er behov for å investere i nytt hovedledningsnett vann- og avløp for deler av Åsgrinda boligområde. Videreført fra økonomiplanperiode 2024-2027. **Kr. 800 000,-** i 2026.

Vannverk – vannmålere

I kommunens nye forskrift for vann- og avløpsgebyrer legges opp til måling av vannforbruket, og videre at Tydal kommune skal eie vannmålerne mot vannmålerleie. Det må investeres i vannmålere og avsettes midler til dekning av installasjonskostnader i næring- og kombinasjonseiendommer som vedtatt av kommunestyret. **Kr. 300 000,-** i 2025.

Ny hovedvannledning Sylsjøvegen

Abonnenter i området nord for Stugudal sentrum opplever i perioder med stort vannforbruk ustabilitet/svikt i vannforsyningen, det er behov for å forsterke matingen inn mot dette området. Det må etableres ca. 750 m. ny hovedledning langs Sylsjøvegen mellom Kjørbovollen og Stugudal sentrum. Tiltaket er i tråd med signaler fra ny KPA om arealer for boligbygging i Stugudal sentrum. **Kr. 700 000,-** i 2025.

Avløp og rensing – påkostning avløpspumpestasjoner

Mange av kommunens avløpspumpestasjoner er fra samme tidsperiode, (1980-tallet) og har nådd sin levetid. Det foreslås en jevnlig påkostning av avløpspumpestasjoner i økonomiplanperioden, da skal dette arbeidet være kommet til endes for lengre tid. **Kr. 600 000,-** i årene 2026/2027/2028.

Traktor og vakumvogn

Tydal kommune skal legge all maskininnleie ut på anbud. Dette omfatter eksempelvis utstyr til vegvedlikehold sommer som vinter, og drift/hendelser i kommunens VA-nett.

Noe utstyr for beredskap og vedlikehold av kommunens vann- og avløpsnett må mannskapet på kommunalteknisk avdeling fortsatt ha tilgjengelig i egenregi 24/7. Det må anskaffes en kommunalteknisk sugevogn egnet til bruk i situasjoner som akutte rørbrudd og fortettinger, videre til løpende vedlikehold av VA-ledningsnett. Dagens traktor er for lett og må byttes i en tyngre til å betjene utstyret.

Gebyrgrunnlag vann

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
10*** Lønn	1 851	1 870	2 362	1 679	1 746	1 816	1 889
11*** Varer og tjenester	703	801	821	842	863	884	906
12*** Varer og tjenester	1 129	1 420	1 631	1 671	1 713	1 756	1 800
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenprod	5	7	7	7	8	8	8
15*** Finansutgifter mv. ekskl. 155 og 159	1	0	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	3 688	4 099	4 821	4 199	4 329	4 464	4 603
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	1 388	1 325	1 383	1 475	1 403	1 350	1 299
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	876	870	838	830	803	766	712
Sum kapitalkostnader	2 264	2 195	2 221	2 306	2 206	2 116	2 011
Indirekte kostnader (drift og kapital)	282	293	305	317	329	343	356
+/- Øvrige inntekter og kostnader	-12	-2	-8	-8	-8	-8	-8
Gebyrgrunnlag	6 221	6 584	7 338	6 814	6 857	6 914	6 962
Gebyrinntekter	6 255	6 651	7 115	6 590	6 788	6 881	6 943
Herav tilknytningsgebyr	323	400	200	200	280	360	200
Selvkostresultat	34	67	-223	-224	-69	-33	-19
Selvkost dekningsgrad i %	100,54 %	101,02 %	96,96 %	96,72 %	98,99 %	99,52 %	99,73 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Selvkostfond 01.01	398	449	537	332	117	51	19
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	34	67	-223	-224	-69	-33	-19
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	18	21	17	9	3	1	0
Selvkostfond 31.12	449	537	332	117	51	19	0

I gebyrgrunnlaget for vann er det hensyntatt foreslåtte investeringer og driftstiltak i planperioden. Årsgebyret for vann i Tydal kommune er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr.

Vekting mellom fast (abonnement) og variabelt ledd (forbruksgebyr)

Inntektene fra abonnementsgebyret skal fortrinnsvis dekke vann- og avløpstjenestenes forventede kapitalkostnader. Resten dekkes inn gjennom forbruksgebyret. Størrelsen på abonnementsgebyr og forbruksgebyr kommer frem av gebyrregulativet.

For 2025 forventes det at ca. 35 % av gebyrinntektene kommer fra abonnementsgebyrene for vann og ca. 65 % fra forbruksgebyr. Gjennom det legges det til rette for at den enkelte i større grad betaler for sitt eget forbruk (likhetsprinsippet) og derigjennom får større bevissthet omkring eget forbruk. Denne vridningen skal ikke føre til endrede inntekter for kommunen. For abonnentene fører vridningen til at abonnementsgebyret blir redusert betydelig mens forbruksgebyret øker noe.

Avgiftsgrunnlaget viser at samlede gebyrer må økes med minimum 8 % som innbefatter lønns- og prisstigning. Den reelle økningen blir da svært liten. Tilknytningsgebyret beholdes uendret.

Gebyrgrunnlag avløp

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
10*** Lønn	1 768	1 848	2 335	1 658	1 725	1 794	1 865
11*** Varer og tjenester	640	679	871	892	915	938	961
12*** Varer og tjenester	1 031	830	950	974	998	1 023	1 049
13*** Tjenester som erstatter kommunal egenprod	508	505	518	531	544	557	571
15*** Finansutgifter mv. ekskl. 155 og 159	1	0	0	0	0	0	0
Direkte driftsutgifter	3 948	3 861	4 674	4 055	4 181	4 312	4 446
Direkte kalkulatoriske avskrivninger	1 007	1 017	1 052	1 218	1 212	1 171	1 164
Direkte kalkulatoriske rentekostnader	585	581	565	578	573	556	521
Sum kapitalkostnader	1 592	1 598	1 617	1 796	1 784	1 726	1 684
Indirekte kostnader (drift og kapital)	286	297	309	322	334	348	362
+/- Øvrige inntekter og kostnader	-356	-479	-190	-194	-199	-204	-209
Gebyrgrunnlag	5 470	5 278	6 410	5 979	6 101	6 182	6 283
Gebyrinntekter	5 513	6 180	6 410	5 975	6 097	6 178	6 184
Herav tilknytningsgebyr	560	400	200	200	280	360	200
Selvkostresultat	43	902	0	-4	-4	-4	-100
Selvkost dekningsgrad i %	100,79 %	117,09 %	100,00 %	99,94 %	99,94 %	99,94 %	98,42 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Selvkostfond 01.01	-802	-792	96	99	100	100	100
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	43	902	0	-4	-4	-4	-100
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	-34	-15	4	4	4	4	2
Selvkostfond 31.12	-792	96	99	100	100	100	2

I gebyrgrunnlaget for avløp er det hensyntatt foreslåtte investeringer og driftstiltak i planperioden. Årsgebyret for vann i Tydal kommune er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr.

Vekting mellom fast (abonnement) og variabelt ledd (forbruksgebyr)

Inntektene fra abonnementsgebyret skal fortrinnsvis dekke vann- og avløpstjenestenes forventede kapitalkostnader. Resten dekkes inn gjennom forbruksgebyret. Størrelsen på abonnementsgebyr og forbruksgebyr kommer frem av gebyrregulativet.

For 2025 forventes det at ca. 30 % av gebyrinntektene kommer fra abonnementsgebyrene for vann og ca. 70 % fra forbruksgebyr. Gjennom det legges det til rette for at den enkelte i større grad betaler for sitt eget forbruk (likhetsprinsippet) og derigjennom får større bevissthet omkring eget forbruk. Denne vridningen skal ikke føre til endrede inntekter for kommunen. For abonnentene fører vridningen til at abonnementsgebyret blir redusert betydelig mens forbruksgebyret øker betydelig.

Avgiftsgrunnlaget viser at gebyrene må økes med minimum 9 % som innbefatter lønns- og prisstigning. Den reelle økningen blir da svært liten. Tilknytningsgebyret beholdes uendret.

Gebyrgrunnlag tilsyn spredt avløp

Kommunen vedtok lokal forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket i sak 34/21 den 29.04.21. Gebyrer etter denne forskriften skal dekke kommunens kostnader med saksbehandling og kontroll eller tilsyn, herunder løpende dokument- og systemkontroll og stedlige tilsyn etter vurdering av behov på områdene opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeid, utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende, utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser, utslipp/påslipp av oljeholdig vann og påslipp av fettholdig vann. Gebyrene skal ikke overstige kommunens kostnader ved saksbehandling eller tilsyns- og kontrollordninger og beregnes etter selvkostprinsippet med 100 % dekningsgrad.

Selvkostregnskap (1.000 kr)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
10*** Lønn	192	222	231	241	250	260	271
11*** Varer og tjenester	7	51	52	54	55	56	58
12*** Varer og tjenester	32	32	33	34	35	36	37
Direkte driftsutgifter	230	306	317	328	340	352	365
Indirekte kostnader (drift og kapital)	30	32	33	34	36	37	38
+/- Øvrige inntekter og kostnader	0	-130	-133	-137	-140	-143	-147
Gebyrgrunnlag	260	207	216	226	236	246	256
Gebyrinntekter	283	345	345	189	189	189	203
Selvkostresultat	23	137	128	-36	-46	-56	-53
Selvkost dekningsgrad i %	108,73 %	166,12 %	159,22 %	83,94 %	80,46 %	77,12 %	79,33 %

Selvkostfond/fremførbart underskudd (1.000 kr)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Selvkostfond 01.01	-111	-92	44	176	146	105	52
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	23	137	128	-36	-46	-56	-53
-/+ Kalkulert rentekostnad/-inntekt selvkostfond	-4	-1	4	6	5	3	1
Selvkostfond 31.12	-92	44	176	146	105	52	0

I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2024 ble gebyret fastsatt til kr 580,-. På nåværende tidspunkt er vurderingen at det ikke behov for å øke gebyret ytterligere i 2025.

Gebyrgrunnlag feiing

Tydal kommunestyre vedtok i sak 66/20 den 19.11.20 å tiltre det interkommunale samarbeidet innenfor brann- og redningstjeneste mellom kommunene Røros, Holtålen, Os og Tydal. Tiltredelse skjedde fra 01.07.21. Samarbeidet er organisert som et administrativt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 20-2 med Røros kommune som vertskommune.

Kostnadene med feiing og tilsyn med fyringsanlegg har de siste årene vært høyere enn gebyrinntektene. Gebyret for feiing og tilsyn har vært kr 560,- ekskl. mva. og har vært på samme nivå siden 2020. Det har ført til at kommunen ved utgangen av 2023 hadde et negativt selvkostfond på kr 177 000,- som sannsynligvis øker til 0,5 mill. kr ved utgangen av 2024. Det er usikkerhet omkring omfanget av tjenesteleveransen (kostnaden) fra Røros kommune og beløpet kan

bli både høyere og lavere. Årsaken til at gebyrsatsen ikke er økt skyldes at man hadde forventet at felles selvkostområde for samarbeidskommunene skulle innføres tidligere.

Fra og med 2025 blir det felles selvkostområde for feiing hvor vertskommunen Røros har ansvar for å utarbeide gebyrgrunnlag for feiing og tilsyn med fyringsanlegg. Som en forberedelse til dette arbeidet har alle fire samarbeidskommunene vedtatt likeledes gebyrforskrift om feiing og tilsyn med fyringsanlegg. Tydal kommune fattet vedtaket i kommunestyret den 31.10.24. Av forskriften fremgår det at kommunene skal ha dekket alle sine kostnader i forbindelse med gjennomføring av lovbestemt feiing og tilsyn etter selvkostprinsippet med 100 % dekningsgrad.

Vertskommunen Røros har når dette skrives (04.11.24) ikke klar gebyrforslagene for 2025. Målet er at det skal bli like gebyrer i alle fire samarbeidskommunene. De kommunene som har negativt selvkostfond (akkumulert underskudd) må fakturere et kommunespesifikt tillegg til det ordinære gebyret. Avhengig av størrelsen på det negative selvkostfondet vil tillegget i Tydal bli innkrevd over ett eventuelt to år.

9.5 Tydal sokn

Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) regulerer bl.a. kommunens ansvar for finansiering av en del oppgaver innenfor Den norske kirke. Av lovens § 14 fremgår det at kommunen skal gi tilskudd til kirkens virksomhet lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg. Tilskuddet skal sikre at kirkebyggene holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger. Tilskuddet skal også sikre at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og tilstrekkelig administrativ hjelp. Det statlige tilskuddet til Den norske kirke nasjonalt dekker lønnen til prestatjenesten.

Lov om gravplasser, kremasjon og gravferd (gravplassloven) regulerer bl.a. kommunens ansvar av gravplassene. Av lovens § 3 skal kommunen utrede utgifter til anlegg, drift og forvaltning av gravplassene.

Tabellen viser utviklingen i tilskuddene til soknet de siste to årene og rådets budsjettforslag for 2025. Kommunedirektørens forslag til tilskudd for 2025 står i kolonnen ut til høyre.

Driftstilskudd	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Endring	KBF	Endring
	2023	2024	2025 MBF	Prosent	2025	Prosent
Kirker	1 675 000	1 230 000	1 298 000	6 %	1 298 000	6 %
Gravlunder	275 000	380 000	300 000	-21 %	300 000	-21 %
Sum drift	1 950 000	1 610 000	1 598 000	-1 %	1 598 000	-1 %

Driftsbudsjettet

Soknet fremmer et budsjettforslag med samlet tilskudd til drift og vedlikehold av kirker på kr 1 298 000,- og kr 300 000,- til gravplassforvaltning. For gravlundene er det en stor nedgang som følge av engangsbevilgninger på kr 75 000,- til snøfreser til kompaktlasteren og kr 10 000,- til ny gressklipper på Stugudalen i 2024.

Soknet opplyser at de har til sammen 1,4 årsverk fordelt på følgende stillinger:

- 50 % stilling kirkeverge/daglig leder
- 60 % stilling kirketjener/kirkegårdsarbeider
- 30 % stilling organist

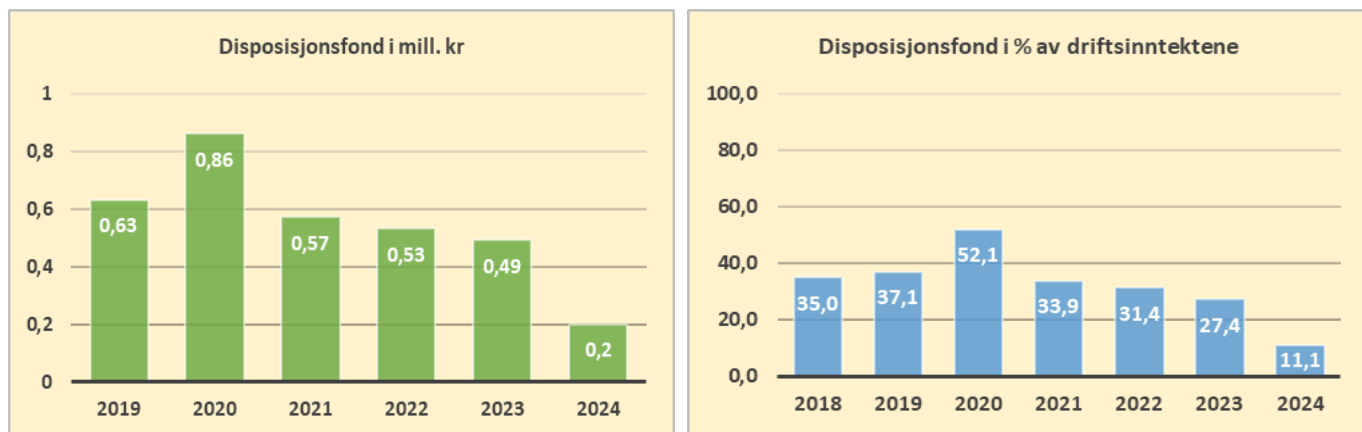
I 2020 gjennomførte soknet arbeidet med innkreving av festeavgifter. Kommunestyret vedtok i 2020 nye festeavgifter til kr 200,- pr. år pr. grav. I tillegg ble det vedtatt en sats på kr 15.000,- for gravlegging og navneplate på minnelunden for 20 år og deretter kr 400,-pr. år med fakturering 5 år av gangen. Disse inntektene vil årlig utgjøre ca. kr 95 000,- og går til å drifte kirkegårdene.

Soknet har nå større armslag i forhold til nødvendig vedlikehold og reparasjoner på egen hånd, uten at de må be om økte rammeoverføringer til enkeltprosjekter. For 2025 foreslås det likevel følgende økte bevilgninger:

- Kr 70 000,- i 2025 til nye panelovner i Stugudal kirke.

Ellers vil kommunedirektørens forslag for 2025 gi soknet uforandrede budsjetttrammer fra kommunen og kan videreføre dagens driftsnivå.

Utvikling av disposisjonsfondet til soknet

Disposisjonsfond er midler som kommer fra positivt netto driftsresultat («driftsoverskudd»). Midlene kan fritt disponeres både til driftstiltak og investeringer.

Soknet har hatt regnskapsmessige overskudd mange av de siste årene som har ført til avsetninger til disposisjonsfondet. Disposisjonsfondet har hatt en høy beholdning gjennom flere år og saldoen utgjorde kr 490 000,- pr. 31.12.23. Anslått saldo er ved utgangen av 2024 kr 200 000,-.

I prosent av driftsinntektene utgjorde disposisjonsfondet 27,4 % pr 31.12.23 mens den er anslått til 11,1 % ved utgangen av 2024. Fondsbeholdningen har de siste årene sunket mye grunnet bruk av fondet til å finansiere investeringer. Disposisjonsfondet er en reserve og fondet kan brukes til både ordinær drift, vedlikehold og som egenkapital i investeringer.

Investeringsbudsjett

I desember 2021 mottok soknet en rapport fra Tandberg Arkitekter som viser nødvendig vedlikehold av Tydal kirke. Rapporten viser at det er stort behov for vedlikehold. Nødvendig vedlikehold utgjør flere mill. kr. Vedlikehold av kirka er søknadsberettiget hos riksantikvaren.

Soknet har i 2024 utført fornyelse av ringeanlegget i Tydal kirke til kr 295 000,- i 2024. Tiltaket er finansiert med bruk av soknets disposisjonsfond.

Soknet har satt opp investeringer på 1,4 mill. kr hvert av årene i 2025 og 2026 med en forutsetning om 50 % finansiering hver fra kommunen og riksantikvaren (0,7 mill. kr i 2025 og 0,7 mill. kr i 2026). Det er usikkert om soknet vil motta tilskudd fra riksantikvaren. Man må komme tilbake til kommunale bevilgninger når tilskuddssøknaden er avgjort.

10. Budsjettoversikter

10.1 Økonomisk oversikt drift, jfr. § 5-6

Økonomisk oversikt drift § 5-6	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i 1 000 kr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rammetilskudd	-40 068	-44 195	-44 426	-44 426	-44 424	-44 424
Inntekts- og formuesskatt	-22 809	-23 600	-30 258	-30 258	-30 258	-30 258
Eiendomsskatt	-25 001	-28 200	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
Andre skatteinntekter	-21 152	-20 000	-20 468	-20 468	-20 468	-20 468
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-6 325	-3 680	-3 900	-3 900	-3 900	-3 900
Overføringer og tilskudd fra andre	-20 887	-10 722	-11 226	-11 226	-10 538	-10 538
Brukerbetalinger	-4 899	-4 362	-4 156	-4 156	-4 156	-4 156
Salgs- og leieinntekter	-67 603	-74 218	-70 306	-68 426	-68 976	-69 526
SUM DRIFTSINNTEKTER	-208 744	-208 977	-209 740	-207 860	-207 720	-208 270
Lønnsutgifter	74 564	79 576	84 185	84 185	83 226	82 226
Sosiale utgifter	14 498	16 386	15 382	15 382	15 144	15 144
Kjøp av varer og tjenester	54 844	53 747	56 029	56 029	54 487	53 487
Overføringer og tilskudd til andre	33 445	35 410	40 995	39 295	39 295	39 295
Avskrivninger	8 868	8 900	8 900	8 900	8 900	8 900
SUM DRIFTSUTGIFTER	186 219	194 019	205 491	203 791	201 052	199 052
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-22 525	-14 958	-4 249	-4 069	-6 668	-9 218
Renteinntekter	-4 828	-3 535	-5 585	-3 085	-2 585	-2 585
Utbytter	-385	-320	-320	-320	-320	-320
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	2 805	5 350	6 750	5 250	5 150	7 950
Avdrag på lån	5 015	6 000	6 000	6 300	6 600	9 000
NETTO FINANSUTGIFTER	2 607	7 495	6 845	8 145	8 845	14 045
Motpost avskrivninger	-8 868	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900
NETTO DRIFTSRESULTAT	-28 786	-16 363	-6 304	-4 824	-6 723	-4 073
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	4981	500	2680	60 680	3 780	2380
Avsetninger til bundne driftsfond	8 134	6 740	7 168	7 168	7 168	7 168
Bruk av bundne driftsfond	-12 825	-5 463	-6 497	-6 397	-5 431	-5 431
Avsetninger til disposisjonsfond	28 496	14 586	2 953	0	1 207	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-56 627	0	-43
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0				
SUM DISPONERINGER ELLER DEKN. AV NTO. DR.RES.	28 786	16 363	6 304	4 824	6 724	4 074
FREMFORØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0	0	0

10.2 Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 første ledd

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 første ledd Tall i 1 000 kr	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Rammetilskudd	-40 068	-44 195	-44 426	-44 426	-44 424	-44 424
Inntekts- og formuesskatt	-22 809	-23 600	-30 258	-30 258	-30 258	-30 258
Eiendomsskatt	-25 001	-28 200	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
Andre generelle driftsinntekter	-21 244	-17 080	-17 300	-17 300	-17 300	-17 300
SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	-109 122	-113 075	-116 984	-116 984	-116 982	-116 982
Sum bevilgninger drift, netto	77 728	89 217	103 835	104 015	101 414	98 864
Avskrivinger	8 868	8 900	8 900	8 900	8 900	8 900
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	86 596	98 117	112 735	112 915	110 314	107 764
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-22 526	-14 958	-4 249	-4 069	-6 668	-9 218
Renteinntekter	-4 827	-3 535	-5 585	-3 085	-2 585	-2 585
Utbytter	-385	-320	-320	-320	-320	-320
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	2 805	5 350	6 750	5 250	5 150	7 950
Avdrag på lån	5 015	6 000	6 000	6 300	6 600	9 000
NETTO FINANSUTGIFTER	2 608	7 495	6 845	8 145	8 845	14 045
Motpost avskrivinger	-8 868	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900	-8 900
NETTO DRIFTSRESULTAT	-28 786	-16 363	-6 304	-4 824	-6 723	-4 073
Disponering eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	4981	500	2680	60 680	3 780	2380
Avsetninger til bundne driftsfond	8 134	6 740	7 168	7 168	7 168	7 168
Bruk av bundne driftsfond	-12 825	-5 463	-6 497	-6 397	-5 431	-5 431
Avsetninger til disposisjonsfond	28 496	14 586	2 953	0	1 207	
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-56 627	0	-43
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGERELLER DEK. AV NTO. DR.RES.	28 786	16 363	6 304	4 824	6 724	4 074
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0	0	0

10.3 Bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 andre ledd

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 andre ledd	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Nettotall i 1 000 kr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Politisk styring og fellesfunksjoner						
Netto ramme	24 665	25 840	24 640	24 640	23 740	23 740
- Avsetning til bundne fond	25	0	0	0	0	0
+ Bruk av bundne fond	-23	0	-530	-530	-1 430	-1 430
- Netto renteutgift/renteinntekt	-12	-10	-10	-10	-10	-10
Netto ramme	24 655	25 830	24 100	24 100	22 300	22 300
Oppvekst						
Netto ramme	23 519	27 153	31 611	31 611	31 611	31 611
- Avsetning til bundne fond	610	0	0	0	0	0
+ Bruk av bundne fond	-118	-60	0	0	0	0
- Netto renteutgift/renteinntekt	1	0	0	0	0	0
Netto ramme	24 012	27 093	31 611	31 611	31 611	31 611
Helse, sosial og omsorg						
Netto ramme	34 834	39 013	43 025	43 025	43 025	43 025
- Avsetning til bundne fond	0	0	0	0	0	0
+ Bruk av bundne fond	-800	0	0	0	0	0
- Netto renteutgift/renteinntekt	0	0	0	0	0	0
Netto ramme	34 034	39 013	43 025	43 025	43 025	43 025
Næring						
Netto ramme	-3 860	558	130	130	1 394	1 394
- Avsetning til bundne fond	1 491	140	100	100	100	100
+ Bruk av bundne fond	-11 884	-4 653	-5 967	-5 867	-4 001	-4 001
- Netto renteutgift/renteinntekt	-14	-50	-100	-100	-100	-100
Netto ramme	-14 267	-4 005	-5 837	-5 737	-2 607	-2 607
Teknikk og miljø						
Netto ramme	23 067	27 673	28 429	26 709	24 709	22 159
- Avsetning til bundne fond	96	0	0	0	0	0
+ Bruk av bundne fond	0	-750	0	0	0	0
- Netto renteutgift/renteinntekt	5	0	0	0	0	0
Netto ramme	23 168	26 923	28 429	26 709	24 709	22 159
Felles pensjon mm						
Netto ramme	-1 526	-738	-3 374	-3 374	-3 374	-3 374
- Avsetning til bundne fond	5 912	6 600	7 068	7 068	7 068	7 068
+ Bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
- Netto renteutgift/renteinntekt	0	0	0	0	0	0
Netto ramme	4 386	5 862	3 694	3 694	3 694	3 694

Fortsettelse bevilgningsoversikt drift, jfr. § 5-4 andre ledd

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 andre ledd	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Nettotall i 1 000 kr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Generelle driftsinntekter						
Netto ramme	-27 479	-29 090	-20 090	-18 090	-18 090	-18 090
- Avsetning til bundne fond	0	0	0	0	0	0
+ Bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
- Netto renteutgift/renteinntekt	0	0	0	0	0	0
Netto ramme	-27 479	-29 090	-20 090	-18 090	-18 090	-18 090
Finans						
Netto ramme	-202	25	25	25	25	25
- Avsetning til bundne fond	0	0	0	0	0	0
+ Bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
- Netto renteutgift/renteinntekt	0	0	0	0	0	0
Netto ramme	-202	25	25	25	25	25
Sum bevilgninger drift netto	73 018	90 434	104 396	104 676	103 040	100 490
Herav						
Netto renteutgifter og - inntekter	-20	-60	-110	-110	-110	-110
Avsetninger til bundne driftsfond	8 134	6 740	7 168	7 168	7 168	7 168
Bruk av bundne driftsfond	-12 825	-5 463	-6 497	-6 397	-5 431	-5 431
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	77 729	89 217	103 835	104 015	101 413	98 863

10.4 Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 første ledd

Bevilgningsoversikt investering § 5-5 første ledd Tall i 1 000 kr	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Investeringer i varige driftsmidler	33 492	41 100	132 700	155 700	57 000	2 100
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	4 659	500	500	500	500	500
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0				
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	38 151	41 600	133 200	156 200	57 500	2 600
Kompensasjon for merverdiavgift	-1 442	-3 240	-20 520	-30 520	-10 720	-220
Tilskudd fra andre	-2 214	0	-28 000	0	-43 000	0
Salg av varige driftsmidler	-1 312	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	-12	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-28 190	-37 860	-75 000	-65 000	0	0
SUM INVESTERINGSINNEKTER	-33 170	-41 100	-123 520	-95 520	-53 720	-220
Videreutlån	0	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Bruk av lån til videreutlån	0	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Avdrag på lån til videreutlån	812	900	900	900	900	900
Mottatte avdrag på videreutlån	-1 637	-900	-900	-900	-900	-900
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	-825	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-4 980	-500	-2 680	-60 680	-3 780	-2 380
Avsetninger til bundne investeringsfond	825	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	-7 000	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-4 155	-500	-9 680	-60 680	-3 780	-2 380
Fremført til inndekning i senere år udekket beløp	0	0	0	0	0	0

10.5 Bevilgningsoversikt investering, jfr. § 5-5 andre ledd

Bevilgningsoversikt investering § 5-5 andre ledd Tall i 1 000 kr	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Investeringer i varige driftsmidler				
Kommunedirektør	600	600	600	600
Oppvekst	0	0	0	0
Helse, sosial og omsorg	0	0	0	0
Teknikk og landbruk	128 000	154 100	54 100	1 100
Selvkost VA	4 100	1 000	2 300	400
Sum investeringer i varige driftsmidler	132 700	155 700	57 000	2 100
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper				
Egenkapitalinnskudd KLP	500	500	500	500
Sum investeringer	133 200	156 200	57 500	2 600

Årsbudsjett for 2025
Økonomiplan for 2025 – 2028